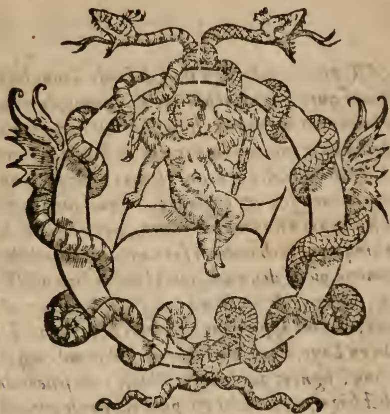
1st Edn (9) Chronicle

£15

ADONIS VIENNENSIS ARCHIEPISCOPI, BREuiarium Chronicorum ab origine mundi ad ſua vſque tempora, id eſt ad regnum Ludouici Francorum regis cognomento Simplicis, an. Domini dccclxxx.

Δεύτεραι φροντίδες σοφώτεραι.

PARISIIS, M. D. LXI.

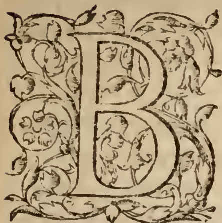
Apud Guil. Morelium typographum Regium, & Almaricũ Warancore ſub D. Barbaræ ſigno in via Iacobæa.

PRIVILEGIO REGIS.

PAR priuilege du Roy il est defendu a tous imprimeurs & libraires quels qu'ls soyent en ce Royaume, de n'imprimer, ne faire imprimer aucuns des liures qui auroyẽt premierement esté imprimez & mis en lumiere par Guillaume Morel imprimeur et libraire dudict seigneur es lettres Grecques: ou par luy notablement corrigez & emendez, en quelque langue que ce soit: ne si ailleurs estoyent imprimez, iceux vendre ne distribuer, de cinq ans prochainemẽt suyuants apres ladicte impression premiere, ou de deux ans apres l'impreßion desdicts liures corrigez, sur peine de confiscation desdicts liures & d'amende arbitraire, comme appert par les lettres de ce, données à sainct Germain en Laye, l'vnziesme iour de Iuillet mil cinq cens cinquante cinq, signées par le Roy. Clause. & sellées du grand seel dudict seigneur, verifiées & publiées par le preuost de Paris ou son lieutenant, le vingtneufiesme de Iuillet oudict an.

SEX MVNDI ÆTATES, de quibus Adonis Chronica tractant.

CHRONICORVM ADONIS ARCHIEPISCOPI Viennensis Breuiarium.

Reues temporũ per generationes & regna, primus ex nostris Iulius Africanus sub imperatore Marco Aurelio Antonino simplicis historię stilo elicuit. Deinde Eusebius Cęsariensis atque sanctę memoriæ Hieronym⁹ presbyter, chronicorum canonum multiplicem ediderũt historiam, regnis simul ac temporibus ordinatã. Post hos alii atque alii, inter quos præcipue Victor Turonensis ecclesiæ episcopus, recensitis prædictorum historiis, gesta sequentium ętatum, vsque ad consulatum Iustini iunioris expleuit. Horum nos temporum summam, ab exordio mundi vsque ad Imperatoris Lotharii ac Ludouici fratris eius: ac Ludouici & Caroli regum principatum, quanta potuimus breuitate notauimus, adiicientes è latere descendentem lineam temporum, cuius indicio summa prętериti sæculi cognoscatur. Quędam etiam ex diuinis libris ad eruditioné legentiũ, vbi opportunum duximus, subnotantes: vt ex

A.M. breui lector plura colligere poſſit.

1 SEX diebus, rerum creaturam deus formauit. Primo die, condidit lucē. Secundo, firmamentum cæli medio librauit aquarum, ipſis aquis ac terra cum cælo ſuperiore ac virtutibus, quæ in ea conditorem laudarent, ante horum ſex dierum exordium creatis. Tertio, congregatis in ſuum locum aquis, quæ cuncta contexerant, aridam iuſſit apparere. Quarto, ſidera in firmamento cæli poſuit, qui nunc quantum coniectura æquinoctii colligitur, xii. calendarum aprilium vocatur. Quinto, natatilia & volatilia animantia creauit. Sexto, animalia terreſtria, & ipſum hominem Adam formauit: de cuius latere dormientis, matrem omnium viuentium Euam produxit. Qui nunc quantum credibile videtur, decimo calendarum aprilium dies appellatur. Vnde merito creditur, ſi non verior ſententia vicerit, eodē decimo calendarū apriliū die, dominum fuiſſe crucifixum. Decebat enim vna eademque non ſolum hebdomadis, ſed & menſis die, ſecundum Adam pro generis humani ſalute viuifica morte ſopitum, de productis è latere ſuo cæleſtibus ſacramentis ſponſam ſibi eccleſiam ſanctificare: quo videlicet die primum Adam humani generis patrem ipſe creauerat: eíque de latere coſtam tollens, mulierem ædificauerat, cuius adiutorio genus humanum propagaret.

A.M. ADAM annorum centum triginta, ge-
130 nuit Seth : cui ſuperuixit annis octingentis. Verùm Septuaginta interpretes, ante natum Seth, poſuerunt annos ducentos & triginta. poſtea, ſeptingentos. Seth interpretatur reſurrectio, quia in eo reſuſcitatum eſt ſemen iuſtum, quod eſt ſtirps filiorum dei : & quia ſignificauit reſurrectionem Chriſti à mortuis : cuius mortẽ inlatam à Iudæis ſignificat Abel, qui dicitur luctus, à fratre Caïn occiſus.

235 Seth annorũ centumquinque genuit Enos: cui ſuperuixit annis DCCCVII. Porrò Septuaginta ante natum Enos, annos CCV. poſtea poſuere, DCCVII. Enos interpretatur homo, de quo benedicitur, „Iſte cœpit inuocare nomen domini : „quia hominũ eſt proprium, vt ſuæ conditionis memores inuocent conditoris auxilium, vt filij reſurrectionis eſſe lætentur.

325 Enos anno nonageſimo genuit Caïnan : cui ſuperuixit annos DCCCXV. Septuaginta ante natum Caïnan cẽtum nonaginta annos. poſtea, DCCXV. poſuere. Cuius nomẽ interpretatur natura dei.

395 Cainan annorum ſeptuaginta genuit Malaleel. Poſt cuius ortum vixit annos DCCCXL. Septuaginta ante natum Malaleel, centum ſeptuaginta : poſtea dixere, DCCXL. Qui interpretatur, quis eſt dominus deus, vel, ex vita deus.

A.M. Malaleel anno ſexageſimoquinto, genuit
460 Iared. cui ſuperuixit annos octingentos triginta. Septuaginta ante natum Iared centum ſexagintaquinque: poſtea, poſuere DCCXXX. Interpretatur autem, deſcendens ſiue roborans.

622 Iared annorum centum ſexagintaduorum genuit Enoch. cui ſuperuixit annos DCCC. In hac generatione nuſquam vtrique codices diſcrepant. Enoch tranſlatus eſt à deo: quíque etiam nonnulla ſcripſiſſe, Iuda apoſtolo idipſum adteſtante, fertur. Sed ob antiquitatem ſuſpectæ fidei, à patrib⁹ refutata ſunt, vt ſunt illa quæ ſub eius nomine proferuntur de Gigātibus fabulæ, quod nō habuerint homines patres.

in Canonica sua epistola his verbis prophetauit [illegible] 7. ab Adam Enoch etc.

684 Enoch annorum ſexagintaquinque genuit Mathuſalā: poſt cuius ortum ambulauit cum deo, trecentis annis. Septuaginta ante natum Mathuſalam poſuere centum quinquagintaquinque annos: poſtea, ducentos. Enoch, qui interpretatur dedicatio, ſeptima generatione tranſlatus, ciuitatem electorum inſinuat, quæ in ſexta huius ſeculi ætate pro deo laborans, in ſeptima ſabbati futuri gloriam dedicationis expectat. At quia reprobi ſola præſenti ſunt felicitate contēti, Caïn ciuitatem quam ſtatuit, non in ſeptima generatione, ſed in primogenito Enoch filio conſecrat.

874 Mathuſalam annorum centum octoginta-

A. M. ſeptem, genuit Lamech. cui ſuperuixit annos ſeptingentos octoginta duos, id eſt vſque ad diluuium. Septuaginta ante natum Lamech, centum ſexagintaſeptẽ annos ponunt: poſtea, octingentos duos: qui numerus vt lector facillimè videbit, iuxta Hebraicam veritatem viginti annis: iuxta verò Septuaginta auctoritatem, quatuordecim annis tempora diluuij tranſiit. Et quomodo verum eſt, quòd octo tãtum animæ in archa ſaluæ factæ ſunt? Sed in Hebræorũ & in Samaritanorum libris ita ſcriptum reperitur, " Et vixit Mathuſala centum " octogintaſeptem annis, & genuit Lamech: & " vixit Mathuſala, poſtquam genuit Lamech, " DCCLXXXII. annos, & genuit filios & " filias. Et fuerunt omnes dies Mathuſalæ, anni " DCCCCLXIX. & mortuus eſt. Et vixit " Lamech centum octogintaduos annos, & ge- " nuit Noe. A die ergo natiuitatis Mathuſalæ vſq; ad diem ortus Noe, ſunt anni trecẽtiſexaginta nouem. His adde ſexcentos annos Noe: quia in ſexcenteſimo vitę eius anno diluuium factum eſt: atq; ita fit, vt DCCCCLXIX. anno vitæ ſuæ Mathuſala mortuus ſit, eo anno quo cœpit eſſe diluuium.

874 Mathuſala annorum centum octogintaſeptem, genuit Lamech: hac generatione gigantes nati ſunt, hácque ætate Iubal ex genere Caïn artem muſicam reperit. cuius etiam frater Tubal-Caïn, æris ferríque inuentor fuit.

A.M. Lamech annorum centum octoginta-
1056 duorum, genuit Noe. cui superuixit annos septingentosquinq;. Septuaginta ponunt annos ante natum Noe, centum octogintanouē. & postea, D L X V. In hac sola generatione summa vniuersitatis discrepat, quia triginta-quatuor annis pl⁹ vixisse Lamech in Hebręis, quàm in Septuaginta translatorum codicibus inuenitur: & quia hoc potuit accidere errore scriptoris, potius ei linguæ creditur, vnde est in aliam per interpretes facta translatio.

1556 Noe diuino oraculo iubente, anno ætatis suæ D. archam ædificare cœpit. His temporibus, vt refert Iosephus, scientes illi homines, quòd aut aquis, aut igne perire poterant, in duabus columnis ex latere & lapide factis, studia sua conscripserunt, ne delerentur memoria quę sapienter inuenerant. Quarum lapidea columna fertur in diluuio durasse, & hactenus in Syria permanere. Noe anno sexcentesimo venit diluuium mense secũdo decimaseptima die mensis. Cuius archam Iosephus sedisse refert in montibus Armenię, qui vocantur Ararat. Hæc prima ætas seculi, secundum Hebraicam translationem, continet annos Mille sexcentos quinquaginta sex. Secundum Septuaginta editionem, bis mille ducentos quadraginta duos.

Ios. ps. antiquit. lib. 1 cap 2.

Supra Gregorius Turonus histor francorum lib 10 cap ...

IN hac prima ætate, sacræ literæ continẽt præter veritatem historicam, & omnis creatu

A.M. ræ conditionem, quòd virtute ſpiritus ſancti creatura per inobedientiam peccati labe fœdata, ſanctificatis aquis eſſet ad perpetuã gratiam abluẽda: ſicq; lux pietatis, à nocte impietatis, miſericordi iuſtáque diuiſione eſſet dirimenda. Et in formatione Adam, & de coſta lateris eius, mulieris Euæ, ſacramentum Chriſti & eccleſię. Et in contempto mandato, omnibus tranſgreſſoribus præceptorum dei perpetuam mortem iuſto iudicio inferri. Et in ſerpentem diabolum prolatam ſententiam in eis manere qui eius fecerint voluntatem. Et in maledicto mulieris, originale peccatũ ſequi, & tranſgreſſorum filios ſub peccato naſci, & prædictam pœnam peccati in labore ſudoris & doloris, quam radix humani generis Adam per propagationem in ramos ex radice damnata venientes infudit.

In Caïn & Abel duorum populorum, figuram Iudæorum & Chriſtianorum: vbi sacrificium maioris reſpuitur, & minoris placitum abſumitur: electorum multitudinem, ad veram & æternam dedicationem transferendã, & homicidæ filios, viæ ſuæ ordinem corrumpentes, & iuſto & manifeſto iudicio omnipotentis dei intercipiendos.

1657 SECVNDA ſeculi ætate, prima huius die quæ eſt viceſimaſeptima menſis ſecundi, egreſſus eſt Noe de archa, in qua pauci, id eſt, octo animæ ſaluæ factæ ſunt per aquam.

A.M. Quod commemorás in epiſtola ſua B. Petrus
" apoſtolus ſtatim exponere curauit: Quod &
" vos nunc ſimilis formæ ſaluos fecit bapti-
" ſma, non carnis depoſitio ſordium, ſed con-
" ſcientiæ bonæ interrogatio per deum: per re-
" ſurrectionem Ieſu Chriſti, qui eſt in dextera
" dei. In aqua diluuij, baptiſmum: in archa &
his quæ cõtinebat, eccleſiam & fideles eius, in octonario animarum numero, myſterium dominicæ reſurrectionis, in cuius fide baptizamur, docens eſſet figurata.

Fuerunt autem Noe filii tres, Sem, Cham, & Iaphet: ex quibus ſeptuaginta duæ linguæ ſunt, id eſt, de Sem, xxvii. de Cham, xxx. de Iaphet, xv.

1658 Sem cẽteſimo anno genuit Arphaxad, biennio poſt diluuium, à quo Chaldęi. Superuixit autem Sem nato Arphaxad, D. annis, id eſt vſque ad L. annum natiuitatis Iacob.

1694 Arphaxad annorum xxxv. genuit Sale. Hîc Septuaginta interpretes vnam generationem pluſquam Hebraica veritas, poſuerũt, dicentes, Quòd Arphaxad cum eſſet annorũ cxxxv. genuit Caïnan: qui cum cxxx. annorum fuerit, ipſe genuit Sale. Quorum tranſlationem euãgeliſta Lucas hoc loco videtur eſſe ſequutus. Vixit autem Arphaxad poſt natum Sale, quadringẽtis tribus annis: cui tamen Septuaginta poſt natum Caïnan adſcribunt annos CCCCXXX. & Caïnan poſt natum Sale,

A.M. CCCCXXXVIII. Ab Arphaxad, Samaritæ vel Indi.

1724 Sale annorum triginta, genuit Heber: cui ſuperuixit, annis quadringenis tribus. Ante natum Heber, Septuaginta poſuerunt annos centum triginta: poſtea, trecentos triginta, Ab hoc Heber, Hebræorum nomen & genus oritur.

1758 Heber annorũ trigintaquatuor, genuit Phalec: cui ſuperuixit quadringẽtis triginta annis. Septuaginta ante natũ Phalec poſuere annos centũ triginta quatuor: poſtea, ducẽtos ſeptuaginta. Phalec interpretatur diuiſio: cui propterea tale nomen parentes impoſuerũt, quia tempore natiuitatis ipſius, terra per linguarum confuſionem diuiſa eſt: cuius diuiſionis Arnobius rhetor ita meminit, Sem primogenito Noe, pars facta eſt à Perſida & Bactris vſque in Indiam longe, & vſque Rinocoruras: quæ ſpacia terrarum habent linguas ſermone barbarico, viginti ſeptem. In quibus linguis gentes ſunt patriarum quadraginta ſex, nõ diuerſarum linguarum, ſed diuerſarum patriarum: ſicuti cum vna lingua ſit Latina: ſub vna lingua diuerſæ ſunt patrię, Brutiorũ, Lucanorum, Appulorum, Calabrorũ, Picentũ, Thuſcorum: & ſi dicamus his atque huiuſmodi ſimilia. Cham verò ſecundus filius Noe, à Rinocoruris vſque Gaddila, habens linguas, ſermone Punico, à parte Garamantum: Latino, à

Diversi Dialetti in lingua latina [illegible] [illegible] Romano apud Graecos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

An. M. parte boreæ: barbarico, à parte meridiani Æthiopum, Ægyptiorũ, & barbaris interioribus, vario sermone, viginti duabus linguis, in patriis CCCXCIIII. Iaphet autem tertius à Media vsq; ad Gaddila ad boream. habet autẽ Iaphet flumen Tigridem, quod diuidit Mediã & Babyloniam: in patriis ducentis, sermone vario, in linguis viginti quatuor. Fiunt ergo omnes simul linguæ, septuaginta duæ: patriæ autem generationum, mille: quæ in tripertito orbe, Asia, Africa, Europa sitæ sunt: habétque, vt diximus, Iaphet flumen Tigridem, quod diuidit Mediam & Babyloniá. Sem autem Eufraten: Cham vero Geon, qui vocatur Nilus,

1788 Phalec annorũ triginta, genuit Ragau, cui superuixit annis ducẽtis nouem. Septuaginta ante natum Ragau, centũ triginta annos ponũt: postea, ducentos octo. Tempore Phalec turris ædificata est, factáque linguarũ diuisio. Huius turris altitudo, quinquies mille cẽtum septuaginta quatuor dicitur tenere passuũ, paulatim altioribus in angustias coarctatis, vt põdus imminẽs facilius sustẽtaret. Describũt ibi templa marmorea, lapidibus preciosis auróq; distincta, & multa alia quæ videntur incredibilia. Auctor huius turris Nemrod gigas extitit. Qui post confusionem linguarum, migrauit inde ad Persas, eósque ignem colere docuit. Abhinc errores gentium creuerunt, tem-

A.M. pla constructa, & quidam gentium principes, tanquam dii sunt adorati.

1820 Ragau annorum triginta duo genuit. Seruch: cui superuixit annis ducentis septem. Septuaginta, ante natum Seruch, centum triginta duos annos ponunt. postea, ducentos octo. Scytharum regnum exortum est, vbi primus regnauit Tanaus.

1850 Seruch annorũ triginta, genuit Nachor: cui superuixit annos ducentos. Septuaginta ante natum Nachor ponunt annos centum triginta: postea, ducentos. Ægyptiorum regnum sumit principium, vbi primus regnauit Zoes.

1878 Nachor annorũ viginti octo genuit Thare: cui superuixit, annos centum & nouẽdecim. Septuaginta ante natũ Thare ponũt Septuaginta nouẽ: postea, centũ triginta nouẽ. Assyriorũ regnum & Sicyoniorũ nascitur: sed primus in Assyriis regnauit Belus, quem quidam Saturnum existimãt. in Sicyonia Ægialeus, à quo Ægialea nuncupata est, quę hactenus Peloponesus vocatur. Ninus rex Assyriorum primus propagandæ dominationis libidine, arma foras extulit, cruentámque vitam magnis per totam Asiam bellis egit.

1948 Thare annorum septuaginta genuit Abraham: cui superuixit annos centũ triginta quinq;. sub quo Zoroastres, magicę inuentor, à Nino rege occiditur. qui Ninus ipse, dum deficientem à se oppugnat vrbem, sagitta ictus in-

An.M. teriit, murísque Babyloniç à Semiramide regina Aſſyriorum ædificantur. Hactenus ſecūda ſæculi ætas protenditur: fiúntque anni à diluuio vſque ad Abraham, M. ſeptuaginta duo ſecundum vulgatam editionem, id eſt Septuaginta interpretum: ſecundum verò Hebræorum codices, longe pauciores inueniuntur, id eſt ducentis nonaginta duo.

IN hac ſecunda ætate ſacræ literæ continent, præter veritatem hiſtoricam, fidem, & ſacramentis plenam patrum obedientiam. In hac Noe myſtice iuſſioni & fabricæ obediens, archam figuratis numeris & menſuris fabricans, eámque mundis immundíſque animalibus, vt ei præceptum fuerat, implens, eccleſiam ſanctam nobis compoſuit, mirificis ſacramentis redundantem, lignum paſſionis & crucis ferentem, morte Chriſti baptiſmi gratiam exhibentem, precium noſtrum tanquam per oſtium lateris manantem, per quod colūba eadem ipſa eccleſia tanto munere dotata proceſſit: & coruus hæreticus exiens, tantis ſacramentis indignus, ab illa quæ texerat, nigredine peccati infectus: tranſuolans humani cadaueris cupiditate naufragus, reuerti contemnit. Archa conſtruitur à Noe, de lignis non putreſcentibus: eccleſia conſtruitur à Chriſto, ex hominibus in ſempiternum victuris, quæ nunc in fluctibus huius mundi natat.

A.M. Quòd autem de quadratis lignis fieri iubetur, ſtabilem vitam ſanctorum ſignificat, vndique ad omne opus bonum paratam. quocunque enim verteris quadratum, firmiter ſtabit.

Quòd bitumine glutinantur archæ ligna intrinſecus & extrinſecus, vt in compage vnitatis ſignificetur tolerantia charitatis, ne ſcandalis eccleſiam tentantibus, ſiue ab his qui intus ſunt, ſiue ab illis qui foris ſunt, cedat fraterna iunctura, & ſoluat vinculum pacis. eſt enim bitumen feruentiſſimum & violentiſſimum gluten, ſignificãs dilectionis ardorem, magna fortitudine ad tenendam ſocietatem ſpiritalem omnia tolerante.

Quòd trecentis cubitis archa longa eſt, vt ſexies quinquaginta compleantur: ſicut ſex ætatibus omne huius ſeculi tempus extenditur, in quibus omnibus Chriſtus nunquam deſtitit prædicari: ſed in trecentis cubitis ſignum ligni paſſionis oſtenditur. Ipſius enim literæ numerus, crucis demonſtrat ſignum, quo ſocij Chriſti paſſionis effecti, per baptiſmum longitudinem vitę æternę adipiſcimur. Quòd verò cubitis quinquaginta latitudo eius expanditur, inſinuat, quòd corda credentium ſpiritus ſancti dono charitatẽ dilatãtur: vnde quinquageſimo die poſt reſurrectioné ſuam Chriſtus ſpiritum ſanctum credentibus miſit. Quòd autem eius altitudo triginta cu-

A. M. bitis ſurgit, quem numerum decies habet in trecentis cubitis longitudo, quia Chriſtus eſt altitudo noſtra, qui triginta annorum ætatem gerens, doctrinam euangelicam cõſecrauit, conteſtans, legem non ſe veniſſe ſoluere, ſed adimplere. Quòd ſexies longa ad latitudinem ſuam, & decies ad altitudinem ſuam, humani corporis inſtar oſtendit, in quo Chriſtus apparuit. corporis enim longitudo à vertice vſque ad veſtigium, ſexies tantum habet, quantum latitudo, quæ eſt ab vno latere ad alterum latus, à dextera in ſiniſtram, vel à ſiniſtra in dexterã. Et decies quàm altus à terra. Vnde facta eſt arca CCC. in longitudine cubitorum. & L. in latitudine, & triginta in altitudine.

Eadem archa collecta in vnũ cubitum, deſuper conſummatur: ſic eccleſia, corpus Chriſti, in vnitate collecta, ſublimatur & perficitur.

Quòd autẽ aditus ei ſit à latere: nemo quippe intrat in eccleſiam, niſi per ſacramentum redemptionis peccatorum, quod ex Chriſti latere aperto manauit.

Quòd inferiora archæ bicamerata & tricamerata conſtruuntur, ſic ex omnibus gentibus vel bipertitam multitudinem congregat eccleſia, propter circuncisionem & præputiũ: vel tripertitam, propter tres filios Noe, quorũ progenie repletꝰ eſt orbis. Ideo archę inferiora dicta ſunt, quia in hęc terrena vita eſt diuer-

A.M ſitas gentium. In ſummo autem omnes in vnũ conſummamur: & non eſt ibi varietas, quia omnia & in omnibus Chriſtus.

Quòd cuncta animalium includuntur genera in archa, quia ex omnibus gentibus & nationibus congregatio fit in eccleſia. quod etiam Petro demõſtratus diſcus ille ſignificat, quòd munda & immunda ibi ſint animalia: ſicut in eccleſiæ ſacramentis, & boni & mali verſantur.

Quòd ſeptena ſunt mũda, & bina immunda, ideo quia boni ſeruãt vnitatem ſpiritus in vinculo pacis, ſanctum autem ſpiritum in diuina ſcriptura in ſeptiformi operatione commendat. mali autem in binario numero ad ſchiſmata faciles, & quodammodo diuiſibiles oſtenduntur.

Quòd ipſe Noe cum ſuis, octauus numeratur, quia in Chriſto ſpes reſurrectionis noſtrę adparuit, qui octaua die, id eſt poſt ſabbati ſeptimam, a mortuis reſurrexit.

Quòd poſt ſeptem dies ex qũo ingreſſus eſt Noe in archam, factum eſt diluuium, quia in ſpem futuræ quietis, quæ ſeptimo die ſignificata eſt, baptizamur.

Quòd præter archam omnis caro quam terra ſuſtentabat, diluuio conſumpta eſt, quia præter eccleſiæ ſocietatem, aqua baptiſmi quanuis eadem ſit, non ſolum non valet ad ſalutem, ſed potius valet ad perniciem.

An.M. Quòd quadraginta diebus & quadraginta noctibus pluit, quia omnis reatus peccatorũ in decem præceptis legis admittitur per vniuerſum orbem terrarum: qui quatuor partibus cõtinetur, ſiue ille reatus, qui ad dies pertinet, ex rerum proſperitate: ſiue qui ad noctes, ex rerum aduerſitate contractus ſit, ſacramento baptiſmi abluitur.

Quòd Noe quingentorum erat annorum, cùm ei locutus eſt dominus, vt archam ſibi faceret, & ſexcentos agebat annos, cùm in eam fuiſſet ingreſſus, ſignificatur ſexta ætate in manifeſtatione euangelica, eccleſiam conſtruendam: quod & ſecundus menſis anni ſexcenteſimi, quo intrat Noe in archam ſignificat. duo enim menſes ſenario numero concluduntur: à ſenario enim numero, & ſexaginta cognominantur, & ſexcenti, & ſex milia, & ſexaginta milia, & ſexcenta milia, & quicquid deinceps in maioribus ſummis per eundem articulum numeri in infinitum conſurgit. Et quòd vigeſimusſeptimus dies mẽſis cõmemoratur, ad eiuſdem quadraturæ ſignificationẽ pertinet, quæ iam in quadratis lignis expoſita eſt: ſed hîc euidentius, quia nos ad omne opus bonũ paratos, id eſt quodammodo conquadratos, trinitas perficit, in memoria qua deum recolimus, in intelligentia qua cognoſcimus, in voluntate qua diligimus. tria enim ter, & hoc ter, fiunt vigintiſeptem, qui eſt numeri

A. M. meri ternarij quadratus.

Quòd ſeptimo menſe archa ſedit, hoc eſt requieuit, ad illam ſeptimam requiem ſignificatio recurrit, qua perfecti requieſcunt: ibi quoque illius quadraturæ numerus iteratur. nam viceſimaſeptima die ſecundi menſis, commẽdatum eſt hoc ſacramentum: & rurſus viceſimaſeptima die mẽſis ſeptimi, eadem commendatio cõfirmata eſt cum archa requieuit. quod enim promittitur in ſpe, hoc exhibetur in re.

Porrò, quia ipſa ſeptima requies cum octaua reſurrectione coniungitur, hoc in ſacramẽto regenerationis noſtræ, id eſt in baptiſmo, altum profundúmque myſterium eſt, quod quindecim cubitis ſupercreſcit aqua, excedẽs altitudinem mõtium. Octo itaque & ſeptem, quindecim faciunt: ſed octo ſignificant reſurrectionem, ſeptem quietem. hoc ſacramẽtum reſurrectionis & quietis tranſcendit omnẽ ſapiẽtiam ſuperborũ, ita vt nullo modo poſſint indagare ſcientia ſua altitudinẽ reſurrectionis & quetis: & quia ſeptuagīta à ſeptẽ, & octoginta ab octo dinumerãtur, cõiũcto vtroq; numero, cl. dies, quibus exaltata eſt aqua, eãdem commẽdãt nobis atque confirmãt altitudinẽ baptiſmi, in conſecrãdo nouo homine, ad tenendam quietis & conſecrationis fidem.

Quòd poſt dies quadraginta emiſſus coru9, non eſt reuerſus, aut aquis vtiq; interceptus, aut aliquo ſupernatante cadauere inlectus,

A.M. significat homines immūditia cupiditatis teterrimos,& ob hoc ad ea quę foris sunt in hoc mundo ire: aut rebaptizari, quasi aut præter archam, id est præter ecclesiam, baptismus prosit,vt occidant & seducant,docere & tenere.

Quòd columba emissa,non inuenta requie, reuersa est,ostendit per nouum testamentum requiem sanctis in hoc mundo non esse promissá. post quadraginta enim dies emissa est, qui numerus vitam quę in hoc mundo agitur, significat. Deniq; post septē dies dimissa,propter illam septenariam operationem spiritalē, oliuæ fructuosum surculum retulit:quo significaret nonnullos etiam extra ecclesiam baptizatos,si in eis pinguedo non defuerit charitatis, posteriore tempore in ore columbæ tanquam in osculo pacis, ad vnitatem societatis posse perduci. Quòd post alios septem dies eadem dimissa, non est reuersa, significat finem seculi, quando erit sanctorum requies, non adhuc in sacramento spei, quo in hoc tempore consociatur, quandiu bibitur,quod de latere Christi manauit:sed iam in ipsa perfectione salutis æternæ, cùm tradetur regnū deo & patri,vt perspicua contemplatione incommutabilis veritatis,nullis ministeriis corporalibus egeamus.

Quòd sexcentesimo & primo anno vitæ Noe, aperitur archæ tectum, quia finita sex-

A.M. ta ætate ſeculi, reuelabitur abſcōditum ſacramentum atque promiſſum.

Quòd viceſimoſeptimo die ſecundi menſis, dicitur ſicca fuiſſe terra, tanquam finita eſt baptizandi iam neceſſitas in numero dierum quinquageſimo & ſeptimo. ipſe enim eſt dies ſecūdi menſis, viceſimusſeptimus. qui numerus ex illa coniunctione ſpiritus & corporis, ſepties octonos habet, vno addito propter vnitatis vinculum.

Quòd de archa coniuncti exeunt, qui diſiuncti ante intrauerant, quia in hoc tempore caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, & ſpiritus aduerſus carnem: poſtmodum autem, id eſt in fine ſeculi, in reſurrectione ſcilicet ſanctorum, omnimoda & perfecta pace ſpiritus corpori adhærebit, nulla mortalitatis indigentia, vel concupiſcentia reſiſtente.

Dantur eis cuncta animalia in eſcam: ex quibus ſanguis prohibetur manducari, ne vita priſtina, quaſi ſuffocata, teneatur in conſcientia, ſed habeat tanquam effuſionem per confeſſionem.

Quòd verò teſtamentum poſuit deus inter ſe & homines, atque omnem animam viuam, ne perderet eam diluuio, arcū ſcilicet qui adparet in nubibus, qui nunquam niſi de ſole reſplendet: quia illi non pereunt diluuio, qui in prophetis & omnibus diuinis ſcripturis, tanquam in dei nubibus agnoſcunt Chriſtum.

A.M. In hac ætate secunda post diluuium, plantauit vineam Noe, & inebriatus atq; nudatus est in domo sua, portans Christi figurã, qui inebriatus est, dum passus est: nudatus est, dum crucifixus est, in domo sua, in gente sua, & in domesticis sanguinis sui. Hãc nuditaté, id est passionẽ Christi, vidẽs Cham derisit: & Iudæi Christi mortẽ videntes, subsannauere. Sem verò & Iaphet, tanquã duo populi, ex circuncisione & præputio, credẽtes, quodãmodo passionẽ Christi velamento texerũt.i. sacramẽto honorauerunt: vestimentum enim significat sacramentum. Quòd dorso imposuerũt, quasi memoriam præteritorum: quia passioné Christi transactam celebrat ecclesia, nõ adhuc spectat futuram. Medius autem frater Cham, id est impius populus Iudęorum, qui nec primatum apostolicæ tenuit, nec vltimus in gentibus credidit: vidit nuditatem patris, quia cósensit in necem domini saluatoris: nunciat fratribus foras, quia per eum manifestatum est quod erat in prophetis secretum. ideóque fit seruus fratrum suorum, facta ipsa gens quodammodo scriniaria Christiánorum, baiulás lęgem & prophetas ad testimonium adsertionis ecclesiæ, vt honoremus per sacramentum, quod numerant illi per literam. Peccante Cham, posteritas eius damnatur, quia plebs Iudaica quæ dominum crucifixit, etiam in filios pœnam damnationis suæ transmisit.

A. M. Sed & reprobi qui hîc delinquunt, imposterum, id est in futurum, sententiam damnationis excipiunt.

Nemrod filius Chus, primus nouam imperij cupiditate tyrannidem adripuit, comparatus diabolo, qui superbè intumescens super sidera se exaltare voluit: quíque venator & deceptor hominum ad mortem in Babel, id est in confusione, regnare non immerito dicitur: vbi confunduntur linguæ turrim impietatis superbæ ædificantium, omnium videlicet qui ab vnitate fidei & integritate confessionis, quasi per dissonantiam linguæ abinuicem secernuntur.

3185 TERTIA mundi ætas à natiuitate cœpit Abrahã patriarchæ, qui septuagintaquinque annorũ cùm esset, relicta gente & patria, ad imperium dei venit in terram Chanaan, accipiens promissionem nasciturí de suo semine saluatoris, in quo benedicerentur omnes gentes, simul & seipsum in gentem magnam esse futurum: quarum vna spiritalis, altera est promissio carnalis. His temporibus adhuc Ninus & Semiramis in Assyriis regnant.

3271 Abraham annorum octoginta sex, genuit Ismael, à quo Ismaelitæ, qui postea Agareni, ad vltimum Sarraceni sunt dicti. Vixit autem Ismael annos centum trigintaseptem. Interpretatur autem Ismael, auditio dei, po-

A.M. pulum Iudæorum significans, eo quòd in fine
mūdi crediturus à domino exaudiatur. Porrò Agar interpretatur aduena vel conuersa, synagogæ gerens personam.

3285 Abraham annorum centum, genuit Isaac: qui primus & solus intra testamēti veteris seriem, legitur octaua die circuncisus. Quod non sine magno mysterio priuilegium est filio promissionis donatum. Interpretatur autem Abram pater excelsus, propter priorum scilicet populum Iudæorum. Abraham verò pater multarum, id est gentium, sicut est illud in
„ apostolo, Qui contra spem in spē credidit, vt
„ fieret pater multarum gentium. Vixit autem centum septuagintaquinque annis.

3350 Isaac annorum septuaginta, genuit Esau & Iacob, patriarchas Idumęæ & Israëliticę gentis: post quorum ortum, vixit annis cx. factíque sunt omnes anni illius, cētum octoginta. His temporibus primus apud Argos regnauit Inachus, annis L. cuius filius fuit Phoroneus, qui primus in Græcia leges iudiciáq; conscripsit, qui & Io, quem Ægyptij mutato nomine Isidem coluerunt. Interpretatur autem Isaac risus, qui in typo saluatoris à patre in sacrificio oblatus est.

Iacob annorum xc. genuit Ioseph. His tēpo
3440 ribus Serapis Iouis filius, vt quidā ferūt, AEgyptiorū rex moriēs, falso errore in deos trāsfertur. & Mēphis ciuitas in AEgypto cōdi-

A.M. tur ab Ape Argiuorũ rege. Sparta quoque à Sparto Phoronei filio Argiuorum regis.

3480 Iacob annorum centum triginta, descendit in AEgyptum, in animabus septuaginta. Vixit autẽ annis decem & septẽ in AEgypto: factíque sunt omnes dies vitæ illius, centum quadragintaseptẽ anni. Interpretatur autem Iacob, subplãtator, qui & Irael videns deum: vel melius, princeps cum deo, omnium sanctorum præferens imaginem, qui per fidem atque munditiam cordis semper vidẽt deum. Ioseph annorum cx. mortuus: cuius ossa tulit Moyses & filij Israel, pariterq; ossa fratrũ ipsi⁹ filiorũ Iacob, & portauerunt in terrã Chanaã. Hoc tempore Græcia Argo regnante habere segetes cœpit, delatis aliunde seminibus. Dum Moses transiit cũ populo Agros [illegible] colere græci.

3546 Hebræorum seruitus in AEgypto annorũ cxliiij. Vt scriptura autem testatur Exodi, habitatio filiorũ Israel qui manserunt in AEgypto fuit, ccccxxx. annorum: quibus expletis, eadem die egressus est omnis exercitus domini de terra AEgypti. quorũ tamen summam annorum, Chronographi à septuagesimo anno & quinto natiuitatis Abrahã, quando terram repromissionis intrauit, cõputant, sequẽtes editionem Septuaginta interpretũ, quæ dicit,
» Habitatio autem filiorũ Israel, qua habita-
» uerũt in AEgypto & in terra Chanaan ipsi &
» patres eorum, anni ccccxxx. Quã necessario sequendam & ipsa Hebraica veritas ostendit,

A.M. quę narrat Caat filium Leui, quem natum esse cóstat in terra Chanaan, vixisse annis cxxxiij. & filium Amram patrẽ Moysi annis cxxxvij. & ipsum Moysem octoginta fuisse annorum, tempore egressionis de Ægypto. Quia nimirũ horum summá annorũ constat, quadringẽtos & triginta implere non posse. Annuit autem
» horum translationi & apostolus cùm ait, A-
» brahæ dictę sunt promissiones, & semini eius.
» non dicit, & seminibus, quasi in multis, sed
» quasi in vno: & semini tuo qui est Christus:
» hoc autem dico: testamentum confirmatum à
» deo, quæ post quadringentos & triginta an-
» nos facta est lex, non irritum facit ad euacuá-
» dam promissionem. His temporibus, scili-
3645 cet seruitutis Israel in Ægypto, Prometheus fuisse scribitur, quem fingunt fabulæ de luto formasse homines. Tunc etiam frater eius Atlas magnus est astrologus habitus: Mercuriúsque nepos Atlantis multarum artium peritus, & ob hoc post mortem vano errore in deos translatus.

Hac etiã ætate primus Procidus quadrigam iunxit: eodémque tempore Cecrops Athenas condidit, & ex nomine Mineruæ, Atticos Athenienses vocauit. Iste etiam bouem immolans, primus in sacrificio Iouem adorari præcepit. Tunc primi chorites Corybãtes modulatam in armis saltationem & consonam inuenerũt. Tunc etiam scribitur in Thessalia

A.M. ſub Deucalione factum diluuium, & Phaëtõtis fabuloſum incendium.

3649 Moyſes, annis xl. eductum ex Ægypto populum Iſrael, & de ſeruitute Ægyptia liberatum, rexit in deſerto. quorum primo anno tabernaculum domino cõſtruit, & ſeptem menſibus opus perficiens, menſe primo anni ſecũdi, prima die mẽſis erexit. Per eundem Moyſen Iudæi ſimul cum lege & literas habere cœperunt. Quinque libri Moyſi ſecundum Septuaginta ſeniorum interpretationem, continẽt geſta annorũ, mmmdcc. triginta. Quot verò annos huius temporis Hebraica veritas contineat, Ioſephus in primo contra Apionem grammaticum libro ita commemorat: Neq; igitur innumera apud nos habentur volumina inter ſe inuicem diſcordãtia, ſed duo tantum & viginti ſunt libri, qui omnium temporum ſeriem continent, qui & iuſte creduntur diuinitus inſpirati. Ex quibus quinq; ſunt Moyſi, continentes leges vitæ & ſucceſſionis humanę proſapiam, vſque ad ipſius Moyſi terminum pertendẽtes, qui paulominus à tribus milibus annorum continentiã gerunt. Moyſi temporibus templũ Delphis conſtruitur. Lacedęmon conditur. Moyſes cxx. annorum moritur. Vitis in Græcia inuenitur. His temporibus adeo ingens & grauis æſtus incanduit, vt ſol per deuia tranſcendens vniuerſum orbem, nõ calore affeciſſe, ſed igne torruiſſe dicatur.

anno ab orbe condito tanta Sicci-
tas extitit calore
nimio Solis ut
Phaeton [illegible]

An.M. Inde ridicula Phaëtontis texitur fabula.

3730 Ioſue annis xxvi.rexit populum iſrael,vt Ioſeph⁹ docet. nā ſcriptura ſancta quod fuerint anni ducatus illius,tacet.Euſebius in Chronicis, xxvii. poſuit. Primo autem ſui ducatus anno Ioſue,primo menſe, decima die menſis, populum patefacto Iordanis alueo, in terram repromiſſionis induxit. Quo videlicet anno, vt in Chronicis Euſebii reperimus, principiū erat quinquageſimi primi Iubilei ſecundum Hebræos,facile inueniri valet, id eſt anni bis mille quingenti ab initio mundi erant completi:ſingulis Iubileorum ordinibus per quinquagenos annos deputatis. Sed noſtra inquiſitio comperit minorē temporis huius eſſe ſummam. conſtat enim quia mille dclvi. ad diluuium vſq; fuere anni:inde ad Abrahā, ccxcii. qui lxx.erat annorum quando promiſſionem dei accepit. Promiſſionis anni quadringenti triginta:ducatus Moyſi, anni xl. qui profecto numerus, non bis mille quingentos, ſed vii.minus, id eſt mm.ccccxciii.annos implét. His temporibus Ioſue,primus Erychthonius Atheniēſium princep:,in Græcia quadrigam iunxit.Ioſue centum & decem annorum moritur.

3757 Othoniel, annis quadraginta de tribu Iuda primus Iſrael deo iubente iudex conſtituitur, illum præfigurans qui in tertio tempore mundi de tribu Iuda cum gratia ad ſaluan-

A.M. dos populos venit. Huius temporibus primo filii Israel seruierunt Chusan Rasataim regi Mesopotamiæ, octo annis Cadmus regnat Thebis, qui primus Græcas literas adinuenit. Per idem tempus, primi Linus & Amphion apud Græcos in musica arte claruerunt, Idæique dactyli ferrum inuenerunt eo tempore.

3797 Ahoth, annis lxxx. filius Iera, filii Gemini, qui vtraque manu vtebatur pro dextera. Cuius principiis, seruiuit Israel Eglom regi Moab, annos xviii. donec percusso Eglom liberauit Israel. Hoc tempore Cyrene ciuitas condita est in Libya. His temporibus fabulæ fictæ sunt de Triptolemo, quòd iubente Cerere, serpentium pennis gestatus, indigentibus frumenta volando distribuit: de Hippocentauris, quòd equorum hominúmque fuerint natura permixti: de Cerbero, tricipiti inferorum cane: de Phryxo & Helle sorore sua, quòd ariete vecti per aerem volauerint: de Gorgone meretrice, quæ crinita serpentibus fuerit, & aspicientes conuertebat in lapides: de Bellerophonte, quòd equo pennis volanti sit vectus: de Amphione, quòd citharæ cantu lapides & saxa commouerit.

3877 Debora prophetissa ex tribu Effraim cum Barac de tribu Neptalim, annis xl. Cuius initio ducat' oppressit filios Israel Iabin rex Chanaan qui regnabat in Asor, annis viginti: sed

An. M. occiſo ab Iſrael, & à Iael vxore Abercinei, Siſara principe militiæ eius, humiliatus tandem, ac deletus eſt. Hoc tempore Miletus condita. Per idem tempus Apollo medicinę artem inuenit. Fabula quoque tunc ficta eſt de fabro Dædalo, & eius filio Icaro, quòd coaptatis ſibi pennis volauerit. Hac ætate primus regnat Latinis Picus, qui fertur Saturni filius fuiſſe.

3918 Gedeon annis xl. ex tribu Manaſſe. Sub quo ſeruiuit Iſrael Madianitis & Amalechitis, vii. annis: ſed Gedeon pugnante liberatur. Vrbs Tyrus condita, ante templum Hieroſolymorum, annis cc xl. Orpheus Thracius Linúſque magiſter Herculis, artis muſicæ inuentores, clari habentur. Argonautarum nauigatio ſcribitur.

3955 Abimelech, annis iii. regnauit in Sichem. Iſte ſeptuaginta fratres ſuos filios Gedeonis interfecit. Hercules Ilium vaſtat.

3958 Thola, annis xxiiii. filius Foa, patrui Abimelech, vir de Iſachar, qui habitabat in Sanir mõtis Effraim. Priamus in Troia poſt Laomedontem, regnauit annos xiii. Fabula ficta de Minotauro, beſtia labyrintho incluſa. Bellum Lapitharum & Centaurorum, quos ſcribit Palæphatus primo de Incredibilibus libro, nobiles fuiſſe equites Theſſalorum.

3981 Iaïr, annis xxxii. ex tribu Manaſſe. Per hæc tempora Hercules agonem olympiacum cõ-

A.M. ſtituit,atque in Libya Antæum occidit. à quo vſque ad primam olympiadem ſupputantur anni,ccccxxx.

4004 Ieptes Galadites,annis vi.Philiſtini & Amanitæ deprimunt Iſrael:ex quibus Amanitę debellantur à Iepte.qui in libro Iudicum ab ætate Moyſi vſque ad ſemetipſum , ait ſupputari annos ccc. vel vt quidam codices habent,annos.cccxxxv . Cuius tempore Hercules quinquageſimũ ſecundum annum agens, ob morbi dolorem ſeſe flammis iniecit. Per idẽ tempus Alexander Helenam rapuit,Troianúmq; bellum decennale ſurrexit.

4010 Abeſa de Bethleem , annis vii. Agamemnõ imperat Mycenis, annis xxxv. cuius anno xv. Troia capitur. Amazones arma ſumpſerunt.

4017 Aialon Zabulonites,annis decem. Hîc cum annis ſuis x.in Septuaginta interpretibus non habetur,pro quorum damno ſupplẽdo, Ioſue filio Nun,Euſebius Samueli & Saüli,quorum annos ſcriptura non dicit,plures annos quàm in Ioſepho legerat , adnotauit,quatinus ab egreſſu Iſrael ex Ægypto vſque ad ædificationem templi,cccc.lxxx.annorũ ſummam , quã ſcriptura prædicat,haberet.

4025 Abdon ſiue Labdon de tribu Effraim, annis viii . Cuius anno tertio Troia capta eſt : & Æneas ad Italiam venit . Completis à primo anno Cecropis , qui primus apud Atticam regnauit, annos trecentos trigintaquinque . A

A. M. quadragesimo autem & tertio anno regni Nini Assyriorum regis, computantur anni octingenti vigintiquinque. A mortuo Labdon seruiuit Israel Philistęis, quadraginta annis. Hac ætate Carmentis nympha, Latinas literas reperit.

4025 Samson de tribu Dan, annis viginti. Ascanius Æneæ filius Albã condidit. Vlyssis quoque fabula ficta. Hactenus Iudicum liber tẽpora signat, habens annos ducentos nonagintanouẽ. Iudices autem duodecim post quos sacerdotes constituti sunt. Latini qui postea Romani nuncupati sunt, post tertium annum captiuitatis Troiæ, siue annis tribus. Post quẽ octauũ, regnauit Æneas, vt quidam scribunt, Ascanius, annis triginta octo. Ante Æneam, Ianus, Saturnus, Picus, Faunus Latinis in Italia regnauerũt, per annos circiter centũ quinquaginta.

4046 Heli sacerdos, annis quadraginta. In Hebræorum libris, anni quadraginta: in Septuaginta, anni viginti inueniuntur. Archa testamenti ab allophylis capitur. Regnum Sicyoniorum finitur, qui ab Ægialeo vsque ad Zeuzippum regnauerunt, per annos nongentos sexagintaduos. Hectoris filii Ilium receperunt, expulsis Antenoris posteris, Heleno illis subsidium ferente. Latinorum tertius Siluius Æneæ filius, regnat annis xxix. qui quòd post mortem patris editus, ruri fuerat

A.M educatus, & Siluii, & Posthumi nomen accepit, à quo omnes Albanorum reges, Siluii vocati sunt.

4085 Samuel & Saul, annis quadraginta. In scriptura sacra, ducatus Samuelis quot annis fuerit, minime patet: docet tamen Iosephus, xiii. annis principatum illius emicuisse. Chronici verò, Samuel & Saul simul annis xl. præfuisse signant. In Actibus apostolorum apostolus Paulus ita concionatus ad populum est,
" Deus plebis Israel elegit patres nostros, &
" plebem exaltauit, cum essent incolæ in terra
" Ægypti, & in brachio excelso eduxit eos ex ea:
" & per quadraginta annorum tempus, mores
" eorum sustinuit in deserto: & destruens gẽtes
" septem in terra Chanaan, sorte distribuit eis
" terram eorũ, quasi post quadringẽtos & quin-
" quaginta annos: & post hæc dedit iudices, vs-
" que ad Samuel prophetam: & exinde, po-
" stulauerunt regem: & dedit illis deus Saul, fi-
" lium Cis, virum de tribu Beniamin, annis qua
" draginta. Ab hoc, tempora prophetarum incipiunt. Lacedæmoniorum regnum exoritur: atque Homerus fuisse putatur,

IN hac tertia ætate mundi, salua veritate historica, præfigurat in vocatione Abrahę, terram viuentium Christi populo futuram, nec incolatus nostri longos exitus formidãdos, & in Christo domino semper sperãdũ, per cuius

An.M. gratiam viuendo sempiterna potiemur hæreditate: & in semine eiusdem Abrahę, vt stellas cæli multiplicari populum Christianum: & in oblatione & sacerdotio eius regale ecclesiæ sacerdotium, & in proprietate nominis ipsius, quòd esset in Christo pater multarum gentium per fidem, cum vnius tantum gentis pater fuerit per generationem: & in circuncisione carnis, quòd corde circuncidēdus esset Christianus.

Et in Isaac nato, qui risus dicitur, quòd gētiū populus qui in Christum de illa serie in carne venientē irrisum à Iudæis crederent, & agnoscerent illius contumeliosam passionem, suam veram esse liberationem.

Et in Sodoma & Gomorra, impiarū ciuitatū, subuersione, futuri iudicij diem, nec posse euadere statuta supplicia, noxia curiositate propositum sanctæ conuersationis contemnentes, retróque male viuendo respicientes: solósque liberari, quos gratia Christi liberauerit.

Et in immolatione arietis pro Isaac, Christi passionē expressam: & in iuratione dei, quòd semen Abrahæ in Christo supra numerum extenderetur, & non tantum ex semine carnis, sed fide vocari ad infinitum numerum filios Abraham.

Et ex femore Abraham, carnem Christi ven-
" turam, quādo idem Abrahā seruo iubet, Pone
" manum tuam sub femore meo, & iura mihi per

A.M. per deum cæli: ostendítque Christum qui est deus cæli, per virginem Mariam ex femore suo in carne futurum.

Et in geminis Rebeccę, duos populos, Christianos & Iudæos. quorum minor Iacob lenis, in ipsa iam pueritia per cocturam rubram lenticulæ, maiorem fratrem Esau hispidum supplantans, lenem mitemque signat populum Christianum, qui per cocturã rubram, passioné scilicet Christi, sanguine rubratam, edaci ac sæuienti Iudæo populo, cuius figuram gestabat Esau, primatus dignitatem illo vendẽte suscepit: ille quod nascendo habuit, per cõcupiscentiam perdidit: Christianus per gratiam quod in natura nõ habuit, acquisiuit. Cui pelles hœdorũ super brachia, & ceruicem nudam mater aptauit, vestéq; primogeniti sui induit, tanquã iam nobis illum figuratum ostendens Christum, qui accepit, non carnẽ peccati, sed similitudinem carnis peccati, legémq; veteris testamẽti, tanquã vestẽ primogeniti excipiẽs, non soluerit, sed impleuerit. Post cuius odorẽ benedictæ concurrunt omnes gentes, quæ per gratiam Iudęis & primatum, & benedictionẽ abstulerunt. Iacob quoque, filius Isaac, nepos Abrahæ fugiens fratris insidias, in sacramẽto lapidem quem ad caput habuit dormiẽs, eminus erigens, eúmque liniens oleo, Christũ nobis lapidem angularem consecrauit. Et idem Iacob, claudus effect⁹ in latitudine femoris po

A.M. pulum Hebræorũ significat claudicaturũ. Iudas filius Iacob, cum nuru sua concubuit Thamar, qua intelligitur plebs Iudæa: cui de tribu Iuda reges tanquã mariti adhibebantur: vnde nomen eius amaritudo interpretatur, quia ipsa domino fellis poculum dedit.

In duobus filiis Iudæ duo genera principũ, qui non recte operabantur in plebe, vnum eorum qui oberat, alterũ qui nihil proderat: nec enim sunt amplius quàm duo genera hominũ inutilia generi humano: vnum nocentium, alterum præstare nolentium, & si quid boni habẽt in hac terrena vita perdentium, tanquã in terram fundẽtium: vnde maior Her interpretatur pellicius, qualibus tunicis induti sunt primi homines, in pœnam damnationis suæ, dimissi ex Paradiso. Sequens, Onan interpretatur mœstus eorũ, id est quibus nihil prodest cum habeat vnde prodesse possit. In tertio filio Iudæ, Sela, qui interpretatur dimissio eius, significatur tempus ex quo reges plebi Iudęorum cœperunt de tribu Iuda non fieri: quia erat eadẽ tribus Iuda, sed iã in populo Iudę nemo regnabat: propterea Thamar filium Iudæ maritũ non accipiebat. Isto tẽpore omne magisteriũ Iudęorũ, & mystica, vnde Christi vocabãtur, vnctio ipsa defecerat. Neq; ad mysticã vnctionẽ Herodes pertinet alienigena, qui deficiẽte ex tribu Iuda principe regio, à Romanis in Iudæa regnũ acceperat: sub cuius tẽpo-

A.M. re natus eſt Chriſtus, vnctus ſanctus ſanctorũ oleo exultationis præ participibus ſuis, qui veniens ad oues quæ perierant domus Iſrael, teſtimonio Ioannis in aqua vſus eſt: cuius figurã geſſit ipſe Iudas, cum iret ad tondendas oues in Tamna, quod interpretatur deficiens: iam enim defecerat princeps ex Iuda, atq; vnctio myſtica iudæorum. Venit autem cum ſuo paſtore Odollamite, cui nomẽ erat Iras. interpretatur autem Odollamites, teſtimoniũ in aqua, habens quidem dominus teſtimonium maius Ioanne, propter infirmas tamen oues, hoc teſtimonio vſus eſt in aqua. nã & ipſe Iras, quod nomẽ illius paſtoris fuit, interpretatur fratris mei viſio. vidit omnino fratrem ſuũ Ieſum ſecundum ſemen Abrahę, ſecundum cognationem Marię & Elizabeth matris ſuæ: eundémque dominũ & deum ſuum, quẽ iam ſalutauerat ex vtero, agnouit perfectius ex colũba: & ideo tãquam Odollamites, vere teſtimonium perhibet in aqua. Venit autem dominus ad oues tondendas, hoc eſt exonerandas ſarcinis peccatorum. Inde Thamar habitum mutat. nam & commutans interpretatur. mutat & nomen, & de ſynagoga fit eccleſia, ſed in ea prorſus nomen amaritudinis permanet, non illius in qua domino fel miniſtrauit, ſed illius in qua Petrus fleuit amaré. nam & Iuda confeſſio eſt. confeſſioni ergo amaritudo miſceatur, vt vera pœnitentia præſignetur. Hac

A.M. pœnitententia fœcundatur ecclesia in omnibus gentibus. nam & ipse habitus meretricis, cōfessio peccatorū est: typum quippe ecclesiæ gerit Thamar ex gentibus euocatæ, sedens cū hoc habitu ad portá Enahim, quod interpretatur fontes. currit enim velut ceruus ad fontes aquarū, peruenire ad semen Abrahæ. illic enim à non cognoscente fœtatur, quia de illo
» prædictū est, Populus quem non cognoui, ser-
» uiuit mihi. Accipit in occulto anulum, monile, & virgā: vocatione signatur, iustificatione decoratur, glorificatione exaltatur. sed hęc adhuc in occulto, vbi fit conceptio sanctæ vbertatis. Mittitur meretrici promissus hœdus, exprobratio scilicet peccati per eundem Odollamitem, tanquam increpātem & dicen
» tem, Generatio viperarum: sed non eam inuenit peccati exprobratio, quam mutauit confessionis amaritudo. Post verò publicis signis anuli, monilis, & virgę, arguit temere iudicantes Iudæos, quorum iam personam Iudas ipse gestabat, prolatis certissimis documentis suæ vocationis, iustificationis, & glorificationis. Ostendit virgam signum passionis, & monile legitimæ legis, & anulum pignus immortàlitatis, quando accusatur à Iudęis quasi adultetatrix legis.

In actionibus quoque Ioseph & Beniamin, Christus & ecclesia ipsius figuratur. Quorum vnus Ioseph à patre missus, signat Chri-

A. M. ſtum à patre miſſum ad oues viſitandas: quem fratres in paſſione, tunica expoliatum miſerunt in lacum: ac veſtem eius in ſanguine hœdi tinctam, ſub falſa teſtatione, patri miſerũt: venditúmque gentibus ſaluatorem tranſmiſerunt, cui cælum in ſole, ſtellis ac luna, & in manipulis terra, inferna quoque carceris ſubderentur, vt ei omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium, & infernorum. Cum eodem Ioſeph, ad ſacramẽtum dominicæ paſſionis, duo Pharaonis ſpadones in carcerem detruſi ſunt, vt trium crucifixorum numerus ſuppleretur. è quibus verus Ioſeph Chriſtus, reuelando myſteria, vnum puniret per debitum ſupplicium, alterum per indebitam gratiá liberaret. Idem Ioſeph poſt duos annos, dierum tertio incipiente, de carcere educitur: & Chriſtus die tertia, à mortuis reſurgit. Præſentatur Pharaoni: mundo reſurrectio declaratur. Data eſt Ioſeph poteſtas in Ægypto: data eſt Chriſto omnis poteſtas in cælo & in terra. Collegit Ioſeph per ſuos, frumentum multum: collegit Chriſtus credentium numerum ſine numero. Conſtituit Ioſeph horrea, per totam Ægyptum: conſecrauit Chriſtus per totum mundum eccleſias. Aperuit Ioſeph horrea, tempore famis, & miniſtrauit frumenta populis: aperuit Chriſtus ex horreis ſuis diuturnam ſui corporis præbiturus annonam eſurientibus, & ſitientibus iuſtitiam. Acquiſiuit Ioſeph

A.M. totam Ægyptũ Pharaoni: acquisiuit Christus mundũ pastum & reconciliatum patri. Venerunt fratres Ioseph, qui eum vendiderant, fame conpulsi, ad eum: venerũt & ad Christum Iudæi, qui eum crucifixerãt, vt eius refecti cibariis, à fame animæ liberarentur. Adorant illi, adorant & isti: sicque miris sacramentis, in actione fratrum, actio nobis apostolica præmonstratur.

In Beniamin quoq; extremo Ioseph fratre, doctor & magister gẽtium in fide & veritate, Paulus præfiguratur: cui figuratè scyphus argẽteus in sacco legis celatur, & ccc. argentei cum quinque stolis optimis dantur.

Et in descen sione Iacob in Ægyptum, Christi descensio in mundum: & in multiplicatione seminis eius in Ægypto, in Christo per fidẽ gentes in toto mundo multiplicandæ.

In Moyse figura exprimitur mediatoris, qui mundo pacem intulit: vt Moyses Ægyptium sabulo abscondit, Christus ex obsessis virtutẽ diaboli expellendo cohibuit. Quòd idẽ Moyses vxorem filiam sacerdotis Madiam accepit, mediatorem ex alienigenis sumere coniugem significat & ecclesiam. Quòd idem pastor ouium, mediatorem signauit pastorem bonum ouium in carne futurum: qui ex hoc mũdo quasi ex Ægypto oues suas colligendo, in vnum ouile ecclesiæ congregaret. Superãtur magorum præstigiæ, serpénsque Moysi vora-

A.M. uit ſerpentes eorum magorum: virga Chriſti, doctrina, qua omnium paganorum hæreticorúmque dogmata conſumuntur.

In Ægypto decem plagis mundus feritur: in occiſione agni, Chriſti immolatio: & in figura paſchæ, Chriſti tranſitus ad patrem. In mari rubro, baptiſmus Chriſti ſanguine rubratus. In manna, panis cęleſtis Chriſtus expreſſus. in extenſione manuum Moyſi, ſigno crucis expugnari inimicos. Datæ leges in monte, Chriſti mandata ſeruari in ſpiritali altitudine. In tabernaculo Chriſti eccleſiam.

In Aaron ſacerdotio, nouum in Chriſto ſacerdotium. In ſacrificiis omnibus, Chriſtum figuratum. In varietate leprarum, hæreſeon vel errorum varietates. In eſcis mundis & immundis, eleemoſynis munda omnia fieri. In Ægypti eſcis deſideratis, Chriſtum manna faſtidiſſe, & voluptatibus illicitis concupiſcentias præſtitiſſe. In virga Aaron germinante, confirmationem ſacerdotij Chriſti. In æneo ſerpente, Chriſti morte vbíque in ore fidelium ſonante, virulentiam vitiorum perimendam, & à percuſſione diaboli, fide mortẽ Chriſti aſpicientes ſanandos. Et in bis percuſſa petra, ſacramenta paſſionis Chriſti mirabili opere diſtincta. Et in vacca ruffa, cuius cinis in aquas luſtrationis proficit, myſterium noſtræ redemptionis, & ſalutis pleniſſime expreſſum.

A.M. In ſepultura Moyſi occultata, literam legis & carnales obſeruationes occulendas.

In Ieſu Naue principatu ſequente, dominum Chriſtum in nouo teſtamento verum ducem & principem futurum, & ciuitates mundi deſtructurum, ac aëreas poteſtates debellaturum, ac omnem idololatriam penitus ablu-turum, & omnis generis vitia expugnaturum.

Debora in typo, eccleſiæ hoſtem ſuperauit. Gedeon gratiam Chriſti abundantem cōmendauit, & quòd fide trinitatis hoſtes eſſent ſuperandi, ac martyria appetēdas actis ſuis inſinuauit. In Abimelech concubinæ filio, hæretici. In Iephthe filia virgine, carnis Chriſti immolatio virginis, & in reſurrectione totius corruptionis abſorptio. In Samſon Nazaræo, Chriſtus dominus fortis in capite: in ligatione ipſius à meretrice muliere, Chriſtus dominus, quòd iudęorum vincula omnia potentialiter dirumperet. In Ruth, eccleſia ex gentibus, Iudæis inludens. In Samuele, Chriſtus dominus dux ſacerdos & propheta, ſacerdotes arguens, & ſynagogam veterem nouo ſacerdotio Chriſti in gratia noui teſtamenti permutans.

Clauditur hæc tertia ætas patriarcharum actis, & legis ſacramentis, ac iudicum figuris, venerabiliter inſignis, in repulſione & abiectione Saulis, continens annos nongentos quadraginta.

A.M. QVARTA ætas mundi. Dauid primus
4125 ex tribu Iuda, rex, annis quadraginta. Latinorum quintus, Latinus Siluius, annis quinquaginta. Codrus ſponte ſe hoſtibus offerēs, interimitur. Epheſus condita ab Andronico. Carthago condita eſt à Didone filia Carchedonis Tyrij, anno centeſimo quadrageſimo tertio poſt Troianum excidium: Prophetantibus in Iudæa, Gath, Nathan, & Aſaph.

4165 Salomon filius Dauid, annis quadraginta. Qui quarto regni ſui anno, mēſe ſecundo, tēplum domino ædificare cœpit in Hieruſalē, collectis ab egreſſu Iſrael ex AEgypto annis quadringentis octoginta: quod in figuram vniuerſi temporis, quo in hoc ſeculo Chriſti ædificatur eccleſia, quæ in futuro perficitur ſeptem annis, & ſeptimo menſe anni octaui, dedicauit. Latinorum ſextus, Alba Siluius, Siluij AEneæ filius, regnat annis octingentis octo. Regina Sabba venit audire ſapientiam Salomonis.

4205 Roboam filius Salomonis, annis ſexdecim. Sub quo Hieroboam de tribu Ephraim ſeparauit decem tribus à domo Dauid, & à domino in figuram hæreticorum, qui ſuos ſequaces à Chriſto & eccleſia ſegregant. Huius quinto anno Seſac rex AEgypti, veniens Hieroſolymam, templum ſpoliauit. Latinorum ſeptimus Ægypti Siluius, Albæ ſuperioris regis filius, regnauit annis viginti tribus. Samus cō

An. M. dita,& Smyrna in vrbis modum ampliata. Sibylla Erythręa illuſtris habetur.

3882 Abia filius Roboam,annis tribus. Hic pugnantē cōtra ſe Hieroboam ſuperauit,occiſis de exercitu eius milibus quingentis, eo quòd ſperaſſet in domino. Sub quo Hebrææ gentis pontifex maximus Abimelech inſignis eſt habitus.

3885 Aſa filius Abia,annis xli. Ab hoc cōductus Benadab rex Syriæ Damaſci cōtra Iſrael,percuſſit omnem terram Neptalim. Prophetabant in Iudæa Achias,Eliu,Amos, Ioel,& Azarias. Latinorum octauus Capys Siluius Ægypti, ſuperioris regis filius, regnat annis vigintiſeptem. Aſa idola deſtruit,templū mundat.Egredientē contra ſe Zaraa AEthiopem cū ſuo ſternit exercitu. Amri rex Iſrael emit montem Samariæ, à Somer, duobus talentis argenti,& ædificauit eam. Achiel de Bethel Hierico inſtaurat.

3926 Ioſaphat,annis vigintiquinque. Helias,& Heliſęus,& Abdias,Azarias,& Micheas prophetabāt. Helias Theſbites,tres ſemis annos pluuiam cōtinuit,propter peccata Achab, & populi Iſrael: & inter cætera magnalia Heliſæum filium Saphat,qui erat de Abel Maula, pro ſe vnxit prophetam. Latinorum nonus Carpentus Siluius, ſuperioris regis Capys filius,regnauit annis xiii.Poſt quē filius eius Tyberius decimus,annis octo,Latinorum vnde-

A.M. cimus, Agrippa, quadraginta annis. Iosaphat fecit rectũ coram domino.

3951 Ioram filius Iosaphat, annis octo. Helias curru igneo rapitur, quasi vsque in cælum: & Helisæus hæres prophetiæ derelictus, primo miraculo aquas Hierico sanat. In diebus Ioram recessit Edom, ne esset sub Iuda: & constituit sibi regem. Ambulauit autem Ioram in viis domus Achab: filia quippe Achab erat vxor eius.

3959 Ochozias siue Azarias anno vno. Ionadab filius Rechab clarus habetur. Azariam cum filio suo Ioas, & nepote Amasia, ob enormitatem scelerum, & quia nec patrem filiúmve quispiam eorum bonum habebat, euangelista Matthæus à domini saluatoris genealogia secludit.

3960 Athalia mater Azariæ annis septem. Quæ videns interfectum ab Iehu rege Israel filium suum Azariam, interfecit omnem stirpem regiam domus Ioram, præter solum Ioas filium Azariæ, quem Iosabeth vxor Ioiadę pontificis furata est de medio filiorum regis, cùm interficerentur. Ioiada pontifex, qui solus post Moysen vixisse annos centum triginta, perhibetur.

Ioas, filius Azariæ, annis quadraginta. Iste
3967 bono principio & fine vsus pessimo, in principiis suis templum innouauit: in extremis inter cætera facinora, Zachariam quoque fi-

An.M. lium Ioiadæ tutoris quondam ac regnificatoris sui, inter templum & altare lapidare præcepit : quem ob meritorum gratiam dominus in euangelio filium Zachariæ, id est benedicti domini cognominat. Lycurgus legislator Apollinis oraculo insignis habetur. Latinorum duodecimus Aremulus Siluius, Agrippę superioris regis filius, regnauit annis decem & octo; qui pręsidium Albanorum inter montes, vbi nunc Roma est, posuit. Cuius filius fuit Iulius proauus Iulij Proculi, qui cũ suo populo Romam commigrans, fundauit Iuliam gentem.

4247 Amasias, filius Ioas, annis vigintinouem. Helisæus propheta defunctus sepelitur in Samaria. Azahel rex Syriorum adflixit Israel.

Latinorum decimustertius, Auentinus Siluius Aremuli superioris regis maior filius, regnauit annis trigintaseptem : atquę in eodem monte qui nunc pars vrbis est, mortuus ac sepultus, æternum loco vocabulum dedit. Vienna vrbs condita à Venerio Aphricæ exule, inde nominata, vt Liuius in Annalibus scribit, quòd biennio perfecta fuerit, primum Bienna, postmodum b substracta, addita v, Vienna nuncupata. Quam postea Romani senatu composito, qui Gallias disponeret, Senatoriam appellare voluerunt. Inde post aliquot tempora, quinque legionibus in ea compositis, quinque castris in circuitu eam

A.M. insignem fecere: ac publica horrea & cellaria totius militiæ, ibi constituerunt. Ex nominibus autem tribunorum Iulij Cæsaris, nomina castris imposuerunt, Crappum, Eumedium, Sospolum, Quiriacum, Pompetiacum.

4376 Azarias, qui & Ozias, filius Amasię, annis li. Assyriorum tricesimus sextus, Tonosconcoleros, qui vocatur Græcè Sardanapalus, qui Tharsum atque Anchialem condidit: & in prælio victus ab Arbace Medo, semet incendio concremauit. Vsque ad id tempus fuisse reges Assyriorum historiæ referunt: & fiunt simul anni à primo anno Nini regis Assyriorum, mille clxiiii. Arbaces Medus, Assyriorum imperio destructo regnum in Medos trãstulit. Deinde multis præliis vndique scatescentibus, per varios euẽtus ad Scythas Chaldæósque, & rursum ad Medos patili via rediit. Latinorũ decimusquartus, Procas Siluius, Auẽtini superioris regis filius regnauit. Post quem Amulius Siluius. Hesiodus poeta claruit: atq; Fidon Argius mensuras & pondera reperit. Per idem tempus olympias prima constituitur. Macedonũ regnũ inchoat, primum habens regem Cananum. Lacedæmoniorum reges deficiunt: Lydorum incipiunt. Osee, Amos, Esaias, & Ionas in Iudęa prophetant.

Ioathan filius Ozię, annis sexdecim. Olympias prima ab Eliensibus constituitur. Re-

A. M. mus & Romulus generantur, Marte & Ilia. Ioathan inter cætera virtutum bonarum opera, portam domus domini ſublimiſſimam ædificauit, quæ in Actibus apoſtolorum Speciosa vocatur.

4103 Achaz filius Ioathan, annis ſexdecim. Ab hoc conductus Teglat Phalaſar rex Aſſyriorum, Raſin regem Syriæ interfecit, & habitatores Damaſci tranſtulit. Cyrenem.

Roma condita in monte Latino, vndecimo calend. Maij à geminis Remo & Romulo filiis Rheæ Siluiæ, quæ erat filia Numitoris fratris regis Amulij, virgo Veſtalis: ſed conſtuprata. Conſualibus ludis Sabinæ raptæ, anno ab vrbe condita tertio. Remus à Fabio Romuli duce occiſus.

4119 Ezechias filius Achaz, annis viginti octo. Huius anno ſexto Salmanaſar rex Aſſyriorũ, capta Samaria tranſtulit Iſrael in Aſſyrios, atque in Iudæa Samaritas accolas miſit. Cuius regnum à primo Hieroboam, ſteterat annis trecentis ſexaginta. Hoc tempore Romulus primus milites ex populo ſumpſit, cẽtúmque à populo nobiliſſimos viros elegit. Qui ob ætatem, Senatores: ob curam & ſollicitudinem reipublicæ, Patres vocati ſunt. Mortuo Romulo, qui triginta ſeptem annos regnauit, per quinos dies Senatores rempublicam rexerunt: atque vnus expletus eſt annus.

Poſt quos Numa Pompilius, annis quadra-

A.M ginta & vno. qui Capitolium à fundamentis ædificauit.

4147 Manasses, annis quinquagintasex. Hic ob scelera sua catenatus & compeditus, in Babyloniam ducitur. Sed ob pœnitentiam & preces, restituitur in regnum. Numa Pompilius, primus vestales virgines instituit, duósque menses Ianuarium & Februarium decem mensibus anni adiecit. Sibylla Samia claruit.

Romanorum tertius, Tullus Hostilius regnauit annos trigintaduos, qui primus regum Romanorum purpura & fascibus vsus est: & adiecto monte Cælio, vrbem ampliauit.

4203 Amon, filius Manasse, annis duobus, in Hebraica veritate: in Septuaginta legitur regnasse duodecim. Histrus ciuitas in Ponto condita. Amon à seruis suis interficitur.

4205 Iosias, filius Amon, annos trigintavnum. Hic mundata Iudæa & Hierusalem, templo etiam innouato, post abiectas idololatrię sordes, pascha domino celeberrimum facit decimooctauo anno regni sui: & cũ Nechao Ægyptiorum rege congressus, occiditur in campo Mageddo, quæ nunc Maximianopolis vocatur. Thales Milesius, primus physicus clarus habetur. Prophetabant in Iudæa, Hieremias, Oldas, & Sophonias. Romanorum quartus Ancus Martius, Numæ ex filia nepos: regnauit annis vigintitribus, qui Auentinum montem & Ianiculum vrbi addi-

An.M. dit: & ſupra mare, decimoquinto ab vrbe miliario Hoſtiam condidit. Poſt quem Tarquinius Priſcus, annis trigintaſeptem. qui circum Romæ ædificauit, numerum ſenatorum auxit, Romanos ludos inſtruit, muros & cloacas ædificauit, Capitolium extruxit. In Hebræo, xxi. annis regnaſſe Ioſias: in Septuaginta interpretibus, trigintatribus legitur. Sed & Euſebius inter regnũ eius & Ioachim, alium de ſuo adiecit annum, propter menſes bis ternos, quibus Ioachaz vel Ioachim regnauerunt. Verùm quid veritas habeat, Hieremias pandit, qui ſe à decimotertio anno Ioſiæ vſque ad annum quartum Ioachim, viginti tribus annis prophetaſſe perhibet: & Nabuchodonoſor quarto anno Ioachim regnare cœpiſſe: decimonono autem anno regni eius, Hieruſalem fuiſſe deſtructam.

4588 Ioachim, filius Ioſiæ, annis vndecim. Poſt Ioſiam regnauit Ioachaz mẽſibus tribus: quẽ Nechao vinctum, ducens in AEgyptum, Ioachim cõſtituit regem. Huius anno tertio Nabuchodonoſor, capta Hieruſalem, & plurimis captiuatis, in quibus erant Daniel, Ananias, Azarias, Miſael, partem vaſorum templi Babyloniam transfert. A quarto Ioachim anno ſcriptura regnum Nabuchodonoſor computat: quia ex eo non ſolum Chaldæis, & Iudæis: ſed & Aſſyriis, AEgyptiis, Maobitis, aliiſque innumeris gentibus incipit regnare.

Ioachim,

A.M. Ioachim, qui & Iechonias, filius Ioachim, mensibus tribus ac diebus decem. Hic circũdata à Chaldæis Hierusalem, exiit ad regem Babylonis, & mater eius, & ductus est in Babylonem cum populo suo, anno octauo regni Nabuchodonosor.

4247 Sedechias, annis vndecim, qui & Mathan, filius Iosiæ. Huius anno vndecimo, regis Babylonis xix. Iudæa captiuata in Babyloniam: & templum dei incensum, ædificationis suæ anno quadrigentesimo tricesimo. Qui autem reliqui fuerant Iudæi, transfugerunt in Ægyptum: qua post annos quinque percussa à Chaldęis, in Babyloniam sunt & ipsi transmigrati. Secũdum Septuaginta interpretes anni computantur ab ædificatione templi, cccc. quinquagintaquatuor. Per idem tẽpus Sappho mulier in diuerso poemate claruit. Solon leges Atheniensibus dedit.

IN hac quarta ætate, in Dauid manu forti, paruo in fratribus vncto, regis nostri Christi sacramenta figurantur. Qui pastor ouium, vnctus à deo patre, de ore leonis diaboli, & Petrum negantem, & latronem eripuit confitentem. Cuius citharam si respicias resonãtem, quam ligno crucis carnis membrorúmque suorum chordis aptatã, plectro dum tangit sancti spiritus, omne animal replet benedictione, & diabolum de cordibus fugat iniquorum, pro quibus in cruce orauit. Qui ad-

A.M. uersus magnum hostem verum Goliam pugnaturus, sapientiam huius mundi, tanquam illa arma Saul reiiciens, in quinque lapidibus, stulta mundi elegit, vt confundat fortia. Ex quinque enim libris legis Moysi, vnus lapis prædictus fundibulo carnis locatus, manu forti expressus, totam diaboli superbiam elisit, suóque peremit gladio, dum mortem ex morte occidit. Ex cuius victoria inimici Iudæi inuidiam conceperũt, & pro dilectione odium retribuerunt.

Quòd idem Dauid per latebras montium, per speluncas ac deserta inimico persequẽte, discurrit, membrorum suorum ac martyrum persecutiones expressit.

Quòd inimico suo pepercit, pinnã chlamydis eius abscindens, figurat quòd hostibus suis dum abscidit vitium magnum superbiæ parcit, ne dentur æternæ occisioni.

Quòd declinans persecutoris insidias, fugit in Geth: sic Christus sæuientibus Iudæis subtrahens se gentibus dedit.

Arreptitium idem se simulans, dum saliuæ illius in barbam decurrunt, Christi infirmitatem sapientia conditam, & sacratissimum corpus ipsius in sanctificato pane gestatum manibus suis presbyteri mysterio nobis insinuat.

Idem Dauid dolet occisum inimicum Saul: quia & Christ⁹ suos plurimũ dilexit inimicos.

Ad Dauid vnctum totus colligitur Israel:

A.M. ad Christum, vt promissum est, totus colligitur mundus.

In Dauid Christus ille desiderabilis omnibus gentibus, quasi in solarium deambulans, quia in sole posuit tabernaculum suum, adamauit ecclesiam super tectum se lauantem, id est, emundanté se à sordibus seculi, & domum luteam spiritali contemplatione transcédentem atque calcantem: & inchoata cum illa primę conuentionis notitia, postea ab ea penitus separatum diabolum occidit, eámq; sibi perpetuo connubio copulauit.

Dauid senili ætate confecto Abisac virgo, quæ eum calefaceret, applicatur: senio vergente mũdo, verus Dauid Christus, sibi virginem calentem fide applicat ecclesiam.

In Salomone pax nostra, qui est Christ⁹ expressus: in quo sapientia, Christus, veniens mittere gladium in terram, hæreticorum fraudem remouens, veræ matri catholicæ vti paruulum non diuisum, viuum reddit statum: nec vult propter iurgium hæreticorum scindere & dimidiare filium. Qui ex viuis lapidibus domum construens, vnũ ex omnibus fidelibus templum fecit: ad quẽ visendum sapientiámque eius audiendam, regina Saba, id est ecclesia, à finibus terræ venit. Vniuersa itaq; quæ de Salomone, vel ab eo propheticè gesta sunt, rectè Christo domino consignantur. Ne quis autem putaret in Salomone cuncta im-

A. M. pleta quæ prophetice de Christo dicebantur, in senectute deprauatus, sapientiam diuino iudicio amisit, vt Christo domino omnia illa quæ signata fuerant, seruarentur. Cæterùm, fornicatus mente & corpore, domino se deserente, male obiisse videtur: metuendum exemplum posteris relinquens, ne felicitate huius vitæ turbati, Christũ deserant, qui est suorum æterna felicitas.

In diuisione regni, ac totius populi pene Israëlitici à domo Dauid, hæreticorum & schismaticorum ostenditur figura.

In Helia Christus, qui per figuram vespere seculi vt vitulus immolatus, sacerdotes omnes idololatriæ cum ipso errore simul extinxit, replens terram gratiæ pluuia, qua fames fidelis animę repellatur.

Quòd eidẽ Heliæ in eremo cõstituto corui panem mane & carnes vespere ministrant, figura totius corporis domini monstratur: quia primum in præceptis panẽ, postea carnẽ dominicæ passionis ex ligno crucis decoctam Iudæi tetri colore gentibus ministrarunt.

Tribus temporibus etiam & dimidio temporis, in tribus annis & sex mensibus cælestis pluuia dei alto iudicio negatur eis qui carnẽ eius non comedentes, neque eius sanguinem bibentes, redempti ab eius corpore inueniuntur alieni.

Helias pastus à vidua: Christus misericor-

A. M. diæ opera ſuſcipiens,& recõpenſans in eccleſia, quæ adhuc vidua in agro ſacrarũ ſcripturarum per duo ligna crucis,duo pręcepta colligit,vt ſibi filiiſq; in tẽpore famis conſulat.

In Heliſæo etiam duplex ſpiritus Heliæ, diſcipulorum chorus Chriſti,ſpiritum ſanctum duplo munere accipiens.

In mortuo ſuſcitato, genus humanum per Chriſtum afflatu gratiæ ſuſcitatum,quem lex nullo modo ſuſcitare valuit.

Iordanem Heliſęus eodem ſpiritu operante tranſiit,quo noſter dominus Ieſus eundem fluuium ſuo in baptiſmo conſecrauit.

Inſultant pueri Heliſæo, & à beſtiis ſunt lacerati: inſultant Iudæi Chriſto,& à Romanis vel malignis ſpiritib9 ſunt peruaſi. Naaman Heliſæus ſepties lauari vt purgaretur à lepra, in Iordane iubet: ſeptiformis gratiæ ſpiritu mundari à vitiis animam, quibus interior exteriórque homo polluitur,ſignat:quod etiam aqua ipſa demõſtrat qua tinguntur cõſecrati, in nomine patris & filij & ſpiritus ſancti.

Giezi puer, prophetæ munera Naaman accipiens, & per hoc maculis lepræ reſperſus, hęreticos oſtẽdit, qui venditãtes velut expiationes peccatorum, ipſi quoque maculis quibus ipſi fuerant aſperſi, ſupplentur.

In Ezechiæ regis ſigno Chriſti deſcenſus, qui eſt ſol iuſtitiæ: & etiam inferna miſericorditer penetrantis figura præſignatur: qui

A.M. etiam docet nos in bono nunquam prosperitatis efferri.

In Iosiæ actibus, Christus verũ pascha nobis factus apertè expressus, ecclesiam suá mundás & expurgans, pro qua mortuus est. Cuius filij ob meritũ culpę in captiuitaté ducti, qui gratiam Christi in vacuũ ducũt, designãt: & præcepta Christi velut Hieremię paruipédentes, diabolo velut Nabuchodonosor captiui vitiis tradũtur. Concluditur auté hæc ætas quarta mundi à Dauid vsq; ad transmigrationem in Babyloniam, continens annos cccclxx.

4271 QVINTA mundi ætas cœpit ab extremo excidio regni Iudaici, quod iuxta prophetiam Hieremię, septuaginta annis permansit, anno decimoquarto, postquã percussa est ciuitas, qui est vicesimusquintus annus transmigrationis regis Ioachim, cum quo Ezechiel captiuatus est, ipse Ezechiel in visionibus dei adductus in terram Israel vidit renouationem ciuitatis ac templi, cerimoniarúmque eius. Vastata Iudæa Chaldæi, non vt Assyrij, in Samariam alios misére colonos, sed desertam reliquere terram, donec post annos septuaginta in eam Iudæi redirent. A sacerdotibus ignis ab altario holocaustomatis sublatus & absconditus in puteo post septuagesimũ regressionis annum adsumitur, inuentus viuus. Romanorum sextus Seruius, regnauit annos xxxxiiij. qui tres montes vrbi addi-

A.M. dit, Quirinalem, Esquilinum, Viminalem, fossas circum muros duxit. Post Nabuchodonosor, qui, teste scriptura sacra, xxv. post euersam Hierusalem vixit annis, Euilmerodach filius eius, regnauit annis decem & octo: post quem Egesar filius eius, annis quadraginta. Cui successit frater eius Laborsordach, mensibus nouem. Hoc defuncto ad Balthasar qui Naboan nuncupatur, transiit imperium. Qui cùm iam septemdecim regnaret annos, capta est à Cyro Persarum & Dario Medorum rege Babylonia, discedente Arbace præfecto in Medos, à quo primum Babylonia dehonorata fuerat. Partem regni penes se retinuere Chaldæi, qui Babyloniam sibi aduersum Medos vindicauerunt. vnde factum est vt Nabuchodonosor, cæteríque post eum vsque ad Cyrum, reges, quanuis Chaldæorum viribus potentes, & Babyloniæ nomine clari legantur, in numero tamē & cardine regum nō habentur inlustrium. Darius autem Astyagis filius, qui Babyloniam destruxit, cum Cyro cognato suo agebat annū sexagesimū secūdum, quando Babylonia fuit inuasa. Quíq; Danielem prophetam sumens, ad se in Mediam duxit, & omni eū honore celebrauit. Huius Da-
» rij Daniel ipse ita meminit, dicēs: In anno pri
» mo Darij filij Assueri de semine Medorū, qui
» imperauit super regnum Chaldæorum: ego
» Daniel intellexi in libris numerū annorum,

A.M. de quo factus est sermo domini ad Hieremiam prophetam, vt complerentur desolationis Hierusalem lxx. anni. Eusebius in Temporum libro triginta annos ab euersione Hierusalem vsque ab initium Cyri regis Persarum: Iulius autem Africanus lxx. computat. Porro Hieronymus in expositione prophetę Danielis ita dicit, Tradunt Hebræi huiusmodi fabulam vsque ad septuagesimũ annũ quo Hieremias captiuitatem Iudæorum dixerat esse soluẽdam: de quo & Zacharias in prĩcipio voluminis sui loquitur, irritam putans dei pollicitationem Balthasar: falsúmque promissum versus in gaudium, fecit grande conuiuium, insultans quodammodo spei Iudęorum, & vasis templi: sed statim vltio cõsecuta est. Danielis omnis prophetia mysteriis licet sit plena, quędam tamen pars eius ita claritate elucet, vt etiam tempus signet, quando venturus esset ipse saluator & dominus. Septuaginta hebdomadas breuiatas esse, Gabriel angelus in populo eius eidem Danieli reuelauit, vt adduceretur iustitia sempiterna, & impleretur prophetia, & vngeretur sanctus sanctorum. Beatus Hieronymus labore ingenióq; magno per supputationes annorum regum Babyloniæ, Septuaginta hebdomadas vsque ad nostri redemptoris natiuitatem, annis ccccxc. perduxit, seiungens vii. in restaurationé templi hebdomadas. lxii. vsq; ad domini natiuitatem & passionem ipsius, &

A.M. vnam vaſtationis quæ facta eſt à Veſpaſiano duce cũ Tito filio eius. XII.ſanè ſunt prophe ticę viſiones eiuſdem Danielis, ſed in Hebræo x.tantum reperiuntur. Pythagoras per idem tempus,philoſophus & arithmeticæ inuentor clarus habetur.

4292 Perſarum primus Cyrus regnauit annos xxx. Hic vt compleretur verbũ domini ex ore Hieremiæ,primo ſui regni anno, laxata Hebræorum captiuitate, l. ferme hominum milia regredi fecit in Iudęam, reſtituens eis vaſa templi domini aurea & argentea,v. milia xl. Qui congregati in Hieruſalem,menſe ſeptimo ædificauerunt altare,& à primo die menſis eiuſdẽ cœperunt offerre holocauſtum domino. Anno autem ſecundo aduentus ſui,menſe ſecundo,templi fundamenta iecerunt. Anno incenſionis eius iuxta Africanum,lxxii.iuxta autem chronica Euſebii, xxxii. ſed impediẽtibus Samaritis, intermiſſum eſt opus vſq; ad annum Darii ſecundum, qui etiam in regno Aſſueri, & Artaxerxis ſcripſerunt accuſationem aduerſum Iudæos:& reſcripſit Artaxerxes ne ędificaretur Hieruſalem, Romanorum ſeptimus Tarquinius, regnauit annis xxxv. Qui cauſa Tarquinii iunioris ſui filii,qui Lucretiam corruperat,regno expulſus eſt.

4322 Cambyſes Cyri filius,annis viii. Hic deuicta Ægypto cunctam eius religionem abominatus, cerimonias eius & templa depoſuit. Ba-

An.M. bvloné in Ægypto ædificauit. Hunc aiunt Hebræi ſecundum Nabuchodonoſor vocari, ſub quo Iudith hiſtoria ſcribitur.

Fratres magi, menſibus ſeptem. Ieſus ſacerdos magnus & princeps gẽtis Zorobabel. & Aggęus, Zacharias, & Malachias prophetę clari habentur.

4330 Darius, annos xxxvi. Inter Darium & Cambyſem regnaſſe duos fratres magos in libris Chronicorum reperimus. verum beatus Hieronymus in expoſitione Danielis ſcribit, poſt Cambyſem. Smerdem magũ regnaſſe, qui Pátapten filiam Cambyſis duxit vxorem. Qui cũ à ſeptem magis fuiſſet occiſus, & in loco eius Darius ſuſcepiſſet imperium, eadẽ Pantapte nupſit Dario: & ex eo Xerxem filium genuit. Secundo anno Darii, ſeptuageſimus captiuitatis Hieruſalem annus impletur, vt vult Euſebius, teſtem adhibens Zachariam prophetam, apud quem ſecundo Darii anno loquitur angelus: Domine exercituum vſquequo tu non miſereberis Hieruſalem, & vrbium Iuda quibus iratus es? iſte ſeptuageſimus ann⁹ eſt. Sexto Darii anno templi ædificatio cõpletur, die tertia mẽſis Adar, qui eſt quadrageſimus ſextus annus ex quo eius ſub Cyro templi fundamenta ſunt iacta. vnde in euangelio dicunt
" Iudæi, Quadraginta & ſex annis ædificatum
" eſt templum hoc. Cœperunt autem ędificare anno ſecundo Darii, menſe ſexto, die xxiiii. &

A.M. anno ſexto, vt dictum eſt, menſe xii. tertia die compleuerunt. Ex quo apparet opus templi, & antea non parua ex parte peractum. Annos autem lxx. à deſtructione illius vſque ad perfectam reſtaurandi licentiam eſſe computádos.

Pulſis vrbe regibus, qui imperauerát annis ccxliiii. Vix vſque ad xii. lapidem Romę tenebat imperium. Romæ poſt exactos reges, primum conſules à Bruto eſſe cœperunt: deinde tribuni plebis ac dictatores: & rurſum conſules ſemper obtinuerunt, per annos ferme cccclxiiii. vſque ad Iulium Cæſarem, qui primus ſingulare arripuit imperium, olympiade clxxxiiii.

4360 Xerxes filius Darii, annis xx. Hic Ægyptum, quæ à Dario diſceſſerat, capit: & aduerſus Gręciam pugnaturus, ſeptingenta milia armatorum, & ccc. de auxiliis: roſtratas autem naues mille ducentas: onerarias autem, iii. milia numero habuiſſe narratur: & tamen victus, ad patriam refugit. Pindarus, Sophocles & Euripides tragœdiarum ſcriprores, celebrantur inſignes. Inter eruditos quoq; hiſtoriarũ ſcriptores Herodot⁹ & Zeuſis pictor agnoſcitur. Artabanus, menſibus vii. Socrates naſcitur.

4380 Artaxerxes qui & Longimanus, annis xl. Huius anno vii. prima die mẽſis primi, Eſdras ſacerdos & ſcriba legis dei aſcẽdit dę Babylone cũ epiſtola regis, & in prima menſis quinti venit in Hieruſalẽ cum viris mille ſepting. Et

An. M. inter alia ſtrenue geſta caſtigauit filios tranſmigrationis ab vxoribus alienigenis. Eiuſdẽ anno viceſimo, Neemias pincerna de Suſis caſtro aduenicns, murum Hieruſalem lii. diebus reſtituit, & ducatum genti xii. annis præbuit.

HVCVSQVE diuina ſcriptura temporũ ſeriem continet. Quæ verò poſt hæc apud Iudæos ſunt geſta, de libris Machabęorum, & Ioſephi, atque Africani ſcriptis exhibẽtur, qui deinceps vniuerſam hiſtoriam vſque ad Romana tẽpora perſecuti ſunt. Et quidẽ Africanus in quinto Temporũ volumine, huius tẽporis ita meminit: Manſit itaque imperfectũ opus vſque ad Neemiam, & vigeſimũ quintũ annum regis Artaxerxis. Quo tempore regni Perſarum, c. & xv. anni fuerãt euoluti. Captiuitatis autem Hieruſalem, cl. & v. annus erat: & tunc primum Artaxerxes iuſſit muros extrui Hieruſalem. Cui operi præfuit Neemias, & ædificata eſt platea, & muri circundati: & ex illo tempore ſi numerare velis, lxx. annorũ hebdomadas vſque ad Chriſtum poteris inuenire. Xerxes menſes duos. Poſt quem Sogdianus mẽſes ſeptem. Hippocrates medicus clarus habetur, & Democritus agnoſcitur. Quo tempore Galli Senones & Viennenſes, Martis & Victoriæ templum ad orientẽ vrbis Viennæ conſtituunt.

4428 Darius cognomento nothus, annis xviii.

A.M. Ægyptus receſſit à Perſis. Reuerſis de captiuitate Iudæis: non reges, ſed pontifices præfuerunt vſque ad Ariſtobulum, qui cum dignitate põtificis etiam regale ſibi cœpit vſurpare vocabulum. Plato naſcitur.

4446 Artaxerxes qui cognominatus eſt Mnemõ: Darii & Pariſatis filius, annis xl. Sub hoc rege videtur hiſtoria Eſther cõpleta. ipſe quippe eſt qui ab Hebræis Aſſuerus, à Septuag. interpretibus Artaxerxes vocatur. Athenienſes xxiiii. literas habere cœperunt: ante enim tantũ xvi. habebant. Galli Senones duce Brenno, exercitu copioſo Romã inuadunt, & incenſam ſex menſibus vaſtauerunt. Vniuerſam iuuentutẽ, quam conſtat vix mille hominum tunc fuiſſe, in arce Capitolini montis latitantem obſidione concludũt: ibique infelices reliquias fame, peſte, deſperatione, formidine, terrent, ſubigunt, vendunt. Nam mille libras auri diſceſſionis precium paciſcuntur. Tribuni militares, pro conſulibus eſſe cœperunt Carthaginienſium bellum formidoloſiſſimum inchoatum, Liuio conſule. Nauale prælium cum Annibale ſeniore commiſſum. Triginta & vna naues Annibalis captę, viginti merſæ, tria millia hominum occiſa, ſeptem milia capta. Annibal ſcapha ſubductus, aufugit. Caio Aquilino Floro, Lucio Cornelio Scipione conſulibus, Hannone in locum Annibalis imperatore ſubrogato, nauali prælio victus,

A. M. exercitu amisso, ipse Hanno confertissimis hostibus se immiscuit, ibiq; occisus est. Annibal senior à Carthaginiẽsibus iterum imperator, infeliciter cum Romanis nauali prælio congressus, & victus, seditione suorum lapidibus coopertus interiit. Carpeno imperatore, & Hannone classi præfecto, iterum Carthaginienses conserto prælio cum Romanis, sexaginta & quatuor naues perdiderunt. Trecenta & eo amplius castelia populata. Manlio consule, septem & viginti milia captiuorũ cum ingentibus spoliis ex Africa Romam missi. Serpens miræ magnitudinis, centum viginti pedum, haud procul à flumine Eragada, in Africa à Regulo consule occiditur. Hasdrubale & Hamilcare imperatoribus, Regulo consule, atrocissimum bellum gestum: in quo cæsa sunt Carthaginiensium decem & septem milia: capta quinque milia. Elephanti decem octo abducti. Oppida octoginta & duo in deditionem cessere. Carthaginienses Hispanorum, Gallorum, sed & Græcorũ auxilio comparata, Xanthippo Lacedæmonio cum auxiliis accito, pugnam cum Romanis conserũt. Triginta milia Romanorum militum prostrata. Regulus ille dux nobilis, cum quingentis viris captus, in cathenas coniectus est. Decimo anno Punici belli Xanthippus tam audacis facti conscius, rerum instabilium mutationem timens, ex Africa migrauit in Græci-

Draco miræ magnitudinis 12[illegible] in Africa

A.M am. Æmilio Pacilio Fuluio coss, Romani cum classe trecentorum nauium cum Carthaginiensibus pari classe conuenerunt. Centum & quatuor naues Carthaginiensium demersæ. Triginta cum pugnatoribus captæ. Triginta & quinque milia militum cæsa, nouem nauibus Romanorum depressis, mille centum militibus perditis. Hannone duce imperatore Pœnorum, commisso prælio, Æmilio iterum cõsule, nouem milia militum perdiderunt. Romana classis ad Italiam prædis onusta remeans, infando naufragio euersa. Nam de trecentis nauibus ducentę viginti perierunt. Octoginta vix abiectis oneribus liberatæ. Hamilcar rex Pœnorum, Numidiam mille argenti talentis, & viginti milibus boum reliquos cõdemnauit. Principes omnium populorum patibulo suffixit. Seruilius & Sempronius, cclx. nauibus in Africam transgressi, maritima circa Syrtes depopulati sunt. Inde cum ad Italiam redirent, inlisi scopulis, centum quinquaginta naues onerarias perdiderunt. Asdrubal imperator cum elephantis centũ viginti, & equitum peditúmq; amplius triginta milibus cum Metello pugnã cõseruit. Viginti milia Carthaginiẽsium, eo prælio cęsa sunt. Elephanti quoq; sex & viginti interfecti, centũ & quatuor capti. Asdrubal cũ paucis Lilybæum profugit. Regulus qui per quinquenniũ captiuus detinebatur, ad pacẽ petendam

An.M. Romam miſſus, non impetrata pace reuerſus, reſectis palpebris, in machina religatus, vigilando à Carthaginiẽſibus necatur. Attilius Regulus & Mãlius coss. victi ab Annibale Amilcaris filio, perdita exercitus parte, vix ægre euaſerunt. Claudius cos. à claſſe Pœnorum ſuperatus, cum triginta nauibus Lilybæum in caſtra confugit. octo milia militum cæſa, triginta capta referuntur. Luctatius cos. cum Hannone nauibus decertans, lxiiii. Punicas naues cœpit, cxxx. demerſit. xxxii. milia hominũ capta, cæſa quatuor milia fuere. Hanno nauẽ anteuertens, aufugit. Luctatius ad Erycinam ciuitatem duo milia Carthaginiẽſium conſerta pugna interfecit. Carthaginienſes ea conditione paciſcũtur, vt Sicilia Sardiniáque decederent, & puri argenti tria milia talentorum æquis penſionibus per annos viginti penderent. Poſt annos tres & viginti bellũ Punicum primum ex quo inchoatum fuerat, finitum. Ariſtoteles xviii. ætatis annũ gerens, Platonis auditor eſt.

4486 Artaxerxes, qui & Och⁹, annis xxvi. qui diſcedere ab armis, & quieſcere in pace vniuerſã Græciã per legatos præcepit, denuncians con tradictorem pacis bello impetendum. Bellũ ciuile & pluſquam ciuile apud Perſas geſtum, cum Artaxerxes & Cyrus, filii Darii, de regno ambigerent: in quo conflictu, cum è diuerſo concurrentes ſibi ambo fratres, mutuo caſu

ſubiecti

A. M. ſubiecti fuiſſent, prior Artaxerxes vulneratus à fratre, equi velocitate morti exempt⁹ euaſit, Cyrus autem mox à cohorte regia oppreſſus, finē certamini dedit. Sic Artaxerxes poteſtatem regni parricidio firmauit, Lacedæmones toti orienti bellum mouentes, Hircilidem ducem in hanc militiam legūt. Qui cum ſibi aduerſus duos potentiſſimos Perſarū regis præfectos, Farnabuzum & Tiſipharnem pugnandum videret, prouiſo ad tēpus conſilio, vt pondus geminę congreſſionis eluderet, vnum denunciato bello appetit, alterum pacta pace ſuſpendit. Farnabuzus Tiſipharnem apud Artaxerxem vt proditorem defert: in cuius locū Conon Athenienſis exul nauali prælio conſtituitur. Qui claſſem Lacedæmoniorum inuadit, hoſtiles agros, turres, caſtella, cæteráque præſidia expugnat: & veluti effuſa tempeſtas, quacunque incubuit, cuncta proſternit. Thebani auxilio Athenienſium multa animati fiducia, propter virtutem atque induſtriam Epaminondæ ducis ſui, terreſtre prælium committunt. Lyſander, Lacedęmonienſis dux clarus, occiditur. Pauſanias dux alter inſimulatus proditionis, in exilium ducitur. Ageſilaus rex Lacedæmoniorum, Thebanos ſucceſſu duplicis victoriæ lætiores aggreditur, & ſuperat. Ipſe tamen Ageſilaus grauiter vulneratur. Conon Athenienſis dux Perſici exercitus Athenas reædificat. Lacedæmones furtim caſtel-

A.M. lum Arcadum repentina irruptione perstringunt. Arcades iuncto sibi Thebanorum auxilio, amissa furto, bello repetunt. Archedamus dux Lacedæmoniorum, ibi vulneratur. Thebani dato parcendi signo, finem dedere certamini. Thebani Lacedæmoniis ad alia bella conuersis, tacitò intempesta nocte Lacedæmonem veniunt: præcognito aduentu hostiũ, armati senes, æuo confecti, aduersus quindecim milia militum, vix centũ homines in ipsis se portarum angustiis obiecere. Superueniente iuuentute Lacedęmoniorum, aperto pręlio Epaminondas dux Thebanorum, incautius dimicans, vulneratur. Cum de victoria suorũ comperisset, scutum exosculatus, remota manu qua vulnus occluserat, egressum sanguinis, ac mortis patefecit introitum. Iterum terribilis Gallorum inundatio, iuxta Anienem fluuium, & quartum ab vrbe lapidem consedit. Vbi atrocissimam pugnam Manlius Torquatus singulariter inchoauit. Titus Quintius dictator cruentissima congressione confecit. Iterum in bellum ruentes Galli à Caio Sulpitio dictatore superati sunt. Iterum se Galli per maritima loca diffuderunt, & à Marco Valerio Coruino occiso prouocatore Gallo, grauiter trucidati sunt. Artaxerxes, qui & Ochus, post transactum in Ægypto maximum diuturnúmque bellum, plurimos Iudęos in transmigrationem egit, atque in Hyrcania ad Ca-

A.M. ſpium mare habitare præcepit. Cuius etiam belli tempeſtate tranſcurrens, & Sillodam opulentiſſimam Phœnices prouinciæ vrbẽ deleuit, & Ægyptum quamuis prius victus, tunc tamen ſubactam comminutámque ferro, Perſarum ſubiecit imperio. Demoſthenes orator agnoſcitur. Ariſtoteles philoſophus prædicatur. Plato moritur.

4512 Arſes, Ochi filius, annos tres. Iudæorum pontifex max. Iaddus clarus habetur. Cuius frater Manaſſes, templum in monte Garizim conſtruit. Speuſippus moritur, cui ſuccedit Xenocrates. In his diebus Alexander magnus, atrociſſimus turbo totius orientis, naſcitur. Anno ab Vrbe condita, ccccii. Alexander rex Epirotarum, Alexandri magni auunculus, traiectis in Italiam copiis maximo bello in Lucania victus atque occiſus eſt. Anno ab vrbe cõdita, quadringenteſimo. Philippus Amyntæ filius, Alexandri pater regnum Macedonum adeptus, viginti quinque annis tenuit: quibus hos omnes acerbitatum aceruos, cunctáſque malorum moles ſtruxit. Hic obſes primum Thebanis datus à patre, per triennium apud Epaminondam imperatorem & philoſophum, eruditus eſt. Hic rex factus cum Athenis bellum geſſit, & vicit, Lariſſam vrbem nobiliſſimam cœpit: Theſſaliam ambitione habendorum equitum inuaſit, & exercitu ſuo admiſcuit. Cum Aru-

AM. ba Moloſſorum rege pactus, ſororem eius Olympiadem vxorem duxit. Qui Aruba dum imperium ſuum Macedonum affinitate ſe dilataturum putat, per hoc deceptus amiſit: priuatúſq; in exilio cõſenuit. Philippus apud Matonam vrbem ictu ſagittę oculum perdidit, & prope totam Græciã conſiliis præuentam, viribus domuit: Cappadociã, capto per dolũ rege, imperio Macedoniæ ſubdidit. Philippus fratres ſuos patri ex nouerca genitos interficere aggreſſus, Olynthum vrbem florẽtiſſimã, ſanguine repletam, opibus hominibúſque vacuauit: & abſtractos inde fratres ſupplicio & neci dedit. Auraria loca in Theſſalia, & argẽti metalla in Thracia inuaſit. Philippus anguſtias Thermopylarum inſtructis copiis ingreditur, eáſque præſidiis emunit. Athenienſes, Phocenſes, atque Theſſalos perdomuit. Byzantium à Pauſania rege Spartanorum conditam, obſidione cinxit. Scythicum bellum totis viribus aggreditur. Viginti milia puerorum ac fœminarum Scythicæ gentis capta. Pecorum magna copia abducta: auri argentíque nihil repertum. Viginti milia nobilium equorum ſufficiendo generi, Macedoniam miſſa. Bello Triballico ita Philippus in femore vulneratus eſt, vt per corpus eius equus interficeretur. Hic poſtmodum die nuptiarum Cleopatræ filiæ ſuæ, cum inter duos Alexandros, filium generúmque, con-

A. M. tenderet, à Paufania nobili Macedonum ado lefcente in anguftiis fine cuftodibus circunuentus occiditur. Romani bellum Latinis rebellantibus intulerunt, Manlio Torquato & Decio Mure coss. in quo bello Decius occubuit: Manlius filium fuum iuuenem victorem occidit. Minutia virgo Veftalis ob admiffum inceftum, viua obruta in campo qui nunc Sceleratus vocatur. Trecentę feptuaginta matronæ damnatę, quæ propinaffe venena viris fuis & fceleris confciæ repertæ funt.

4525 Darius, Arfami filius, annis vi. Alexander Philippi & Olympiadis filius, viginti ætatis annos gerens, Macedonibus regnare cœpit. Fabio magiftro equitum Romanorum pugnā cōferente, viginti milia Samnitum ceciderūt. Veturio & Pofthumio confulibus, apud Caudinas furculas, Samnites victoria potiti, vniuerfum exercitum Romanorum turpiter captum, armis etiam veftimentífque nudatum fub iugum miferunt: fexcentis equitibus Romanis in obfidatum receptis. Papirio confule, Samnites victi funt. Hunc Papirium inter cæteros duces tunc in republica fua optimos, Romani delegerunt, qui Alexandri impetum fuftineret. Demofthenes orator auro Perfarum corruptus, vt Græci ab imperio Macedonum deficerent, auctor extitit. Alexander Athenienfes metu mulctæ foluit: Thebanos cum diruta ciuitate deleuit: reli-

A.M. quos ſub corona vendidit: cæteras vrbes Achaiæ & Theſſaliæ vectigales fecit: Illyrios & Thracas bello domuit. Profecturus ad Perſicum bellum, omnes cognatos ac proximos ſuos interfecit. In exercitu eius fuerunt, peditũ, xxxii. milia: equitũ, iiii. milia: naues, clxxx. tam parua manu vniuerſum terrarum orbem aggredi auſus eſt. Primo eius cum Dario rege congreſſu, ſexcenta milia Perſarum in acie fuere. Secundo Darii aduentu timens Alexander anguſtias locorum, Taurum montem mira celeritate tranſcendit, & quingentis ſtadiis ſub vna die curſu tranſmiſſis, Tarſum venit. Ibique cum ſudans in Cidnum præfrigidum amnem, deſcendiſſet, obriguit: contractúque neruorum proximus morti fuit: Darius cum trecentis milibus peditum, & centum milibus equitum, in aciem procedit. Ingentibus vtrinque animis pugna cõmittitur: in qua ambo reges, & Alexander, & Darius, vulnerãtur: Perſarũ ibi tunc militum, lxxx. milia: equitum x. milia cęſa, capta autẽ xl. milia fuere. Ex Macedonibus cecidere pedites, cxxx. equites, cl. In caſtris Perſarũ multum auri cæterarúmque opũ repertũ. Inter captiuos caſtrorũ, mater & vxor, eadem ſoror, & filiæ duæ Darii fuere. Quarum redemptionem Darius oblata etiam regni dimidia parte, non impetrauit. Darius ſpe pacis amiſſa quadringẽta quatuor milia peditũ, & centũ milia equitũ, Alexandro

A.M. apud Tarſum bello opponit. In ferrum ruunt Macedones. raróque vllo prælio tantum ſanguinis fuſum eſt. Darius victus, perſuaſu ſuorũ fugere compulſus, totúſque oriens in poteſtatẽ Macedonii ceſſit imperii. Alexãder xxxiiii. continuis diebus, caſtrorum prædam percenſuit. Perſipolim caput Perſici regni confertiſſimam opibus totius orbis inuaſit. Darium cum à propinquis ſuis vinctum compedibus aureis teneri comperiſſet, cum ſex milibus equitũ perſequi ſtatuit: inuentúmque in itinere multis confoſſum vulneribus, ac mortuum, ſepeliri in ſepultura maiorum præcepit. Tribus prælиis totidémque annis quinquies decies centena milia peditum equitúmq; conſumpta. Alexander etiam Iudæam ingreſſus, fauorabilitérque exceptus, deo victimas immolat, & pontificem templi Iaddum honoribus plurimis proſequitur, Andromacho locorum cuſtode dimiſſo. Sub Perſarum regibus pontifices ſummi fuerunt, Ioſue, Ioachim, Eliaſiph, Ioiada, Ionathan, Iaddus. Manſit autem Perſarum regnum, quod interfecto Dario deſtructum eſt, annos ducentos triginta vnũ. Alexãder poſt mortẽ Darii, annis quinq; regnauit. Indiam ingreſſus, Niſam vrbẽ adiit. Calliſthenem philoſophũ ſibíq; apud Ariſtotelem cõdiſcipulum, cũ plurimis aliis principibus, ꝙ eũ depoſito ſalutãdi more, vt deũ non adoraret, occidit. Cum Poro Indorum rege

A.M. cruẽtiſſimũ bellũgeſſit. Potus multis vulneribus confoſſus, & captus, ob memoriã virtutis, in regnũ reſtitutꝰ eſt. Multas gẽtes ſubactas periculoſiſſimis prælijs, Indum flumẽ ingreſſus, Babylonem celeriter rediit, vbi eum exterritarum totius orbis prouinciarum legatio operiebatur: Carthaginenſium, totius Africæ ciuitatum, Hiſpanorum, Gallorũ, Sicilię, Sardiniæ, plurimæ præterea partes Italiæ: ibíque trigeſimo ſecũdo vitæ, regni autẽ ſui duodecimo anno, miniſtri inſidiis veneni hauſtu periit. Poſt quẽ tranſlato in multos imperio, Ægyptũ Ptolemęus Lagi filius tenuit: Macedonas Philippus, qui & Artheus frater Alexandri: Syriã & Babylonem & omnia regna orientis, Seleucus Nicanor: Aſiæ regnauit Antigonus. Qui apud Danielem per quatuor hirci qui arietem conterit cornua, deſignantur.

4537 Ptolemæus Lagi filius, annis xl. Græci æſtimãtes, ne exules recepta libertate, vt Alexander per epiſtolam iuſſerat vltionem meditarẽtur, à regno Macedonum defecerunt: bellúmque Antipatro, cui Græcia ſorte venerat, ingerunt. Bellum inter Antigonum & Perdicam, cui Media minor ſorte obuenerat, grauiſſimũ oritur. Ptolemęus Ægypti viribus Perdicam acerbiſſimo bello aggreſſus, interfecit. Olympias mater Alexandri capta à Caſſandro Cariæ duce occiditur. Ptolemæus & Caſſander inita cum Lyſimacho & Seleuco

AM. ſocietate,bellum terra maríque contra Antigonum, qui ſpe dominandi Herculem Alexandri filium, liberare ſimulabat, inſtruunt. Eo bello Antigonus cum filio Demetrio vincitur. Caſſander Ptolemæo in victoria particeps, Herculem Alexandri filium,quatuordecim iam annorum cum matre occidendum curat. Ptolemæus cum Demetrio nauali prælio conflixit, victúſque in Ægyptum refugit. Hac victoria Antigonus elatus, regem ſe cum Demetrio filio appellari iubet.

Quod exemplum omnes ſecuti,regum ſibi nomen dignitatémque ſumpſerunt. Ptolemæus & Caſſander,cæteríque alterius factionis duces, Seleucus quoque ex Aſia maiore epiſtolis ſe inuicem confirmantes, bellum aduerſus Antigonum cõmunibus viribus ſtruũt.

Eo bello Antigonus occiſus eſt. Victores cùm de præda non conuenirent, in duas factiones deducuntur. Seleucus Demetrio, Ptolemæus Lyſimacho & Caſſandro iungitur.

Caſſandro defuncto, Philippus filius ſuccedit. Antipater Theſſalonicen matrem ſuam Caſſandri vxorem, manu ſua tranſuerberat. Alexander frater eius ob vltionem matris, bellum aduerſus fratrem inſtruit,& à Demetrio,cuius auxilium petierat, circunuẽtus occiditur. Ptolemæus & Seleucus & Lyſimachus iterum ſocietate pacta, bellum aduerſus Demetrium transferunt. His comitem &

An. M. belli ſocium ſe Pyrrhus rex Epiri iungit: Demetrióque Macedonia pulſo, regnum Macedoniæ Pyrrhus inuaſit. Lyſimachus generum ſuum Antipatrum, inſidiantem ſibi, interfecit, filiúmque ſuum Agathoclem peroſus occidit. Seleucus, decimotertio Ptolemæi anno, Syriæ regnare cœpit. Babyloniam expugnauit. Bactrianos nouis motibus adſurgentes perdomuit. Tranſitum in Indiam fecit, quæ poſt mortem Alexandri excuſſo ceruicibus iugo præfectos eius occiderat. Cum Andragatho duce multa & grauia prelia geſſit, firmatíſque conditionibus pacta pace diſceſſit. A quo tempore Machabæorum Hebræa hiſtoria Græcorum ſupputat regnum. A quo & Edeſſeni ſua tempora computāt. Antiochiam, Laodiceam, Seleuciam, Apamiam, Edeſſam, Beroeam, & Pellam vrbes condidit. In eáſque vrbes quas extruxerat, Iudęos tranſfert, ius eis ciuium & municipalem ordinem, cum Græcis æquali honore concedens. Extinctis iam trigintaquatuor Alexandri ducibus, Lyſimachus annos natus ſeptuagintaquatuor, & Seleucus ſeptuagintaſeptem, bellum inter ſe conferunt. Vltimum hoc bellum Alexandri commilitonum fuit. Lyſimachus vel amiſſis, vel interfectis ante hanc pugnā quindecim liberis, poſtremus occiſus eſt. Seleucus poſtmodum, inſiſtente Ptolemæo, cuius ſororem Lyſimachus habuerat, inſidiis circunuē-

A.M. tus, occisus est. Ptolemæus Hierosolymis & Iudæa in ditionem suam dolo redactis, plurimos captiuorum in AEgyptum transtulit.

Iudæorum pontifex maximus, Onias Iaddi filius, clarus habetur. Post quem religiosissimus ac piissimus põtifex, Simon Oniæ filius.

Post quem Eleazarus frater eius, filio eius Onia paruo admodum derelicto. Hoc tẽpore Zeno stoicus, & Menander comicus, & Theophrastus philosophus claruerunt. Pyrrhus rex Epirotarum & Macedoniæ Tarentinis iunctus, qui classem Romanam præterecũtem inuaserant, cum exercitu Romano & Leuino consule pugnam iniit. Qui viginti elephãtos vsque ad id tempus Romanis inuisos, in Italiam primus inuexit.

4570 Ptolemæus Philadelphus, annis triginta octo. Sostratus pharum in Alexandria construxit. Ptolemæus Iudæos qui in AEgypto erant, liberos esse permisit, & Eleazaro pontifici vasa sancta restituẽs, multa donaria in tẽplum Hierosolymis transmisit. Septuaginta interpretes petiit, qui scripturam sanctam in Græcum eloquium verterent. Tantæ autem potentiæ fuit, vt Ptolemæum patrem vinceret. Habuit enim peditũ infinita milia, equitum viginti milia, curruũ duo milia, elephãtos quos primus adduxit ex AEthiopia, cccc. Iudęorum pontificatũ post Eleazarum auunculus eius Manasses accępit. Aratus astrolo-

An.M. gus agnoſcitur. atque argentei nummi primum Romæ conſtituuntur. Amilcar dux Carthaginienſium ab Hiſpanis in bello occiſus eſt. Illyricum bellum atrociſſimum cum Romanis geſtum. Ciſalpina Gallia à Romanis defecit. Commiſſóque prælio apud Aretium Attilius conſul occiſus eſt. Eodem anno dira miſeram vrbem terruere prodigia. Namque in Piceno fluuuio ſanguis effluxit, & apud Thuſcos cælum ardere viſum, & Arimini nocte multā lucem claram obfulſiſſe, ac tres lunas diſtantibus cęli regionibus exortas apparuiſſe. Flaminius conſul contemptis auguriis cum Gallis conflixit, & vicit. Annibal Pœnorum imperator patri Amilcari, cùm eſſet nouem annis natus, iurauit ſe Romanis nunquam amicum futurum. Pyrenæos montes tranſgreſſus, inter ferociſſimas Gallorum gẽtes ferro viam aperuit: & nono demum die à Pyrenæo ad Alpes peruenit, atque inuias rupes igni ferróque reſcidit. quintóque die cum maximo labore ad plana peruenit. Cum Scipione conſule prælium commiſit. Ipſe Scipio ibi grauiter vulneratus, per Scipionem filium admodum pręteхtatum, qui pòſt Aphricanus dictus eſt, ab ipſa morte liberatus euaſit. Sempronius conſul ſimiliter cum eo congreſſus, penè ſolus euaſit. Annibal violentia frigoris, vigiliarũ, ac laboris oculum amiſit. Ad Thraſymenũ lacum, Flaminio conſule occiſo, Ro-

A.M. manus exercitus funditus trucidatus eſt. Apud Cannas Appuliç vicum Lucius Æmilius Paulus, & P. Terentius Varro cōſules contra Annibalem miſſi, omnes penè Romanæ ſpei vires perdiderūt: quadraginta & quatuor milia Romanorum interfecta. Conſul Æmilius Paulus occiſus: Varro conſul cum l. equitibus fugit: conſulares & prætorij viri viginti interfecti: ſenatores capti vel occiſi triginta: nobiles viri trecenti, pedeſtriū militum quadraginta milia, equitum ter mille quingenti. Vſq; adeo vltima deſperatio reipublicæ apud reſiduos Romanos fuit, vt ſenatores derelinquendam Vrbem putarent, niſi Cornelius Scipio Tribunus tunc militum, idem qui poſtea Africanus, diſtricto gladio deterruiſſet, ac potius pro patriæ defenſione in ſua verba iurare coëgiſſet. Claudius Marcellus Annibalis exercitū prelio fudit. Cētenius Penula cēturio ab Annibale cū octo milibus militum cæſus. Cneus Fuluius prætor victus. Annibal ad Anienem fluuium tribus milib⁹ ab vrbe, cū Cn. Fuluio, & Sulpitio cōſulibus, pugnam cōmiſſurus, ſubito imbre & grandine mixto, nubibus effuſo, territus in caſtra refugit. Túncque dixiſſe fertur, potiundæ ſibi Romæ modo voluntatem non dari, modo poteſtatem Sciplones duo fratres in Hiſpania Aſdrubalem Pœnorum imperatorem grauiſſimo bello obpreſſerunt. Idē Scipiones ambo à fratre Aſ-

A. M. drubalis in Hiſpania interfecti ſunt. à Q. Fuluio Capua capta eſt. Scipio annos natus vigintiquatuor, imperium in Hiſpania proconſulare ſortitus eſt, pro patre & patruo ibi occiſis. Magonem fratrem Annibalis captum cum cæteris Romam miſit. Scipio Pœnorũ ducem Aſdrubalem vicit, & caſtris exuit. Vniuerſam Hiſpaniam à Pyrenæo vſque ad Oceanum in prouinciam redegit. Conſul cum Licinio Craſſo creatus, in Africam tranſiit.

Annonem Amilcaris filium ducem Pœnorum interfecit. Aſdrubal imperator Carthaginem profugus venit. Annibal in Italia Fuluium proconſulem cum vndecim tribunis interfecit. Marcellus conſul cum Annibale triduo continuo dimicauit. Primo die, pari pugna diſceſſum eſt: ſequenti, victus conſul: tertiò, victor Annibalem fugere in caſtra compulit. Fabius maximus conſul, Tarentũ quæ à Romanis deſciuerat, cepit. Ibique ingentes copias Annibalis, cum ipſo duce eius Carthalone deleuit. Claudius Marcellus conſul ab Annibale cum exercitu occiſus eſt. Annibal vtrunque conſulem Marcellum & Criſpum inſidiis circunuentos interfecit. Aſdrubal frater Annibalis à Marco Liuio & Claudio Nerone conſulibus præuentus, cum omni exercitu ſuo in Italia interfectus eſt. Annibali caput fratris ſui Aſdrubalis ante caſtra proiectum. Sempronius conſul cum Annibale có-

A.M greſſus,& victus, Romam refugit. Annibal poſt tredeci m annos redire in Africam,iuſſus feſſis Carthaginienſibus ſubuenire,flens reliquit Italiam, omnibus Italici generis militibus qui ſequi nollent,interfectis, Carthaginẽ venit. Conloquium Scipionis petit: vbi cùm ſe diu attoniti admiratione mutua ſuſpexiſſent,infecto pacis negocio prælium conſertũ eſt, Inde Annibal cum paucis inter tumultum elapſus, Adrumetum confugit. Carthaginienſibus pax per Scipionem cõceſſa,naues pluſquã quingẽtę incenſæ. Scipio triumphãs vrbem ingreſſus, quẽ Terẽtius comicus ex nobilibus Carthaginienſium captiuis pileatus, quod inſigne indultæ ſibi libertatis fuit, triũphantem poſt currum ſecutus eſt. Punicum bellum ſecundum finitum, quod geſtum eſt annis xvi.

4588 Ptolemæus Euergetes frater ſuperioris regis, annis vigintiſex. qui inde Euergetes ab AEgyptiis eſt vocatus,quia capta Syria ac Cilicia,&prope modum vniuerſa Aſia,inter innumera argenti pondera ac vaſa precioſa, etiam deos eorum quos Cambyſes capta AEgypto in Perſas portauerat, retulit. Iudæorum pontifex Onias, Simonis Iuſti filius,clarus habetur. Cuius item filius Simon non minori gloria fulget. Sub quo Ieſus filius Sirach Sapientiæ librum componens,quem Panaretum vocat: etiam Simonis in eo fecit mentio-

An. M. nem. Flaminius procõsul, Philippum regem & cum eo Thracas, Macedones, Illyrios, multásque præterea gentes quæ in auxilium eius venerant, bello subegit. Antiochus rex Syrię bellum contra populum Romanum instruẽs, in Europam transiuit ex Asia. Annibal exhiberi Romã à senatu iussus, clã ex Africa profectus, ad Antiochum migrauit: quem cùm apud Ephesum inuenisset cunctantem, mox in bellum impulit. Scipio Africanus inter cæteros legatos ad Antiochũ missus, etiam cum Annibale conloquium familiare habuit: sed infecto pacis negocio, ab Antiocho discessit. Commissóque bello, à consule Glabrione superatus Antiochus, vix cũ paucis fugit è prælio. Iterum Scipio Africanus habens in auxilio Eumenem Attali filium, aduersus Annibalem, qui tunc Antiochi classi præerat, bellũ nauale gessit. Antiochus victo Annibale atque in fugam acto, simúlque omni exercitu amisso, pacem rogauit, filiúmque Africani (incertum quando ceperit) vltro remisit. Annibal apud Prusiam Bithyniæ regem cùm à Romanis reposceretur, veneno sese necauit.

Philippus rex, qui legatos populi Romani interfecerat, propter Demetrij filij sui, quem legatum miserat, verecundissimas preces, veniam meruit: eundem Demetrium continuò velut Romanis amicum, fratrémq; ipsius, veneno necauit. Scipio Africanus ab ingrata

sibi

A.M. ſibi vrbe diu exulans, apud Amiternum oppidum morbo periit. Lepido & Mucio cõſulibus, Baſternarum genus ferociſſima, auctore Perſeo Philippi filio, prædarum ſpe ſollicitata, & tranſeũdi Hiſtri fluminis facultate, ſine vlla pugna vel aliquo hoſte deleta eſt. Nam tunc forte Danubius, qui & Hiſter, craſſa glacie ſuperatus, pedeſtrem facile tranſitum patiebatur. Enormitate igitur ponderis & concuſſione gradientium, cõcrepante gelu, ſe glacialis cruſta diſſoluit, vniuerſúmq; mediis gurgitibus victa & comminuta deſtituit. Vulcani inſula quæ ante non fuerat, repente in mari orta eſt. Gracchus Tiberius Sempronius, apud Viennam vrbem Galliæ, in Hiſpaniam vlteriorem tranſiens, Platomam miro opere conſtruxit, & pontem ſuper Rhodanum ab vtroque litore caſtris miro opere fundatis ſuperduxit. P. Licinio Craſſo, C. Caſſio Longino coſs. Macedonicum bellum geſtum; in auxilio Romanorum tota primùm Italia, deinde Ptolemeus rex AEgypti, & Ararathes Cappadociæ, Eumenes Aſiæ, Maſiniſſa Numidiæ fuerunt: Perſcum Demetrij Philippi filium, & Macedones ſecuti ſunt: Thraces cum rege Cheſi, & vniuerſi Illyrii cum rege Gentio, cõmiſſo prælio victi fugere Romani. Sequente pugna, pene pari clade in hiberna diſceſſum eſt. Deinde Perſeus multis preliis exercitu Romano profligato, in Illyricum tranſiit. Præſi-

Ff

A.M. dium Romanorum expugnauit: vbi magnam multitudinem Romanorum partim occidit, partim ſub corona vendidit, partim ſecum in Macedoniam duxit. Sed poſteà à L. Aemilio Paulo victus & captus, in triumpho cum filiis ante currum actus, apud Albam in cuſtodia defecit. Filius eius iunior fabricam ærariam ob tolerandam inopiam Romæ didicit: ibíq; conſumptus eſt.

3614 Ptolemæus Philopator, filius Euergetis, annis decem & ſeptem. Hic prælio victis Iudęis numero ſexaginta armatorum milium, bellum aduerſus Antiochum regem Syriæ ſumit: & victo Philopatore Iudæam ſibi ſociauit. Iudæorum pontifex Onias, filius Simonis, inſignis habetur: ad quem Lacedæmoniorum rex Arius legatos mittit. Claudius Marcellus Syracuſas florentiſſimam vrbem Siciliæ cepit. Scipio alter Africanus vltro ſe militaturum in Hiſpania obtulit: profectúsque magnas ſtrages gentium dedit. Tertium Punicum bellum exortum. Proconſules profecti in Africam, cùm iam ſenatus Carthaginem delendam cenſuiſſet, Carthaginienſes iuſſi, arma & naues tradiderunt. Poſt modum procul à mari reſidentes, dolorem ad deſperationem contulerunt: duóſque duces Aſdrubales creauerunt: & propter inopiam ferri, arma adgreſſi facere, auri argentíque metallis ſuppleuerunt. Carthaginis ſitus fuiſſe huiuſ-

A.M. modi dicitur, vigintiduo milia passuum muro amplexa, tota pene mari cingebatur, absque faucibus quæ tribus milibus passuum aperiebantur. Is locus murum viginti pedes latum habuit, saxo quadrato, in altitudinem cubitorum quadraginta. Arci vrbis Byrsæ nomen erat: paulò amplius quàm duo milia passuum tenebat. Ex vna parte murus communis est vrbis & Byrsæ, imminens mari. Primum ab hac consules repulsi: deinde ab Scipione intra muros hostes repulsi. Asdrubal imperator, Masinissæ regis Numidiæ nepos, subselliorum fragmentis in curia à suis propter suspicionem proditionis occisus est. Scipio suprema sorte Carthaginē delere molitus, dum continuis sex diebus noctibúsq; pugnatur, vltima Carthaginienses desperatio ad deditionem traxit. Rex Asdrubal alter se vltro dedit. Transfugę qui Æsculapij templum occupauerant, voluntario præcipitio dati, igne consumpti sunt. Vxor Asdrubalis se duósque filios secum in medium iecit incendium. Eundem nunc mortis exitum faciens nouissima regina Carthaginis, quē prima fecerat. Ipsa ciuitas septemdecim continuis diebus arsit, omni murali lapide in puluerem comminuto, dcc. pòst anno quàm condita est.

4631 Ptolemęus Epiphanes, filius Philopatoris, annos vigintiquatuor. Huius tempore gesta sunt, quæ secundi libri Machabæorum cō-

A M. tinet hiſtoria. Onias ſacerdos, adſumptis Iudæorum plurimis, fugit in Ægyptũ, & à Ptolemæo honorificè ſuſceptus, accepta ea regione, quæ Heliopoleos vocabatur, & concedente rege, templum extruxit in Ægypto, ſimile templo Iudæorum, quod permanſit vſque ad imperiũ Veſpaſiani, annis ccl. Sub occaſione igitur Onię pontificis, infinita Iudæorũ examina, in Ægyptũ confugerũt. Quo tẽpore & Cyrene eorũ multitudine repleta eſt, pugnãtibus cõtra ſe magno Antiocho & ducib⁹ Ptolemęi poſita in medio Iudęa in cõtraria ſtudia ſcindebatur, aliis Antiocho, aliis Ptolemęo fauentibus. Hęc autem vel Oniæ vel cęteris fuit cauſa AEgyptũ petendi. Cõſule Mũmio Corinthus vrbs opulentiſſima, quippe quæ velut officina omnium artificũ & artificiorũ, & emporium cõmune Aſiæ atq; Europę fuerit, expugnata & ſubuerſa eſt. Plurima itaque parte populi ferro flammiſq; cõſumpta, reliqua ſub corona vẽdita eſt. Vrbs incẽſa, muri funditus diruti: muralis lapis in puluerẽ redactus: pręda ingens erepta eſt. Sanè cùm propter multitudinem & varietatem ſtatuarũ ſimulacrorúmque in illo ciuitatis incendio, permixta in vnum auri, argenti, atque æris, omniáq; ſimul metalla fluxiſſent, nouum genus metalli factũ eſt. Vnde vſque hodie ſiue ex ipſo, ſiue ex imitatione ipſius, æs Corinthium & Corinthia vaſa dicuntur. Viriatus in Hiſpania, genere Lu-

Illud metall[illegible] vulgo creditur id quod nuncupatur la bronzin[illegible] [illegible] [illegible] argento atque stagno.

A. M. ſitanus,homo paſtoralis & latro, primùm infeſtando vias, vaſtando prouincias, maximo terrori Romanis fuit: Ventidium prætorem cum omni exercitu fugauit: Caium ſimiliter multis prælíis fractũ: Claudium cum magna inſtructura belli pepulit: Trabeas,faſces,cæteráque inſignia Romana,in montibus ſuis trophęa ſuſpẽdit. Sic per xiiii. annos cùm Romanos duces atque exercitus proſtrauiſſet, inſidiis ſuorum interfectus eſt. Androgynus Romæ viſus, iuſſu aruſpicum in mare merſus eſt.

Peſtilentia tanta exorta,vt miniſtri faciẽdorum funerum primum non ſufficerẽt,deinde non eſſent:magnæ domus, vacuę viuis,plenę mortuis remanſerũt: largiſſimæ introrſum hęreditates,& nulli penitus hæredes. Puer Romę ex ancilla natus quadrupes,quadrimanus, oculis quatuor,auribus totidẽ,natura viri duplex. Scipione Africano cõſule,Numantia in citeriore Hiſpania, Numãtini quoque cuncti pariter ferro veneno atq; igne cõſumpti ſunt. Scipio Thireſum quendá Celticũ principem conſuluit,Qua ope Numantia, aut prius inuicta claruiſſet, aut poſt fuiſſet euerſa. Thireſus reſpondit, Concordia inuicta, diſcordia exitio fuit. Ptolemęus ſororẽ ſuá ſtupro cognitam, ac deinde in matrimonium receptá,nouiſſime turpius quàm duxit abiecit. Priuigná ſuam hoc eſt filiam ſororis & coniugis, coniugem aſciuit. Filium ſuum quem ex ſorore

A.M. ſuſceperat, necnon & filium fratris occidit. Quamobrem tantis inceſtis parricidiiſq; execrabilis, ab Alexādrinis regno pulſus eſt. Antiochus non contentus Babylonia, atq; Ecbatana, totóq; Mediæ imperio aduerſus Phraáten Parthorum regem cōgreſſus & victus eſt. Habuit enim in exercitu ſuo centū milia armatorum, ducenta milia & amplius calonum atq; lixarum, immixta ſcortis & hiſtrionibus. Parthorum igitur viribus oppreſſus, interiit.

4655 Ptolemęus Philometor, annis trigintaquinque. Ariſtobulus natione Iudæus peripateticus philoſophus agnoſcitur. Qui etiam Philo metori Ptolemæo explanationum in Moyſen cōmentarios ſcripſit. Attalus Eumeni filius, moriens teſtaméto populum Romanū imperio Aſiæ ſuccedere hæredem iuſſit. Licinius Craſſus conſul aduerſus Ariſtonicū Attali fratrem, qui traditam per teſtamentū Romanis Aſiam peruaſerat, cum inſtructiſſimo miſſus exercitu: præterea à magnis regibus, hoc eſt, Nicomede, Bithyniæ: Mitridate, Ponti & Armeniæ: Ariarathe, Cappadociæ: Philemene, Paphlagoniæ, eorūq; maximis copiis adiutus, conſerto bello victus eſt: & circūuentus ab hoſtibus penè captus eſſet, niſi virgā qua erat vſus ad equum, in oculum Thracis impegiſſet. Barbarus cùm ira & dolore exarſiſſet, propter ea latus Craſſi gladio tranſuerberauit: ita excogitato genere mortis, effugit & dedecus &

A.M. ſeruitutem. Perpẽna conſul Ariſtonicum recenti victoria feriatũ, improuiſo bello in fugã vertit, & vrbem ad quam confugerat obſidione cinctam ad deditionẽ coëgit. Ariſtonicus Romæ iuſſu ſenatus, ſtrangulat⁹ eſt. Seleucus cognomẽto Philometor, xi. annis regnauit in Syria. Seleuci tẽporibus Heliodorus miſſus à rege ad expoliãdum ærarium templi, diuinitus flagellatus repellitur. Cui ſuccedit Antiochus, qui appellatus eſt Soter: deinde Antiochus, qui appellatus eſt theos, id eſt deus: deinde Antiochus Epiphanes. Hic ingreſſus eſt Ægyptum, & cõſtituit bellum aduerſum Ptolemæum regem Ægypti. Hic Iudæorum legem impugnat, omniáque ſordibus idolorum cõplens, in templo dei Iouis Olympij ſimulacrũ ponit. Sed & in Samaria ſuper verticẽ mõtis Gariza, Iouis peregrini delubrum ędificat, ipſis Samaritanis, vt id faceret, precantibus. Verùm Matathias ſacerdos leges patrias vindicat, aduerſus Antiochi duces arma corripiens: vnde ortum martyrium ſanctorũ Machabæorum, vij. fratrum nimis venerabile, in quorũ honore, Viennẽſis eccleſia fundata eſt.

Onias ſummus põtifex habetur. Cuius frater Iaſon, pręripiẽs ſummũ ſacerdotiũ, permittẽte Antiocho, legitima ciuiũ iura deſtituẽs, ſub ipſa arce gymnaſium conſtituit, & Ephebiam Hieroſolymis. Quo poſt triennij tempus in Ammanitẽ regionẽ expulſo, Menelaus frater

A.M. Simonis de tribu Beniamim in principatum ſacerdotij obtinuit. Cuius impia factione, pius Onias pōtifex, per Andronicum peremptus eſt. Quem propterea rex Antiochus purpura exutum, eodem loco quo in Oniam impietatem commiſerat, iuſſit vita priuari. Menelaum verò Antiochus Eupator, poſtmodū Antiochi filius de turri quinquaginta cubitorum deiici iuſſit: talíque morte iuſtiſſime dānatus eſt. Matathia ſacerdote defuncto, Iudas Machabeus ducatū Iudæorū ſuſcepit, anno cxlvj. regni Grecorum. Qui mox Antiochi duces de Iudea expellens, & templū ab idolorum imaginibus emundans, patrias leges poſt triēnium ſuis ciuibus reddidit. Antiochus Perſipolin nobiliſſimā & copioſiſſimam ciuitatem ſpoliare cupiens, multitudine ad arma cōcurrente, in fugam verſus eſt: & celeſti eum iudicio perurgente, dum acceleraret iter, vt Hieroſolymam cōgeriem ſepulchri Iudæorū faceret, inſanabili plaga percuſſus, homicida & blaſphemus miſerabili obitu vita functus eſt. Cui ſucceſſit Antiochus Eupator eius filius: & poſt duos annos, id eſt anno cli. regni Græcorū, regnauit Demetrius Seleuci filius. Hic cōſtituit Alchimū impiū in ſacerdotio, Iuda Machabæo in bello pro legibus patriis & populo dei pugnāte occiſo: & anno cliiij. Alchimo miſerabiliter mortuo, omniū fauore, Ionathe principatus & ſacerdotiū decernitur.

A.M. Ptolemęus Euergetes annis xxviii. Ionathas
4690 Iudæorum dux, & pontifex cum Romanis & Spartiatis amicitias facit. Hic ſumma induſtria ſacerdotio adminiſtrato octodecim annis, à Triphone occiditur. Fratérque eius Simon in ſacerdotium aſſumitur, anno regni Euergetis ſeptimo. Scipio Africanus exanimis in cubiculo ſuo repertus, vxoris ſuæ Semproniæ Gracchorũ ſororis dolo necatus. Cui⁹ vigor & modeſtia in vrbe Romana ſic valuit, vt eo viuo, neque ſociale, neque ciuile bellum poſſe exiſtere crederetur. L. Cæcilio Metello & Qu. Titio Flaminio conſulibus, Carthago in Africa reſtitui iuſſa, xxii. demum anno quàm fuerat euerſa, & deductis ciuiũ Romanorum familiis, quæ eam incolerent, reſtituta & repleta eſt. Fabio conſule, Bitoito regi Aruennorum Gallię ciuitatis bellum maximo inſtructu comparanti, paucitas Romanorum occurrit, vt vix ad eſcam canibus quos in agmine habebat, ſufficere poſſe Bitoitus iactaret. Qui cum ſibi ad transfretandas copias vnum pontem Rhodani parum eſſe intelligeret, alium compactis lintribus catenísque cõnexum, ſuper ſtratis confixíſque tabulis inſtruxit. Cõferta pugna, victi Galli conuerſi in fugam, coaceruatis inconſultè hominibus, præpropero tranſitu pontis vincla ruperunt, ac mox cum ipſis lintribus merſi ſunt. Qu. Martius cõſul. Gallorum gẽtem ſub radice alpiũ ſitam, bello

An. M. aggreſſus eſt. Qui cum ſe Romanis copiis circunſeptos viderent, occiſis coniugibus ac liberis, in flammas ſeſe proiecerũt. Qui vero præoccupantibus Romanis, peragẽdæ mortis ſuæ copiam non habuerunt, alii ferro, alii ſuſpendio, alii abnegato cibo ſeſe conſumpſerunt. Nullúſque omnino vel paruulus ſuperfuit, qui ſeruitutis conditionem tolerarit. Iugurtha Micipſæ Numidarum regis adoptiuus filius hæréſque inter naturales eius filios factus, cohæredes ſuos Hiemſalem occidit, Aderbalem bello victum Africa expulit. Calpurniũ conſulem aduerſum ſe miſſum pecunia corrupit, & ad turpes conditiones pacis addixit. Romá idem veniẽs, omnibus pecuniæ aut corruptis, aut attẽtatis, ſeditiones diſſenſionéſque permiſcuit. Quam cum egrederetur, infami ſatis notauit elogio dicens, Vrbem venalem & maturè perituram, ſi emptorem inuenerit. Idem tandem cruentis bellis à Romanis ſuperatus, Bocco Maurorũ regi ſe ſociauit. Commiſſáque pugna, vna cum Romanis Mario conſule Boccus & Iugurtha fugerunt: inde nonaginta milia armatorũ vincẽtibus Romanis vſque ad internecionem cæſa. Boccus in precium pacis Iugurthã dolo captũ, catenı́ſque obſtrictũ, per Syllam legatũ miſit ad Marium. Qui in triumpho ante currũ cum duobus filiis ſuis actus, & mox in carcere ſtrãgulatus eſt. Mitridates rex Parthorum, ſextus ab Arſace, victo Demetrij

A.M. prefecto, Babyloniam vrbem finéſque eius vniuerſos victor inuaſit. Omnes prætereа gentes quæ inter Hidaſpem fluuiũ & Indũ iacent, ſubegit, ad Indiam quoque cruẽtum extendit imperium. Demetrium ipſum ſecundo ſibi bello occurrentem vicit & cepit. Quo capto, Diodatus quidam cum Alexandro filio regnũ eius & regium nomen vſurpauit. Qui poſtea ipſum Alexandrum filium, quem participem periculi in peruadendo regno habuerat, ne in obtinendo conſortem haberet, occidit. Lucius conſul in Gallia Tiburtos vſque Oceanum perſecutus, inſidiis circunuentus occiditur. A Scipione conſule capta vrbe Gallorum Toloſa, centum milia pondo auri, & argenti centum decem milia è templo Apollinis ſuſcepit. Quæ cum ad Maſſiliam amicã populo Romano vrbem, miſiſſet cũ præſidiis, interfectis clã cuſtodib⁹ cũcta per ſcel⁹ furata fuiſſe narrãtur. Mãlius & Qu. Cœpio coss. aduerſus Cimbros & Teutonas & Teugurinos & Ambranos Galliarũ Germanarúmque gentes miſſi, prouincias ſibi Rhodano fluuio medio diuiſerũt. Vbi inter ſe grauiſſima inuidia & cõtentione decertãtes cũ magna ignominia & periculo Romani nominis victi ſunt. Ita vt ex omni penitus exercitu decẽ tantũ homines, qui miſerũ nunciũ reportarẽt, ſuperfuiſſe referãtur. Hoſtes ingẽti præda potiti, noua quadam atq; inſolita execratione, cũcta quę ceperãt peſſum dederunt.

An.M. Mario quartò consule, cum in prouincia Viennensi iuxta Isaræ Rhodaníque flumina, vbi in sese confluunt, castra posuissent, Teutones, Cimbrij, Teugurini cũ tribus agminibus Italiá petere destinassent, periculosissimo prælio à Romanis victi sunt. Romæ P. Malleolus annitentibus seruis, matrem suam interfecit. Damnatus parricidii, insutúsque in culeum, & in mare proiectus est: in tantóq; facinore Romani supplicium singulare sanxerunt. Sexto consulatu C. Marii status Romani imperii ita labefactatus est, vt pene vsque ad extremum intestina clade conciderit. Metellus Numidicus, vir primarius, factione Marii à Glaucia prætore & Saturnino tribuno innocens damnatus, in exilium cum totius vrbis dolore discessit. Postmodum Saturninus & Saufeius & Labienus, cum iam prælium in foro commisissent, cogente Mario, in curiam confugerunt, ibíque per equites Romanos, effractis foribus occisi sunt. Glaucia & Dolobella Saturnini frater, interfecti. Rutilius quoque vir integerrimus, qui adeo fidei atque innocentiæ constantia vsus est, vt die sibi ab accusatoribus dicta, vsque ad cognitionem neque capillum barbámque deposuerit, neque sordida veste humilíve habitu suffragatores conciliarit, inimicos permulserit, iudices temperarit, cum euidéti oppugnaretur calumnia, periurio iudicum cõdemnatus, Smyrnam commigrans,

A.M. literarum ſtudiis intentus, conſenuit. Sexto Iulio Cæſare & Lucio Martio conſulibus, inteſtinis cauſis, Sociale bellum totam commouit Italiam. Poſt Simonem fratrem Ionathæ, Ioannes filius eius in ſummum ſacerdotium conſtituitur. Hic aduerſum Hircanos bellum gerens, Hircani nomen accepit, & à Romanis ius amicitiæ poſtulans, decreto ſenatus inter amicos relatus eſt. Samariam quæ noſtro tempore Sebaſte vocatur, ad quam Ptolemæus, qui patrem eius dolo peremerat, & matrem eius vinculis conſtrinxerat, confugium fecerat, obſidione captam ſolo coæquauit. Quam poſtea Herodes inſtaurās, Sebaſten in honorem Augusti appellari voluit. Samaria Sebaste ... instaurata.

4718 Ptolemæus Phiſcō, qui & Soter, annos xvii. Cicero Arpini naſcitur, matre Heluiua, patre equeſtris ordinis ex regio Volſcorum genere. Prodigia dira apparendo Romanam vrbem mœſtam Sociali bello terruerūt. Nam ſub ortu ſolis globus ignis à regione ſeptentrionis cum maximo cæli fragore emicuit. Apud Arratinos, cum panes frangerentur cruor è mediis panibus, quaſi è vulneribus fluxit. Per ſeptem dies cōtinuos grando lapidum, immixtis etiam teſtarum fragmentis, terram latiſſime verberauit. Hiatu terræ flamma prorupit, quæ vſque ad cælum extendi viſa eſt. Cn. Pompeius prætor cum Picētibus iuſſu ſenatus, bellum geſſit, & victus eſt. Similiter Iulius Cæ-

An. M.

expugnauit tredecim milia ibi Iudęorum cęſa narratur. Cætera multitudo in fidà venit. Pompeius muros ciuitatis euertit, æquaríque ſolo imperauit. aliquãtos principes Iudęorũ ſecuri percuſſit. Hircano ſacerdotium reſtituit. Ariſtobulum captiuum Romam duxit. Manſitq; in pontificatu Hircanus poſt mortem Alexandræ matris, quæ poſt Alexandrum coniugem regnauerat in Iudęis, annis circiter triginta & quatuor. Hircano etenim in pontificatu ſucceſſit Ariſtobulus anno vno, poſt quem Iancus cognómento Alexander. Mortuo Alexandro, regnauit Alexandra vxor eius. Poſt cuius mortem Ariſtobulus & Hircanus filii eius inter ſe de imperio dimicantes, occaſionem prę buere Romanis vt Iudęam inuaderent. Vt diximus, Pompeius Hieroſolyma capta vrbe & templo reſerato, vſque ad Sancta ſanctorum accedit, victúmque Ariſtobulum ſecum abducit, pontificatum Hircano confirmat: quem tenuit, vt diximus, triginta & quatuor annis. Pompeius Antipatrum Herodis Aſcalonitę filium procuratorem Paleſtinę facit. Põpeius bellum orientis, cùm viginti & duo regibus, ſe geſſiſſe pro cõcione narrauit. His diebus cõiuratio Catilinæ aduerſus patriam in vrbe habita, ac prodita: quam hiſtoriam agente Cicerone Saluſtius deſcribit. Virgilius Maro in pago qui Ander dicitur, haud procul à Mantua naſcitur. Poeta quoque Lucretius naſcitur.

Qui

A. M. Qui poſtea ſeſe furore amatorio interfecit.

4735 Ptolemæus, qui & Alexãder, annis x. Huius anno ſeptimo Syria in Romanam ditionem ceſſit, capto Philippo à Gabinio.

4745 Expulſus regno Ptolemęus Phiſcon per matrem Cleopatram in Cyprum ſecedit. Regreſſus de fuga, regnum obtinuit annis nouẽ, quia Alexandrum qui ante eum fuerat, ob interfectionem matris, ciues pepulerant.

4754 Ptolemæus Dionyſius, annis xxx. Apollodorus præceptor poſtmodum Auguſti clarus habetur. Lege Vatinia Cæſari Iulio tres prouinciæ cum legionibus vii. in quinquennium datæ ſunt, Gallia Tranſalpina, & Ciſalpina & Illyricus. Galliam Comatam poſtea ſenatus adiecit. Heluetiorum animos fortiſſimæ Gallorum omniũ gẽtis, ea vel maxime cauſa quòd perpetuo pene cum Germanis bello altercabantur, à quibus Rheno tantum flumine dirimũtur, Orgeta rex, princeps gentis, ſpe totas inuadendi Gallias, in arma accenderat. Quo cæteri optimates correpto, & ad mortẽ coacto, cõiuratione facta exuſtis vicis ac domibus ſuis, ne quod deſiderium ex ſpe reuertẽdi foret, profecti ſunt. Horũ fuit, cum primũ progreſſa eſt, omnis multitudo Heluetiorũ, Tulingiorũ, Latobagorũ, Rauracarũ, & Bogiorũ vtriuſq; ſexus, ad cl. & vii. mil. hominũ. Quos cũ apud Rhodanum fluuium obuios Cæſar habuiſſet, magno difficilíque bello bis vicit. Ex iis xl. &

A.M. vii.milia in bello ceciderunt:cæteros ad deditionem coegit.Iterum Cæſar incredibiles Germanorum copias, quibus præerat Ariouiſtus rex,apud Sequanicos vicit. Fuerunt autem in exercitu Ariouiſti, Arudes, Marcumunes, Tribucii, Vangiones, Nemetes, Seduſes, & Sueui. Iterum Belgarum gens, quæ tertia pars Galliarum eſt, aduerſus Cæſarem exarſit.Quarumdiſtributim copia fuit.Bellouaci, qui cæteris numero & virtute præſtare viderentur, habuere lectiſſima lx. milia armatorũ. Sueſſiones ex xii.oppidis quinquaginta milia. Neruii quorum adeo indomita feritas erat, vt nunquam in id temporis mercatores ad ſe permiſerint vina cæteráque venalia deferre, quibus inducta iocunditas torporem virtutis afferret,ſimiliter habuerunt quinquaginta milia. Atrebates & Ambiani, decem milia: Morini viginti quinque milia:Menapii nouẽ milia:Caleti,x.milia: Velocaſſes & Veromandi, ęque decem milia: Aduatuci,decẽ & octo milia:Condurſei,Eberones,Ceroſi,Cemani,qui vno nomine Germani vocantur, quadraginta milia. Ita referuntur, fuiſſe cclxxii. milia armatorum lectiſſima. His repente ſilua erũpentibus, exercitus Cæſaris adgreſſus,hortatũ ducis ita reſtitit: victóſque ad internecionẽ pene deleuerit. Cæſar Galbam cum legione duodecima ad Beragros Sedunóſq; miſit.Qui cum hiemandi cauſa in vico Beragrorum, cui

A.M. nomen erat Octodorus, consedisset, circunseptus à Gallis est. Qui ex montibus effusi, castra imperfecta saxísque telísque onerant. Sed Romani portis erumpentibus, amplius quam triginta milia barbarorum ceciderunt. Veneti cæteríque confines Seuios sibi ad bellum adsciscunt, Osismos, Lixouias, Namnetes, Ambibaritos, Morinos, Diablintes, & Menapios: auxilia quoque à Britannia arcessunt. Contra hos Cæsar naues longas ædificare in Ligere fluuio iubet, per quem in Oceanum deducitur. Nauali prælio conserto, incensæ naues, hostium interfectis iis qui pugnauerant Gallis, reliqui omnes sese dederũt. Sed Cæsar maxime ob iniuriam legatorum suorum, cunctis principibus per tormenta interfectis, reliquos sub corona vendidit. Titus etiam Sabinius Aulercos, Eburouices, Luxouiósque, qui primates suos, ꝙ auctores belli suscitandi esse nollẽt, interfecerant, eruptione facta, incredibili cęde deleuit. Oppidũ Saucia tũ in Aquitania expugnatũ. Ex Aquitaniis & Cantabris, l. mil. cæsa. Germani qui Rhenũ cũ immẽsis copiis transmiserant, vsq; ad internecionẽ deleti. Quorũ numerus fuit ad cccc. & xl. milia. Inde Cæsar in Germaniã facto ponte trãsgreditur. Sicambros & Vbios obsidione liberat. Sueuos maximã & ferocissimã gentem, quorũ esse centũ pagos & populos multi prodidere, totãq; Germaniã aduẽtu suo terret. Mox

AM. in Galliam reciso ponte concedit. Inde ad Morinos venit, vnde in Britanniam proximus & breuissimus transitus est. Nauibus circiter onerariis atque actuariis, lxxx. prçparatis, in Britanniam transuehitur. vbi acerba pugna fatigatur. Inde aduersa tempestate correptus, plurimá classis amisit partem. Regressus in Galliam, sexcentas naues vtriusque commodi fieri imperauit. quibus iterũ in Britanniam, primo vere transuectus est. Triuentum firmissimam ciuitatem, datis xl. obsidibus, & Cassobellum oppidum inter duas paludes situm, tandẽ graui pugna cepit. In deditionẽ Britannos accipiens, in Galliam reuertitur. Treueri, Eburonati, & Aduatici, & Neruii multitudo in arma conspirauerunt, quæ ex hoc colligi plurima fuisse potest, quia cum instrumenta ruralia nõ haberent, gladiis cõcidendo terram & sagulis exportãdo, vix tribus horis vallum pedũ decẽ, & fossam pedũ xv. per milia passuum xv. in circuitu perfecerunt: præterea cxx. turres mirç altitudinis extruxerũt. Hos Cçsar vastissima cæde cõfecit. Labienus, qui legionibus præerat, omnes Treuerorũ copias interfecit, & continuo ipsam ciuitatem capit. Cæsar Eburones postquã in Arduẽnam siluã refugisse cõperit, quæ silua totius Galliæ maxima est atq; à ripis Rheni finibúsq; Treuerorũ ad Neruios vsque pertingit, & in longitudine plusquam l. milibus passuũ patet, omnẽ Galliam per nuncios

A. M. inuitat, vt quiq; secundũ placitum suũ reconditas in Arduenna silua prædas querant diripiãtq;. Quo facto Gallis vtrinque morientibus, maximas Romanorũ iniurias, sine cuiusquam Romani discrimine, vindicauit. Cæsar multis prælijs Gallias perdomuit. Romanum imperiũ, cum Lucullus Asiam, Põpeius Hispaniã, Cæsar Galliã perdomuit, vsq; ad extremos propemodũ terræ terminos propagatum est: Cæsari victori ex Gallijs reuertenti, decretũ à senatu est, vt in vrbẽ non nisi dimisso exercitu veniret. Sed Cæsar Rauennã se contulit. Pompeius atque omnes senatores, crescẽtibus Cæsaris viribus, trepidi tanquam Italia pulsi, in Græciam transuecti, Dirrachium gerendi belli sedẽ delegerunt. Cæsar Romam venit, negatámque sibi ex ærario pecuniam, fractis foribus inuasit, protulitq; ex eo põdo iiii.mil. cxxxv. argenti pondo prope lxxx.milia. Mox cum legionibus Alpes transuectus, Massiliam venit. Hanc obsidione domitam, libertate cõcessa, cæteris rebus abrasit. Apud Dirrachium multi orientis reges ad Pompeium cum auxilijs cõuenerant. Pugna cõmissa, milites Cæsaris fugerũt, cæsis iiii.milibus ex eius exercitu: inde Cæsar citato agmine per Epirũ in Thessaliam perrexit. Põpeius cum magnis copiis subsecutus est. Fuerũt autẽ Põpeio lxxx.cohortes triplici ordine locatæ, peditũ, xl.mil. equites in sinistro cornu, dc. in dextro, d. Præterea

A.M. reges multi. Cæſari ſimiliter cohortes lxxx. tri plici ordine diſpoſitę: minus quã triginta milia peditũ: equites mille. cõmiſſa pugna, cum diu vtrinque dubia ſorte cæderentur, tandem vniuerſus Pompeii fugit exercitus, caſtráque diſperſa ſunt. Pompeius fugiens, onerariam nauem nactus, in Aſiam tranſiit. Inde per Cyprũ in Ægyptũ venit, ibíque mox vt littus attigit, iuſſu Ptolemæi adoleſcentis in gratiam Cæſaris victoris occiſus eſt. Pompeii vxor fi-
4655 liíque fugerunt, claſſiſque Pompeiana direpta. Cæſar compoſitis apud Theſſaliam rebus, Alexandriam venit. Perlatóque ad ſe & viſo Pompeii capite anulóque, fleuit. Achillas dux regius imbutus ſemel Pompeii ſanguine, Cæſaris quoque necem meditabatur. Nam iuſſus exercitum dimittere, cui præerat xx. milium armatorum, non modo ſpreuit imperium, verum & aciem direxit. In ipſo prælio regia claſſis forte ſubducta iubetur incendi. Ea flamma cum partem quoque vrbis inuaſiſſet, xl. mil. librorum proximis forte ædibus condita exuſſit. Iterum commiſſo prælio cum Achilla, Cæſar vi inſiſtentium hoſtium preſſus, ſcapham aſcendit. Qua mox pondere ſubſequentium grauata ac merſa, per cc. paſſus ad nauẽ vna manu eleuata, qua chartas tenebat, nando peruenit. Mox nauali prælio ipſe claſſem regiam aut depreſſit aut cepit. Alexandrinis petentibus regem, Ptolemæum infan-

A.M. tem reddidit. qui ilico vt liber fuit, bellum intulit. ſed continuo ipſe cum toto exercitu ſuo deletus eſt. Nam viginti milia hominum in eo bello cæſa ſunt duodecim milia cum ſeptuaginta longis nauibus dedita. Rex ipſe adoleſcens ſcapha exceptus vt fugeret, multis inſilientibus merſus necatúſque eſt.

4784 Cæſar regnum Ægypti, Cleopatræ Ptolemæi ſorori dedit: quod tenuit annis viginti duobus. Cæſar Syriam peruagatus, Pharnacem in Ponto vicit. Romæ dictator & conſul creatus, in Africam tranſiit. Apud Tapſum cum Iuba & Scipione pugnauit & vicit. Cato ſeſe apud Vticam occidit: Iuba percuſſori iugulum precio dato præbuit: Petreius eodem ſe gladio perfodit. Scipio, in nauim qua ad Hiſpanias fugeret cõſcendens, vẽto coactus in Africam redierat: ſemetipſum iugulauit. In eadem naui etiam Titus Torquatus occiſus eſt. Cæſar Pompeii magni nepotes & filiam eius Pompeiam iuſſit occidi. Vltimum bellum apud Mundam flumen geſtum eſt aduerſus Pompeios duos & Labienum atque Actium Varum. Cæſar Romam rediens vbi dum reipublicæ ſtatum contra exempla malorum clementer inſtaurat, auctoribus Bruto & Caſſio, etiam plurimo ſenatu, in curia tribus & viginti vulneribus confoſſus, interiit. In qua coniuratione

A.M. fuisse amplius quadraginta conscios ferunt. Corpus eius raptum populus dolore instimulatus, in foro fragmentis tribunalium ac subselliorũ cremauit, post annos iii. & menses vi. quam regnare cœperat. Nam quatuor annis post mortem Magni Cn. Pompeii bellum ciuile toto orbe indesinenter tonuit, regnante apud Alexandrinos Cleopatra, quarto eius anno finito, Cæsar Iulius primus Romanorum singularem obtinuit principatum. A quo etiam Cæsares appellati sunt. Cassius interim Iudæa capta, templum spoliat. Abhinc Imperatorum nomen.

4790 OCTAVIANVS Cæsar Augustus Romanorum secundus, regnauit annos quinquaginta sex, & menses sex: à quo Augusti appellati reges Romanorum. Quorum quindecim, viuente Cleopatra: quadraginta & vnum, postea vixit. Augusti vndecimo anno, deficiente in Iudæa pontificum principatu, complentur hebdomadæ septuaginta in Daniele scriptæ. Anno ad vrbe condita septingentesimo decimo, interfecto Iulio cæsare, Octauianus, qui testamento Iulii Cæsaris auunculi & hæreditatem & nomen assumpserat, vt Romam adolescens admodum venit, indolẽ suam bellis ciuilibus vicit. Vt enim breuiter explicem, bella ciuilia quinque gessit, Mutinense, Philippense, Perusinum, Siculũ, Acciacũ. E quibus duo, hoc est

A.M. primum ac nouissimum, aduersus Marcum Antonium: secundum, aduersus Brutum & Cassium: tertiũ, aduersus Lucium Antoniũ: quartum, aduersus Sextum Pompeium, Cnei Pompeij filium, quẽ confecit. Cęsar ad fidem conciliatæ gratiæ, qua Antonium receperat, filiam eius matrimonio sortitus est. Herodes cessante regno ac sacerdotio Iudæorum, nihil ad eam gentem pertinens, vtpote Antipatri Ascalonitæ & matris Cypridis Arabicæ filius à Romanis Iudæorum suscepit principatum, quem tenuit annos trigintasex. Qui ne ignobilis forte & à Iudæorum semine argueretur extraneus, combussit libros omnes quibus nobilitas gentis Iudeæ in tẽplo seruabatur ascripta, vt deficientibus probamentis, & ipse ad hanc pertinere putaretur: insuper etiam vt suam sobolem regio illorum generi commisceret, proiectaÓsside fœmina Hierosolymitana, quam priuatus acceperat vxorem, & nato ex ea filio Antipatro, sociauit sibi Mariannem filiam Alexandri, neptem Aristobuli fratris Hircani, qui ante eum rexerat Iudæorum gentem. Hæc quinque filios ei genuit: quorũ duos, Alexandrum & Aristobulum, ipse peremit in Samaria. Nec mora, pòst etiam illorum matrem, qua nil charius nouerat, simili scelere peremit. E quibus Aristobulus Herodem ex Beronice susceperat filium: quem in Actibus apostolorum ab angelo percussum le

An.M. gimus Antonius Artabanem Armeniæ regem proditione & dolo cepit. Quem argentea catena vinctum, ad confessionem thesaurorum regiorum coegit: expugnatóque oppido in quo conditos esse prodiderat, magnam vim auri argentíque abstulit. Qua elatus pecunia, denunciauit bellum Cæsari, atq; Octauiæ sororis Cæsaris vxoris suæ repudium indixit, & Cleopatram sibi ex Alexandria occurrere imperauit, atque vxorem duxit. ipse Actium vbi classem cõstituerat, profectus, cùm prope tertiam partem remigum fame absumptam offendisset, nihil motus, Remi, inquit, modo salui sint: nam remiges non deerunt, quoad Græcia homines habuerit. Ducentæ & triginta rostratæ fuere Cæsaris naues, & triginta sine rostris. Triremes velocitate Liburnicis pares, & octo legiones classi superpositę absque cohortibus quinque prætoriis. Classis Antonij, centum septuaginta nauium fuit. Quantum numero cedens, tantum magnitudine præcellens. nam decem pedum altitudine à mari aberant. Bellum ab hora quinta vsque in horam septimam incerta vincendi spe protractum, grauissimæ vtrinque cædes actæ: reliquum diei cum subsequẽte nocte in victoriam Cæsaris declinauit. Prior regina Cleopatra cum sexagintis velocissimis nauibus fugit. Antonius mox fugientem vxorem subsecutus est. Ex victis duodecim milia cecidisse

A.M. referuntur, ſex milia vulnerata ſunt, è quibus mille inter curãdum defecerunt. Cæſar ſextò imperator appellatus, & quartò ipſe cum Marco Licinio Craſſo conſul, Brũdiſium venit. Ibi orbis terrarum præſidia, diuiſis legionibus compoſuit. Nouiſſime cùm nauali prælio Antonius decertare pararet, ſubito vniuerſæ naues Antonianæ partis ad Cæſarem tranſierunt. Trepidus Antonius cum paucis ſe in regiam recepit. Deinde imminente Cæſare turbata ciuitate, idem Antonius ſeſe ferro tranſuerberauit. Cleopatra poſtquam ſe reſeruari ad triumphum intellexit, voluntariam mortem petens, ſerpentis, vt putatur, morſu, in ſiniſtro tacta brachio, exanimis inuenta eſt: fruſtra Cæſare etiam Pſyllos admo uente, qui venena ſerpentum è vulneribus ho minum hauſtu reuocare atque exugere ſolẽt.

Cæſar Alexandria vrbe omnium longè opu lentiſſima & maxima, victor potitus eſt. Hac tenus qui vocabantur Lagidæ ab Ptolemæo primo Lagi filio, in Ægypto regnauerunt annis ducentis nonaginta quinque. Cæſar victor ab oriẽte veniens, octauo idus Ianuarias, vrbem triplici triumpho ingreſſus eſt. Hoc die primùm Auguſtus cõſalutatus eſt, atque ex eadem die ſumma rerum ac poteſtas penes vnum eſſe cœpit, & manſit, quod Græci Monarchiam vocant. Porrò autẽ hunc eſſe eundem diem, hoc eſt octauum idus Ianuarij,

An.M. quo nos Epiphaniam, hoc eſt apparitionem ſiue manifeſtationẽ dominici ſacramenti, obſeruamus, nemo credentium ſiue etiam fidei contradicentium, neſcit.

Per omnia igitur vẽturi Chriſti gratia prę paratũ Cæſaris imperium comprobatur. nam cùm primùm Caio Cæſare auunculo ſuo interfecto ex Apollonia rediens vrbem ingrederetur, hora circiter tertiá, repentè liquido ac puro ſereno circulus ad ſpeciem cæleſtis arcus orbem ſolis ambiit, quaſi eum vnum ac potiſſimum in hoc mundo ſolúmque clariſſimũ in orbe monſtraret: cuius tempore venturus eſſet, qui ipſum ſolem ſolus, mundúmque totum & feciſſet & regeret. Deinde cum ſecundo in Sicilia receptis à Pompeio & Lepido legionibus, triginta milia ſeruorum dominis reſtituiſſet, & ſex milia, quorum domini nõ extabant, in crucem egiſſet, ingentíque animo viginti milia militum exauctorauiſſet, atque quadragintaquatuor legiones ſolus imperio ſuo ad tutamen orbis terræ diſtribuiſſet, ouáſque vrbem ingreſſus, omnia ſuperiora populi Romani debita donanda literarum etiam monumẽtis abolitis cẽſuiſſet, in diebus ipſis fons olei largiſſimus de taberna meritoria per totum diem fluxit. Quo ſigno quid euidentius q̃ ſub principatu Cęſaris Romanóq; imperio per totũ diem, hoc eſt per omne Romani tẽpus imperii, Chriſtum atque ex eo Chriſtia-

A.M. nos,id eſt vnctum,atque ex eo vnctos,de meritoria taberna, hoc eſt de hoſpita largáq; eccleſia, affluenter atque inceſſabiliter proceſſuros? reſtituendóſq; per Cæſarem omnes ſeruos, qui tamen cognoſcerent dominum ſuũ: cæteróſque qui ſine domino inuenirentur, morti ſupplicióque dedendos? remittẽdáque ſub Cæſare debita peccatorum in ea vrbe in qua ſpontaneum fluxiſſet oleum? Tertiò autem cùm vrbem triumphans quintò conſul ingreſſus eſt,octauo ſcilicet idus Ianuarias,cũ & Ianum poſt ducentos annos primum ipſe clauſit, & clariſſimum illud Auguſti nomen adſumpſit. Quid fidelius ac verius credi poteſt, quàm occulto geſtorum ordine ad obſequium præparationis eius prædeſtinatũ fuiſſe,qui eodem die quo ille manifeſtandus mũdo poſt paululum erat, & pacis ſignum præferret,& poteſtatis nomen adſumeret? itaque anno ab Vrbe condita, ſeptingẽteſimo ſexageſimotertio,clauſis Iani portis,cùm Cęſar Aug. finito Cantabrico bello, pacatíſque omnibus gentibus,ab oriente in occidentem,à ſeptentrione ad meridiem,ac per totum Oceani circulum vrbem ingreſſus, cùm ſpectante eo ludos,pronunciatum eſſet in mimo,O dominũ æquum & bonum, vniuerſique quaſi de ipſo dictum eſſet, adprobauiſſent, & ſtatim quidẽ manu vultúq; indecoras adulationes repreſſit,& in ſequẽti die,grauiſſimo corripuit edi-

A.M. cto, dominúmque se posthæc appellari, ne à liberis quidem, aut à nepotibus suis, vel serio vel ioco passus est.

SEXTA AETAS.

4832 IGITVR eo tépore, anno scilicet Cæsaris Augusti quadragesimosecundo, à morte verò Cleopatrę & Antonii, quando & AEgyptus in prouinciam versa est, anno vicesimoseptimo, Olmypiadis cétesimę nonagesimę tertię, anno tertio: ab vrbe condita, dcclii. id est eo anno quo compressis cunctarum orbis terræ gentium motibus, firmissimam verissimámq; pacem ordinatione dei Cæsar composuit, IESVS CHRISTVS filius dei, sextam mundi ætatem suo consecrauit aduétu. Anno imperii Augusti quadragesimo octauo, Herodes patrator scelerũ, & interfector pro Christo innocẽtium paruulorum, morbo intercutis aquæ, & scatentibus toto corpore vermibus, miserabiliter dignè moritur. Pro quo substitutus ab Augusto filius eius Archelaus, regnauit annos nouem, id est vsque ad ipsius Augusti finem. tunc enim non ferentibus vltra, sed accusantibus ferocitatem eius apud Augustum Iudæis, in Viennam vrbem Gallię nobilissimam relegatur, & ad minuendam Iudaici regni potentiam insolentiámque domandam, quatuor fratres eius pro eo sunt tetrarchæ creati, Herodes, Antipater, Lysias, & Philippus: quorum Philippus & Herodes,

Anno christi 1.

A.C. qui Antipas prius nuncupabatur, etiam viuente Archelao tetrarchæ fuerant ordinati. Natus igitur Christus, ver⁹ dominus totius generis humani, inter homines Romano censui statim adscriptus est, illa prima clarissimáque professione, qua Cæsar se omnium principẽ, Romanosq; rerum dominos singillatim cunctorum hominum edita adscriptione signauit. Natus est autẽ, octauo cal. Ianuarij Christus, cùm primum incrementa omnia anni virentis incipiunt. Cæsar Caium nepotem suũ ad ordinandas Ægypti Syriæ prouincias misit. Qui præteriens ab Ægypto, fines Palęstinæ apud Hierosolymam, in templo dei tunc sancto & celebri adorare contempsit, sicut Suetonius Trãquillus refert. Quod Augustus vbi comperit, prauo vsus iudicio, prudenter fecisse laudauit.

17 Tyberius priuignus Augusti, hoc est Liuię vxoris eius, filius, regnauit ann. xxiij. Hic per semetipsum nulla bella gessit. Sane quarto imperij eius anno, Germanicus Drusi filius, Caligulę pater de Germanis, ad quos ab Aug. sene missus fuerat, triumphauit: ipse autẽ Tiberius plurima imperij parte, cũ magna & graui modestia reipub. pręfuit: adeo vt quibusdã pręsidibus augẽda prouinciis tributa suadẽtib⁹ scripserit, Boni pastoris esse tõdere pecus, nõ deglabrare. Huius anno xij. Pilatus Iudęę procurator ab eodẽ dirigitur. Herodes tetrarcha,

An. C. qui Iudęorũ principatũ tenuit annis xxiiii. in honorem Tiberii & matris eius Liuiæ, Tiberiadem condidit & Liuiadem. Anno decimoquinto imperii Tiberii, dominus post baptismum quod prædicauit Ioannes, mundo regnum cælorum annunciat. peractis à mundi principio secundum Hebræos, annis, vt etiã Eusebius in Chronicis suis signat, quatuor milibus, annotando quòd decimosexto anno Tiberii, principium fuerit octuagesimi primi Iubilei secundum Hebræos: nostra autẽ supputatio vndeviginti minus ponendos esse existimat. Iuxta verò chronica eadẽ quę ipse Eusebius de vtraque editione, vt sibi videbatur, composuit, anni supputantur, quinque milia ducenti & vigintiocto. Ioannes Baptista ab Herode in carcere positus pro veritate, capite truncatur. Anno decimooctauo imperii Tiberii, dominus sua passione mũdum redemit, & prædicaturi per Iudęæ regiones apostoli, Iacobũ fratrem domini Hierosolymis ordinãt episcopum. Ordinant & septẽ diaconos, quorum vno lapidato à Iudæis Stephano, ecclesia per regiones Iudææ & Samariæ dispergitur. Pilatus præses Palæstinæ prouinciæ ad Tiberium imperatorem, atq; ad senatum retulit, de passione ac resurrectione Christi: cõsequentibus virtutibus quæ vel per ipsum palam factæ fuerant, vel per discipulos ipsius in nomine eius fiebant, & de eo quòd certatim

crescente

An.C. creſcente plurimorū fide deus crederetur, Tiberius cum ſuffragio magni fauoris retulit ad ſenatum, vt Chriſtus deus haberetur. Senatus indignatione motus, cur non ſibi ſecundum morem, delatum eſſet, vt de ſuſcipiendo cultu prius ipſe decerneret, cōſecrationē Chriſti recuſauit: edictóque conſtituit exterminãdos eſſe vrbe Chriſtianos, præcipue cùm & Seianus præfectus Tiberii ſuſcipiendæ religioni obſtinatiſſime contradiceret. Tiberi⁹ tamen edicto accuſatoribus Chriſtianorū mortem comminatus eſt. Itaque paulatim immutata eſt illa Tiberij Cæſaris laudatiſſima modeſtia, in pœnam contradictoris ſenatus. Nam plurimos ſenatorum proſcripſit, & ad mortem coegit. Viginti ſibi patritios viros cō ſilii cauſa ſelegerat: horum vix duos incolumes reliquit. Cæteros diuerſis cauſis necauit. Seianum præfectum ſuum res nouas moliẽtem, interfecit: filios ſuos Druſum & Germanicum, quorum Druſus naturalis, Germanicus adoptiuus erat, manifeſtis veneni ſignis perdidit: filios Germanici filii ſui interfecit.

Agrippa cognomento Herodes, filius Ariſtobuli filii Herodis regis, accuſator Herodis tetrarchæ Romam profectus, à Tiberio in vincula cōiicitur, vbi primos ſibi adſciuit ad amicitiam, & maxime Germanici filium Caium.

40 Caius cognomento Caligula, regnauit annos tres, menſes decem, dies octo. homo om-

A. C. nium ante ſe flagitioſiſſimus, & qui verè dignus Romanis blaſphemātib⁹, & Iudæis perſecutoribus, punitor adhibitus videretur.

Hic exclamaſſe fertur, Vtinam populus Romanus vnam ceruicem haberet. Iudæi apud Alexandriam ſeditione excitata, profligati cæde, atque vrbe pulſi, expromendarū querelarum cauſa, Philonē quendam, virū ſane imprimis eruditū, legatū ad Cęſarem mittūt: ſed Caligula Iudæis infeſtiſſimus, ſpreta legatione Philonis, omnes Iudęorū ſacras ædes, atq; antiquum illud Hieroſolymis ſacrarium profanari ſacrificiis gētilium, ac repleri ſtatuis ſimulachríſq; imperauit. Et ſtatua Iouis poſita, ſe ibi vt deum coli pręcepit. Hic Herodē Agrippam amicū ſuum vinculis liberatū, regem Iudęę fecit, qui māſit in regno, annos ſeptē, id eſt vſq; ad quartū Claudij annū. Quo ab angelo percuſſo, ſucceſſit in regnū filius eius Agrippa: qui vſq; ad exterminium Iudæorū, xxvi. annis perſeuerauit. Herodes tetrarcha, & ipſe Caij amicitiam petēs, cogente Herodiade, Romā venit: ſed accuſatus ab Agrippa, etiam Tetrarchiā perdidit: relegatúſq; exilio, apud Viennam Galliarum vrbem, poſt mortē Caij, inde in Hiſpaniam cum Herodiade fugiens, mœrore periit. Pilatus qui ſententiā damnationis in Chriſtū dixerat, & ipſe perpetuo exilio Viénę recluditur: tātíſq; ibi inrogāte Caio languoribus coarctatus eſt, vt ſua ſe tranſuer-

Scribit Josephus ipsū subita morte [illegible] [illegible] pompa [illegible] [illegible] Caesarum [illegible] [illegible]. Iud. cap. 7.

A. C. berans manu malorum cõpendium mortis ce
ceritate quæſierit. Matthæus euangeliũ in Iu
dęa prędicãs, Hebraicis literis ſcripſit. Caius
Caligula à ſuis protectoribus occiſus eſt. Duo
libelli in ſecretis eius reperti, quorũ alteri pu-
gio, alteri gladius pro ſigno nominis aſcript⁹
erat, lectiſſimorum virorum nomina & notas
morti deſtinatorum continentes: inuentáque
ibi eſt archa ingens, variorum venenorũ, qui-
bus mox Claudio Cęſare iubente demerſis in-
fecta maria tradũtur, nõ ſine magno piſcium
exitio.

45 Claudius regnauit annis xiiij. Exordio regni
eius Petrus ad ſuperandũ Simonem magum,
cùm prius Antiochenam fundaſſet eccleſiam,
Romam venit, & ſalutarẽ cunctis credentibus
fidem fideli verbo docuit, potentiſſimíſq; vir-
tutibus approbauit. Ibíq; xxv. annis cathedrã
tenuit epiſcopalem, i. vſq; ad vltimũ Neronis
annum. Marcus euãgeliſta euãgelium quod
Romæ ſcripſerat, Petro mittente, primum A-
quileię prædicauit. Ibíq; ordinato Hermago-
ra diſcipulo ſuo, ad Ægyptũ peruenit. cõſtitu-
tíſque atq; cõfirmatis eccleſiis per Libyã, Mar
maricam, Ammoniacam, Pentapolin, Alexã-
driam, atque Ægyptum vniuerſam, ad vltimũ
tentus à paganis Alexãdriæ martyrium ſuum
cõpleuit. Furuus Camillus Scribonianus Dal
matię legatus, bellum ciuile molitus, legiones
multas fortiſſimáſq; ad ſacramẽti mutationẽ

In.C. pellexerat. Itaque die dato, vt in vnū vndique ad nouum imperatorem conueniretur, neque aquilæ ordinari, neq; conuelli quoquomodo ſigna mouerívе potuerūt: exercitus tanti & minus vſitati miraculi fide motus, & cōuerſus in pœnitētiā, Scribonianū quinta ſtatim die deſtitutum interfecit, ſeſéque in ſacramēto prioris militiæ cōtinuit. Quod ſine dubio propter aduentū apoſtoli Petri, & tenera Chriſtianorum germina, hoc ciuile bellum diuinitus eſt compreſſum. Tiberius Claudius Britāniam adiēs, quæ excitata in tumultū eſſe videbatur, quam neque ante Iulium cęſarem, neque poſt eum quiſquam attingere auſus fuerat, ſine vllo prælio ac ſanguine intra pauciſſimos dies plurimam inſulæ partem in deditionem recepit. Orcadas etiā inſulas Romano adiecit imperio, ac ſexto quàm profectus erat mēſe, Romam rediit. Eodem anno, quarto videlicet imperij eius, fames grauiſſima, per Syriā, cuius Lucas etiam meminit, facta eſt. Sed Chriſtianorū neceſſitatibus apud Hieroſolymam, conuectis ab Ægypto frumentis, Helena Agabenorum regina conuerſa ad fidē Chriſti, largiſſimè miniſtrauit. Quinto eius imperii anno, inter Therā & Theraſiam, inſula de profundo emicuit, triginta ſtadiorum ſpacio extenta. Septimo imperii eius anno ſub procuratore Iudęæ Cumano in Hieroſolymis tanta ſeditio in diebus azymorum exorta eſt, vt in

An.C. portarum exitu populo coarctato, triginta milia Iudæorum cæde prostrata, & compressione suffocata referantur. Claudius nono anno imperii sui, Iudæos tumultuantes Roma expulit. Suetonius hoc modo inde refert, Claudi⁹ Iudęos, impulsore Christo, assiduè tumultuãtes, Roma expulit. De eadem expulsione Lucas in Actibus apostolorũ refert. Veruntamen sequenti anno tanta fames Romæ fuit, vt medio foro imperator correptus à populo, cõuiciis & fragminib⁹ panis turpissime infestatus, ægrè per Pseudotyrum in palatium refugerit. Claudius manifestis venenis est mortuus.

59 Nero annos tredecim, menses septem, dies vigintiocto. Caii Caligulæ auunculi sui erga omnia vitia ac scelera sectator, immo trãsgressor. Hic primus post omnia attentata facinora, Romæ Christianos suppliciis & mortibus adfecit, ac per omnes prouincias pari persecutione excruciari imperauit. Huius secundo anno, Festus Iudææ procurator successit Felici. A quo Paulus Romam vinctus mittitur, & biennium in libera manens custodia, post hęc ad prædicandum dimittitur, necdum Nerone in tantã persecutionẽ Christianorum erũpente, quantam de eo narrant historiæ. Quo tempore creditur Paulus ad Hispanias peruenisse, & Arelatę Trophimum, Viennæ Crescentem discipulos suos ad prædicandum reliquisse. Iacobus frater domini, cùm triginta

A.C. an. Hierosolymorũ rexisset ecclesiá, vij. Neronis ann. perimitur à Iudæis, vindicantibus in illo, ꝙ Paulũ interficere nequiuerant. Festo in magistratu Iudęorũ succedit Albinus, Albino Florus: cuius luxuriã & auaritiam cæteráq; flagitia nõ ferẽtes Iudęi, cõtra Romanos rebellauerunt: aduersum quos Vespasianus magister militię trãsmissus, plurimas Iudęę vrbes cepit, Titum filium suũ maiorẽ inter legatos habẽs. Nero in re militari nihil omnino ausus, Britãniã penè amisit, ipsumq; nomẽ Christianũ extirpare conat⁹, beatiss. Christi apostolos Petrũ cruce, Paulũ gladio occidit. Mox aceruatim miserã eius vitã obortæ vndiq; oppressere clades. Hac tẽpestate Persius poeta oritur. Lucanus quoq; ac Seneca pręceptor Neronis interficiũtur. Nero postq̃ Galbã in Hispania imperatorem creatum ab exercitu cognouit, totus animo ac spe cõcidit. postmodũ cũ ĩcredibilia mala subruenti reip. moliretur, hostis à senatu pronunciatus, ignominiosissime fugiens, ad quartũ ab vrbe lapidẽ, sese ipse interfecit, atq; in eo Cæsarum omnis familia consumpta est.

Mortuo Nerone Galba Romã venit, Pisonémque sibi nobilẽ industriumque iuuenem in filium atque in regnũ adoptauit. septimóq; mense imperii sui ab Othone iugulatus est.

Otho mox vt creatum imperatorẽ in Gallias per Germanicas legiones Vitelliũ comperiit, bellum ciuile molitus, tribus primum leuibus

A.C. prælijs, hoc eſt, vno apud Alpes, altero circa Placẽtiam, tertio circa locum quem Caſtores vocant, contra Vitellianos duces congreſſus victor extitit. quarto autem apud Vetriacum prælio animaduertens ſuos vinci, menſe tertio quàm imperator cœperat, ſeſe interfecit.

Vitellius victor Romam venit, vbi cùm multa crudeliter ac nequiter ageret, poſtquam de Veſpaſiano comperit, primum deponere molitus imperium, pòſt à quibuſdam animatus, Sabino Veſpaſiani fratre occiſo, ſuccenſóque templo, & mixta ſimul flamma ruináque, omnes in vnum pariter interitum ac tumultum dedit. Pòſt deficiẽte in Veſpaſiani nomen exercitu ſuo, cùm iam deſtitutus trepidus ſe in quandam proximam palatio cellulam cõtruſiſſet, turpiſſime inde protractus, in forũ deductus, octauo quàm regnũ præſumpſerat menſe apud Gemmonias ſcalas minutiſſimorum ictuum crebris compunctionib⁹ excarnificatus, atq; inde vnco tractus, in Tyberim merſus, etiam communi caruit ſepultura.

Veſpaſianus itaque cum Iudæos multis eorum oppidis captis, in vrbe Hieroſolymorum præcipue ob diem feſtum congregatos, obſidione clauſiſſet, cognita Neronis morte, hortatu plurimorũ regum & ducũ, imperium adeptus: relicto in caſtris ad procurationẽ obſidionis Hieroſolymorũ Tito filio, cognita etiã interfectione Vitellii, pauliſper Alexandriæ

A. C. ſubſiſtit. Titus verò magna ac diuturna obſidione Iudæos premens, machinis cunctíſque bellicis molitus, non ſine multo ſuorum ſanguine, tandem muros ciuitatis irrupit. Sed ad expugnandam interiorẽ templi munitionem, qua recluſa multitudo ſacerdotum ac principum tuebatur, maiore & vi & mora opus fuit. Itaq; Titus imperator ab exercitu pronunciatus, tẽplum Hieroſolymis incendit ac diruit: quòd à die conditionis primæ vſque ad diem euerſionis vltimę manſerat, ann. mille lxxxix. vel ſicut à pluribus colligitur, mille cij. Muros vrbis vniuerſos ſolo adæquauit. Sexcẽta milia Iudæorum eo bello interfecta, Cornelius & Suetonius referũt. Ioſeph⁹ verò Iudęus, qui ei tũc bello pręfuit, & apud Veſpaſianũ propter prædictum imperium veniam gratiamq; meruerat, ſcribit vndecies centena milia gladio & fame periſſe: ſed & præter hos centum milia publicè venundata, totóq; orbe diſperſa.

Conſummatũ eſt hoc bellũ annis quatuor: duobus quidem, Nerone viuente, & duobus aliis poſtea. Veſpaſianus inter alia magnorũ operum in priuata adhuc vita, in Germaniam ac deinde in Britanniam à Claudio miſſus, tricies & bis cum hoſte conflixit. Duas validiſſimas gentes, viginti oppida, inſulam Vectam Britanniæ proximam, Romano adiecit imperio. Coloſſus erigitur Romæ, habens altitudinis pedes centum & nouem. Veſpaſianus in

A.C. villa propria circa Sabinos, nono anno principatus ſui, profluuio ventris eſt mortuus.

82 Titus, annos ii. menſes ii. Vir omnium virtutum genere mirabilis, adeo vt amor & delicię humani generis diceretur. Hic amphitheatrũ Romæ ædificat, & in dedicatione eius quinque milia ferarum occidit. Iſte tantum facundus extitit, vt cauſas Latino ageret poemate, & tragœdias Græce componeret. Tantum autem bellicoſus, vt in expugnatione Hieroſolymorũ ſub patre militans, quadraginta vnum propugnatores, xli. ſagittarum confoderit ictibus. Porro in imperio tantæ bonitatis fuit, vt nullum omnino puniret, ſed conuictos aduerſum ſe coniurationis, dimitteret, atque in eadem familiaritate qua ante habuerat retineret. Huius etiam inter omnia fuit illud celebre dictum, Perdidiſſe diem, in qua nihil boni fecerit. Hic cum ingenti omnium luctu in eadem villa qua pater eius, morbo abſumptus eſt.

84 Domitianus frater Titi iunior, annos xv. menſes quinque. Is in tantam ſuperbiam prolapſus eſt, vt deum ſeſe ac dominum vocari, ſcribi, colíque iuſſerit. Secundúſque poſt Neronem Chriſtianos perſequitur. Cõfirmatiſſimam toto orbe eccleſiam Chriſti, datis vbique crudeliſſimæ perſecutionis edictis, conuellere conatur: ſub quo apoſtolus Ioannes in Patmũ inſulam relegatus eſt: & Flauia Domicilla Fla

An.C. uii Clementis conſulis ex ſorore eius neptis, in inſulam Pontianam ob fidei teſtimonium exulat. Fertur autem idē ipſe beatum Ioānem in feruentis olei dolium miſiſſe. Ex quo tam immunis exiit à pœnis, quàm à corruptione carnis manſerat ſemper immunis. Domitianus Iudæos quoque acerbitate tormentorum genúſque Dauid interfici præcepit, quaſi adhuc futurus eſſet rex ex ſemine Dauid qui regnum poſſet adipiſci. Hic crudeliter in palatio, à ſuis interfectus eſt. Cuius cadauer populari ſandapila per veſpiliones exportatum, atque ignominioſe ſepultum eſt.

99 Nerua admodum ſenex à Petronio præfecto & Parthenio ſpadone Domitiani interfectore imperator creatus, annum vnum, menſes quatuor, dies octo, qui Traianum in regnum ado ptauit. Hic primo edicto ſuo, cūctos exules re uocauit, quos Domitianus relegauerat: vnde & Ioannes apoſtolus hac generali indulgētia liberatus, Epheſum rediit: & quia cōcuſſam ſe abſente per hæreticos vidit eccleſiæ fidé, confeſtim hanc deſcripta euangelio ſuo verbi dei æternitate ſtabiliuit. Nerua emēſo plus minus anno imperii ſui confectus morbo diem obiit.

101 Traianus genere Hiſpan⁹, regni gubernacu la Nerua tradēte ſuſcepit, annos nouēdecim, menſes vi. dies xv. Hic apud Agrippinā Gallię vrbem inſignia ſuſcepit imperii. Mox Germaniam trans Rhenum, in priſtinum ſtatum re-

A.C. duxit:trans Danubium multas gẽtes ſubegit: regiones trans Eufratẽ & Tygrim ſitas, prouincias fecit: Seleuciã & Cteſiphõtem ac Babyloniam occupauit,atque vſque Indiæ fines poſt Alexandrum acceſſit.Huius quarto anno Clemens diſcipulus Petri apoſtoli, Romanæ eccleſiæ epiſcopus martyrio coronatur,& Flauia Domicilla pro Chriſto cum aliis plurimis in inſulam Pontiam exilio deportata.Ioannes apoſtol⁹, ſexageſimo octauo anno poſt paſſionem Chriſti, ætatis autem ſuæ, xcviii. Epheſi placida morte quieuit. Traiano aduerſum Chriſtianos perſecutionem mouente, Simeon qui & Simon, filius Cleophæ Hieroſolymorum epiſcopus crucifigitur : & Ignatius Antiochiæ epiſcopus Romam perductus, beſtiis traditur. Alexander quoque Romanæ eccleſiæ epiſcopus, martyrio coronatur, & ſeptimo ab vrbe miliario,via Numentana, vbi decollatus eſt, ſepelitur. Sub quo etiam imperatore glorioſſimus ſenex Zacharias Vienneuſis eccleſiæ epiſcopus, martyrio coronatur.Nam primus Creſcens diſcipulus apoſtolorum Viennæ aliquot annos reſedit : quo ad Galatiam reuerſo, tertius Martinus epiſcopus & diſcipulus apoſtolorum, Viennæ reſedit. Sed poſtmodũ Plinii ſecundi oratoris & hiſtorici,qui inter cæteros iudices perſecutor dictus erat, relatu admonitus, eos homines prçter confeſſionem Chriſti, honeſta con-

An. C. uenticula, nihil contrarium Romanis legibus facere, fiducia ſane innocentis confeſſionis, nemini mortem grauem ac formidoloſam videri, reſcriptis ilico lenioribus temperauit edictum. Romæ aurea domus à Nerone condita, repentino conflagrauit incendio. Pantheum Romæ, quod Domitianus fecerat, ful mine concrematum eſt. Terræmotus Antiochiã ciuitatem pene totam ſubruit, & alias per orbis partes ciuitates incredibile dictu. Sub vno tempore Iudæi quaſi rabie efferati per diuerſas terrarum partes, exarſerunt. Belláque atrociſſima geſſerunt, donec digna cæde iuſſu imperatoris ſternerentur. Traianus, vt quidã ferunt, apud Seleuciam Iſauriæ vrbem, profluuio ventris extinctus eſt. Verus Viennenſis epiſcopus, qui vnus fuit de diſcipulis & auditoribus apoſtolorum Traiani temporibus, doctrina & confeſſione fidei floruit. Illis temporibus apud Pontum Synopis ciuitatis epiſcopus Focasglorioſiſſimè martyrium duxit. Cuius ſacratiſſimæ reliquiæ tranſlatæ ſunt in Galliam in ciuitatem Viennam, ibíque in eccleſia ſanctorum apoſtolorum repoſitæ.

120 Hadrianus conſobrinæ Traiani filius, xx. & i. annos imperauit. Hic per Quadratum diſcipulum apoſtolorum & Ariſtidem Athenienſem virum, fide ſapientiaq; plenum, & per Serenum Grauiũ legatum, libris de Chriſtiana religione compoſitis, inſtructus atque erudi-

An.C. tus pręcepit per epiſtolam ad Minutium Fundanium proconſulem Aſiæ datam, vt nemini liceret Chriſtianos ſine obiectu criminis aut probatione damnare. Hadrianus iuſtiſſimis legibus rempublicam ordinauit. Idémque pater patriæ in ſenatu vltra morem maiorum appellatus eſt, & vxor eius Auguſta. Idem eruditiſſimus in vtraque lingua, bibliothecã Athenis miri operis extruxit. Iudæos rebellantes & Palæſtinam prouinciam quondã ſuam depopulantes, vltima cæde perdomuit: vltúſque eſt Chriſtianos quos illi Quocheba duce, quòd ſibi aduerſum Romanos non aſſentarentur, excruciabant. Præcepítque ne cui Iudæorum introeundi Hieroſolymam eſſet licentia, Chriſtianis tantum ciuitate permiſſa, quam ipſe in optimum ſtatum murorum extructione reparauit, & Æliam vocari de prænomine ſuo pręcepit. Primus ex gentibus Hieroſolymæ Marcus epiſcopus conſtituitur, ceſſantibus his qui fuerant ex Iudæis, numero xv. & præfuerant à paſſione domini per annos fere c.& vii. Per idem tempus Aquila Ponticus interpres ſecundus, poſt Septuaginta oritur, & Baſilides hęreſiarches agnoſcitur. Hoc itidem tempore & Iuſtus Viennenſis eccleſiæ epiſcopus, illuſtriſſimus in confeſſione extitit. Quadratus quoque, quẽ ſupra meminimus, Publio Athenarum epiſcopo apoſtolorũ diſcipulo, ob Chriſtum martyrio coronato, in locum eius ſubſti-

A.C. tuitur, & ecclesiam grandi terrore dispersam, fide & industria sua congregat.

141 Antoninus, cognomento Pius, imperator creatus, annis xx. & non plenis tribus rempublicam gubernauit, cum filiis suis Aurelio & Lucio, menses iii. qui in omni regno Romano cautionibus incensis cunctorũ debita relaxauit. Adeóq; tranquille vixit, vt merito Pius & pater patrię sit appellat⁹. Iustinus philosophus librum de religione Christiana cõpositum Antonino tradidit, benignúmq; eum erga Christianos homines fecit: qui nõ lõge post suscitata persecutione, prodéte Crescéte Cynico, pro Christo sanguiné fudit. Valẽtinianus & Marcion hæresiarchæ prodũtur: atq; Galenus medicus Pergamo genitus, Romæ clar⁹ habetur. Pius episcop⁹ Romę habetur, sub quo Hermes librũ scripsit, qui Pastoris dicitur in quo præceptũ cõtinet angeli, vt pascha semper die dominico celebretur. Polycarpus auditor beati Ioannis, Romã veniens, multos ab hæretica labe castigauit, qui Valẽtini & Cerdonis fuerãt nuper doctrina corrupti. Viennẽsium episcopus Iustus adhuc clarus habetur: Lugdunensium Fotinus. Antoninus ad duodecimum ab vrbe lapidem morbo correptus, interiit. Anicetus Romæ episcopus.

163 Marcus Antoninus Verus cum fratre Lucio Aurelio Cõmodo Antonino, annis xix. mense vno, imperium tenuit. Ii primi rempublicam

A.C. æquo iure tutati ſunt, cum vſque ad hoc tempus ſinguli Auguſti fuerint. Bellũ deinde cõtra Parthos admirabili virtute & felicitate geſſerunt. In diebus Parthici belli perſecutiones Chriſtianorum, quarta iam poſt Neronem vice, in Aſia & in Gallia graues extiterunt. Polycarp⁹ & Pionius fecere martyrium in Aſia: in Galliis quoq; plurimi glorioſe pro Chriſto ſanguinem fuderunt. Iuſtus Viennenſis epiſcopus, longo tempore exilio maceratus, martyr glorioſus efficitur. Tunc Fotinus venerabilis ſenex, tempore interpoſito cum quadraginta & octo ex Lugdunenſi, & Viennenſi vrbe martyrium ſuũ impleuit. Nec multo poſt, vindex ſcelerum lues multas late prouincias, Italiam maxime, Romámq; vaſtauit. Seuerinus, Exuperius & Felicianus paruo tempore ante apud Viennam martyrio coronati. Commodus dum cum fratre in vehiculo ſedet, caſu morbi quẽ apoplexiã Græci vocãt, ſuffocatus interiit. Eo defuncto Marc⁹ Antoninus ſolus, aliquãtulũ reipub. præfuit. Poſt Cõmodũ, filiũ ſuum aſſumpſit in regnum Antonino imperatore, Melito Aſianus Sardicenſis epiſcopus, apologeticũ pro Chriſtianis tradidit. Lucius Britãnorum rex, miſſa ad Eleutherium Romæ epiſcopum epiſtola, vt Chriſtianus efficeretur periit. Apollinaris Apianus Hieropoli, & Dionyſius Corinthi, clari habentur epiſcopi. Mõtanus Aprorum, & Tatianus à quo Encratitæ

An. C. hæresiarchæ exorti sunt. Antoninus præteriti temporis per omnes prouincias tributa donauit: omniáque simul fiscalium negociorum calumniosa monimēta congesta, in foro iussit incendi: seueriorésque leges nouis constitutionibus temperauit. Post Marcomānicum bellum, in quo gentes barbaræ, Vuandali, Sarmatæ, omnísque pene Germania exercitum Romanum circuncinxerant, quando ad inuocationem nominis Christi, quam subito magna fidei constantia quidam milites effusi in preces, tantam vim pluuiæ impetrauerunt, vt Romanos largissime ac sine iniuria refecerit: barbaros autem, crebris fulminum ictibus perterritos, in fugā coegerit, sicut idem Antoninus imperator in literis suis fatetur, ob inuocationē nominis Christiani per milites Christianos, & sitim quæ ex penuria aquarum in castris Romanorum erat, depulsam, & collatam sibi fuisse victoriam. Antoninus in Pannonia constitutus, repentino morbo diē obiit. Theophilus sext⁹ Antiochenę ecclesiæ floruit, & Pinitus Cretēsis Gnosiæ vrbis episcopus. Tatianus hæresiarcha Encratitarum: qui quandiu à Iustini martyris latere non discessit, floruit in ecclesia. Huius errorē Seuerianus auxit, à quo Seueriani.

181 Lucius Antoninus Commodus, post mortē patris, regnauit annos xiii. Hic aduersum Germanos bellū feliciter gessit: cęterū per omnia

luxuriæ

An.C. luxuriæ & obſcœnitatis dedecore deprauat⁹, gladiatoriis armis ſæpiſſime in ludo depugnauit, & in Amphitheatro feris ſeſe frequẽter obiecit: interfecit etiam plurimos ſenatores, maxime quos aduertit nobilitate induſtriáq; excellere. Capitoliũ vrbis fulmine ictum, ex quo facta inflammatio bibliothecam maiorum cura ſtudióque compoſitam, ædeſque alias iuxta ſitas rapaci turbine concremauit. Irenæus epiſcopus Lugdunenſis inſignis habetur. Dionyſius quoque diſcipulorum Chriſti auditor, Viennenſem tunc eccleſiam regebat. Theodotion Epheſius interpres tertius, apparuit. Cõmodus imperator Coloſſi capite ſublato, ſuæ imaginis caput ei iuſſit imponi. Cunctis itaque incommodus in Veſtalia domo ſtrágulatus, interiiſſe fertur.

Non Areopagita ille auditor D. Pauli [illegible] Domini [illegible] in agro [illegible]

194 Ælius Pertinax ſenex, imperator à ſenatu creatus, ſex menſibus regnauit. Hic Iuliani iuriſperiti ſcelere in palatio occiſus eſt, mẽſe ſexto poſtquàm imperare cœperat: quem Seuerus etiam apud pontem Moluium bello ciuili victum interfecit. Victor decimus tertius Romæ epiſcopus, datis late libellis conſtituit paſcha die dominico celebrari. Sicut & condeceſſor eius Eleuther, à decima quarta luna primi menſis vſque in viceſimam primam: cuius decretis fauens Theophilus, Cæſareæ Palęſtinæ epiſcopus, ſcripſit aduerſum eos qui decimaquarta luna cum Iudęis paſcha celebrabãt,

A.C. cum cæteris qui in eodem concilio reſederant epiſcopis, ſynodicam & valde vtilem epiſtolã. Ælius pertinax ſupplicanti ſenatui vt vxorem Auguſtam & filiam Cæſarem faceret, renuens ait, Sufficere ſibi debere, ꝙ ipſe imperaret inuitus. Huius Ælii atque Iuliani Seueri quoque imperatorũ temporibus, Dionyſius, ſicut diximus, Viennenſis epiſcopus eruditiſſimus floruit. Apollonius diſertiſſimus vir, ſcribit aduerſus Montanũ, Priſcam, & Maximillam: & diſſerit Montanum & inſanas vates eius periſſe ſuſpẽdio. Serapion Antiochiæ epiſcopus floruit, & Apolloniꝰ ſenator martyr efficitur.

195 Seuerus Pertinax genere Afer Tripolitanus ab oppido Lepti, qui ſe ex nomine imperatoris quẽ occiſum vltus fuerat, Pertinacẽ appellari voluit, regnauit annis xvii. Hic natura ſæuus, multis ſępe bellis laceſſitus, fortiſſime quidem rempublicam, ſed laborioſiſſime rexit: Piſcennium Nigrum qui in Ægypto & Syria ad tyrannidem aſpirauerat, apud Cyzicum vicit & interfecit. Iudæos, & Samaritas rebellare conãtes ferro coercuit. Parthos, Arabas, Adiabenóſque ſuperauit. Quinta hortante à Nerone perſecutione Chriſtianos excruciauit, plurimíq; ſanctorũ per diuerſas prouincias martyrio coronati. Inter quos & Leonides pater Origenis, & Clemens Alexandrinę eccleſiæ, coronati ſunt. Tunc temporis & Irenæus Lugdunenſis cum maxima multitudine

A. C. martyrium ſuum perfecit. Et Paracodes Viennéſis epiſcopus clarus in fidei doctrina, clarus in confeſſione perſiſtens, manſit in epiſcopatu vſque ad Maximini tempora: cuius tempore Zacharias Lugdunenſis epiſcopus floruit. Claudio Albino qui ſe in Galliis Cęſarem fecerat, Lugduni interfecto, Seuerus in Británias bellum transfert, vbi magnis grauibúſque præliis ſæpe geſtis, receptã partem inſulæ à cæteris indomitis gentibus vallo diſtinguendam putauit. Itaque magnam foſſam firmiſſimúmque vallum crebris inſuper turribus communitum per cxxxii. milia paſſuum à mari ad mare duxit. Ibíque apud Eboracum oppidum morbo obiit. Reliquit duos filios, Baſilianum & Getam, quorum Geta hoſtis publicus iudicatus interiit: Baſilianus Antonini cognomine aſſumpto, regno potitus eſt. Perpetua & Felicitas apud Carthaginem Africæ in caſtris beſtiis deputatæ pro Chriſto nonis Martiis. Symmachus interpres quartus agnoſcitur. Origenes Alexandriæ ſtudiis eruditur. Victor xiii. Romanam eccleſiam rexit. Panthenus Stoicæ ſectæ philoſophus, qui primum in Indiam à Demetrio Alexandriæ epiſcopo ad docendum miſſus fuerat, viua voce & exemplo eccleſiam Chriſti inſtruit.

212 Aurelius Antoninus Baſſianus, idémque Caracalla, principatũ adept⁹ mãſit in eo annis nõ plene ſepté, patre Seuero aſperior, omnib⁹ autẽ

An. C. hominibus libidine intemperātior, qui etiam nouercam suam Iuliam, vxorem duxit. Hierico quinta editio diuinarum scripturarū inuenta est, cuius auctor non apparet. Alexander episcopus Cappadociæ cùm desiderio sanctorum locorum Hierosolymam veniret, viuēte adhuc Narcisso eiusdē vrbis episcopo persenilis ętatis, domino per reuelationē idipsum monente, in loco Narcissi episcopus cōstituitur. Tertullianus Afer centurionis procōsularis filius, omnium ecclesiarum sermone celebratur. Aurelius Antoninus cōtra Parthos bellū moliens, inter Edessam & Carras ab hostibus circunuentus occiditur.

219 Macrinus præfectus prætorii cum filio Diadumeno inuasit imperium: emésóque anno apud Archelaidē militari tumultu occisus est. Tertullianus, cuius supra meminimus, presbyter, vsque ad mediam ętatem ecclesiæ, inuidia postea & cōtumeliis clericorum Romanæ ecclesiæ ad Montani dogma delabitur, atq; aduersus ecclesiam texit volumina.

220 Marcus Aurelius Antoninus imperium adeptus, tenuit annis quatuor. Hic sacerdos Heliogabali templi, nullā sui nisi stuprorum, flagitiorum, totiúsque obscœnitatis infamem satis memoriam reliquit. Tumultu militari exorto Romæ cum matre interfectus est. In Palęstina Nicopolis, quæ prius Emaus vocabatur, vrbs condita est. Hæc est Emaus, quam do

An.C. minus post resurrectionem suam suo ingressu sanctificare dignatus est, legationis industriã pro ea suscipiente Iulio Africano scriptore tẽporum. Sexta editio inuenta est Nicopoli. Sabellius hæresiarches oritur. Hippolytus episcopus multorum conditor opusculorum, temporum canonem conscripsit, & hucusque perduxit.

224 Aurelius Alexander, senatus ac militum voluntate imperator creatus, xiii. annis digno æquitatis præconio præfuit. Cuius mater Mámęa Christiana Origenem presbyterum audire curauit, eúmq; Antiochia accitum summo honore habuit. Hic expeditione in Persas facta, Xerxem regem eorũ victor oppressit. Sed militari tumultu apud Moguntiacum interfectus est. Vrbanus Romæ episcopus multos nobilium ad fidẽ Christi & martyrium perduxit. Tunc tẽporis Cecilia virgo & Valerianus, Tiburtius atq; Maximus martyriũ cõpleuerunt.

237 Maximinus nulla senatus voluntate, imperator ab exercitu, postquam bellum in Germania prospere gesserat, creatus, tres annos habuit. Hic aduersus ecclesiarum sacerdotes & clericos persecutionem exercet, maxime propter Christianam Alexãdri cui successerat, & Mámęæ matris eius familiam. Hunc Pupienus Aquileiæ interfecit. Pontianus & Anteros Romanę vrbis episcopi, martyrio coronati, ac in cœmiterio Calixti sepulti.

A. C. Gordianus imperator creatus, manſit in eo
241 annis vi. Nam Pupienus interfector Maximi-
ni, & frater eius Albinus qui vſurpauerāt imperium, mox in palatio ſunt interfecti. Iulius Africanus inter ſcriptores eccleſiaſticos nobilis habetur. Qui in Chronicis ſuis refert ſe Alexandriā veniſſe, Heraclæ opinione celeberrima prouocatū, quē & in diuinis, & in philoſophicis ſtudiis, atq; omni Græcorū doctrina inſtructiſſimū fama loqueretur. Origenes in Cæſarea Paleſtinę Theodorū cognomēto Gregorium & Athenodorū adoleſcētulos fratres, Pōti poſtea nobiliſſimos epiſcopos diuina philoſophia imbuit. Fabianus teſtimonio ſpiritus ſancti in ſpecie columbæ ſuper caput eius deſcendentis, Romæ epiſcopus ordinatur: licet quidā hoc verius de Zepherino affirmēt. Florentius quoque epiſcopus Viennenſis, vita & doctrina emicuit: manſit ad Galieni & Voluſiani imperiū: exiliatuſq; martyriū cōpleuit. Gordianus admodum puer in oriētem ad bellum Parthicum profectus, ſuorū fraude, haud longe à Circeſo ſuper Eufratē interfectus eſt.

247 Philippus Philippum filiū ſuum conſortem regni faciens, manſit in eo annis vii. Hic primus imperatorū omniū Chriſtianus fuit. Ac poſt tertium imperii eius annum, milleſimus à conditione Romæ annus expletus eſt. Itaq; magnificis ludis auguſtiſſimus omnium præteritorum hic natalis annus à Chriſtiano ce-

Philippus primus Rom. Imperator Christianus Eusebius ... lib. 6.

A.C. lebratus eſt imperatore. Origenes aduerſus quēdam Celſum Epicureũ philoſophũ qui cõtra nos libros ſcripſerat, octo voluminibus reſpõdit: qui vt breuiter dicã, tantum ſcribẽdi ſedulus fuit, vt Hieronymus quodã loco, quinq; milia librorum eius ſe legiſſe meminerit. Philippus pater & filius, quanuis diuerſis locis, ambo tamen tumultu militari & Decii fraude interfecti ſunt.

254 Decius ciuilis belli incentor, anno vno mẽſibus tribus. Hic cum Philippos patrẽ & filiũ interfeciſſet, ob eorum odiũ ad perſequendos interficiendóſque Chriſtianos feralia diſperſit edicta. Idémque filiũ ſuum Cæſarem legit, cũ quo ſimul continuo in medio barbarorum ſinu interfectus eſt. Perſecutione Decii, Fabianus in vrbe Roma martyrio coronatus eſt, ſedémque ſui epiſcopatus Cornelio dereliquit: ipſóq; martyrio coronato Lucius pontificatũ tenuit. Huic Stephanus ſucceſſit: quo per martyrium trãſeũte, Xyſtus locum eius impleuit, idémque per confeſſionem fidei, martyrii palmam ſumpſit. Cyprianus clariſſimũ lumẽ doctorũ, epiſcopus Carthaginis clarus habetur. Tũc temporis & Laurẽtius archidiaconus, & alii plures, martyrii gloriam exornauerunt.

255 Gallus Hoſtilianus cum filio Voluſiano, duos annos & quatuor menſes regnum obtinuit. Quo tẽpore peſtilentia ingẽs per omnes pene prouincias Romani imperii extẽditur, ob vl-

A.C. tionem ſine dubio violati nominis Chriſtiani. Nouatianus Cypriani epiſcopi presbyter, Romã veniens nouam hęreſin cõdidit. Origenes lxx. ętatis anno nõ ad integrũ impleto, defunctus, in vrbe Tyri ſepult⁹ eſt. Cornelius epiſcopus Romę à quadam matrona Lucina rogat⁹, corpora ſanctorũ apoſtolorum de Catacumbis leuauit noctu: & poſuit, Pauli quidem, in via Hoſtenſi, vbi decollatus eſt: Petri autem, non longe à loco vbi crucifixus eſt, inter corpora ſanctorum epiſcoporum in templo olim Apollinis, in mõte Aureo, in Vaticano palatio Neroniano. Gallus & Voluſianus dum cõtra Æmilianum nouis rebus ſtudentem, bellum ciuile moliuntur, occiſi ſunt. Æmilianus tamen tertio menſe inuaſæ tyrannidis, extinctus eſt. Ammonius eruditus in philoſophia, qui euangelicos canones ſcribit Alexandriæ clarus habetur.

257 Valerianus cum filio Galieno, annos xv. Hic Valerianus in Græcia ab exercitu Auguſtus appellatus eſt, Romæ autem à ſenatu Galienus Cæſar creatus eſt. Valerianus in Chriſtianos perſecutione commota, ſtatim à Sapore Perſarum rege captus, luminibúſq; orbatus, ignominioſiſſima apud Perſas ſeruitute conſenuit donec vixit: hanc continuam damnationem ſortitus, vt ipſe acclinis humi, regem ſemper aſcenſurum in equum, non manu ſua, ſed dorſo attolleret. Et Galienus quidẽ tam claro dei

iudicio territus, tanquam miseri collegæ permotus exemplo, pacem ecclesiis tepida satisfactione restituit. Hac procellosa tempestate Cyprianus Carthaginiensis episcopus coronatur martyrio: cuius vitæ & passionis volumen egregium reliquit Pontius diaconus eius, qui vsque ad diem passionis eius cum ipso exilium sustinuit. Germani Alpibus, Retia, totáq; Italia penetrata, Rauennã vsque perueniunt: Alamanni Gallias peruagantes, etiam in Italiam transeunt. Græcia, Macedonia, Pontus, Asia Gothorum inundantia deletur. Publius Ingenu⁹ qui purpurã imperii sumperat, apud Myrsam occiditur. Posthumus in Gallia inuasit tyrannidem, ac per decem annos, ingenti virtute ac moderatione vsus, dominantes hostes expulit: qui tamen seditione militum interfectus est. Victorinus à Gallis vltro creatus imperator, post paululum apud Viẽnam occisus est. Theodorus Gregorius cognomento, Neocæsariæ Ponti episcopus, magna virtutum gloria claret. E quibus vnum est, quòd vt ecclesiæ faciendæ locus sufficeret, montem precibus mouit. Tunc tẽporis Lupicinus Viennensis ecclesiæ episcopus clare floruit. Galienus cũ rempublicam deseruisset, ac Mediolani libidinib⁹ inseruiret, occisus est. Cornelio qui duobus annis rexit ecclesiam Romanam ob Christi martyrium coronato, successit Lucius. Passus est autem beatus Cyprianus persecutione

An.C. octaua eodem die, sed non eodem anno, quo Romæ Cornelius.

272 Claudius voluntate senatus sumpto imperio, annis duobus. Hic Gothos iam per annos xv. Illyricum Macedoniámq; vastantes bello adortus, incredibili strage deleuit. Cui à senatu clypeus aureus in curia, & in capitolio statua æque aurea decreta est. Sed cõtinuo apud Syrmium morbo correptus interiit.

274 Mox frater eius Quintilius, vir bonæ moderationis, ab exercitu imperator elect⁹, xvij. die imperii sui interfectus est. Malchion disertissimus Antiochenę ecclesię presbyter, qui in eadẽ vrbe rhetoricã docuerat, aduersus Paulũ Samosatenũ, qui episcopus Antiochiæ dogmatizabat Christũ cõmunis naturę hominem tantũ fuisse, notariis excipiẽtibus disputauit.

274 Aurelianus imperium adeptus, quinque annis & sex mensibus tenuit. Vir industria militari excellẽtissimus, expeditione in Danubiũ suscepta, Gothos magnis præliis profligauit. Hic vrbem Romam muris firmioribus cinxit. Nouissime cùm persecutionem aduersus Christianos agi decerneret, fulmen ante eum magno pauore circũstantiũ ruit, ac nõ multo pòst in itinere occisus est. Eutychianus Romæ episcopus martyrio coronatus in cœmiterio Calixti sepelitur: qui & ipse cccxiii. martyres manu sua sepeliuit.

279 Tacitus, mẽses sex, quo apud Pontũ occiso,

obtinuit Florianus imperium diebus lxxxix. quíq; apud Tharſum interfectus eſt. Anatolius natione Alexádrinus Laodiciæ Syrię epiſcopus philoſophorũ diſcipulus eruditus, plurimo ſermone celebratur. Cuius ingenii magnitudo de libro quod ſuper Paſcha cõpoſuit: & de decẽ lib. arithmeticę inſtitutionis, poteſt apertiſſimè cognoſci. Tũc tẽporis inſana Manichęorũ hęreſis oritur. Quo tẽpore Viennẽſis epiſcop⁹ Simplides mirę ſanctitatis floruit. Permáſit aũt vſq; ad imperatoris Cari tẽpora.

279 Probus imperator, an. vi. mẽſes iiij. Hic Gallias iam dudũ à Barbaris occupatas, per multa grauia pręlia, deletis tandẽ hoſtibus, ad perfectum liberauit. Bella deinde ciuilia, & quidẽ plurimo ſanguine duo geſſit: vnum in oriẽte, quo Saturninũ tyránum ſubactũ oppreſſit & cepit: aliud quo Proculũ & Bonoſum apud Agrippinam magnis prœliis ſuperatos interfecit: ipſe autẽ apud Syrmiũ in turre ferrata militari tumultu interfectus eſt. Secundo huius anno, vt in chronicis Euſebii legimus, iuxta Antiochenos, cccxxv. ann. fuit: iuxta Tyrios ccccIII. iuxta Lacedęmonios, ccc. viceſimus quart⁹: iuxta Edeſſenos, dlxxxviii. iuxta Aſcalonitas, ccc. octogeſimus. Secundum Hebræos, initium lxxxvi. iubilęi, quo continẽtur anni quatuor mille ccl. Archelaus Meſopotamiæ epiſcopus librũ diſputationis ſuæ, quá habuit aduerſus Manichæũ exeũtem de Perſide,

An.C. Syro ſermone cōpoſuit, qui tranſlatus à multis Græcis habetur,

285 Carus cum filio Carino & Numeriano, annos tres. Carꝰ in bello Parthico, poſtquā duas nobiliſſimas Parthorum vrbes Cœlen & Cteſiphōtem cepit: & de Perſis triumphauit, ſuper Tygridem in caſtris fulmine ictus interiit.

Gaius Romanæ eccleſiæ fulget epiſcopus, qui poſtmodum ſub Diocletiano martyrium paſſus eſt. Phierius preſbyter Alexādrię, ſub Teona epiſcopo florētiſſime populos docuit, & ſermones diuerſorumq́, tractatuum libros compoſuit. Inuenítque elegantiam compoſitionis, ita vt Origenes minor vocaretur: vir miræ parſimoniæ, & voluntariæ paupertatis, qui poſt perſecutionem omni tempore vitæ ſuæ, Romæ verſatus eſt. Numerianus qui cū patre Caro Parthico bello interfuerat, rediēs, fraude Apri ſoceri ſui, interfectus eſt.

288 Diocletianus ab Vrbe cōdita mil.xlj. ab exercitu imperator lectus, annos triginta. qui ſtatim vt poteſtatis copiam habuit, Aprum interfectorem Numeriani, manu ſua interfecit. Deinde Carinum, quem Carus Cęſarē in Dalmatia reliquerat, difficillimo bello & maximo labore ſuperauit. Dehinc cùm in Galliam Anolus & Helianus collecta ruſticanorum manu, quos Baccadas vocabant, pernicioſos tumultus excitauiſſent, Maximianum cognomento Herculianum, Cæſarem fecit: miſitq́;

An.C. in Gallias: qui facile agrestium hominum & cõfusam manum militari virtute composuit. Igitur per omnes Romani imperij fines subitarum turbationum fragores concrepuerunt: Carausio in Britanniis rebellante, qui primũ ad obseruanda Oceani litora, quæ tunc Franci & Saxones infestabant, positus, cùm plus in perniciem, quàm in profectũ reipublicæ ageret, à Maximiano iussus occidi, purpurã sumpserat: Achilleo, in Ægypto, cùm & Africam Quinquegentiani infestarẽt: Narseus etiam rex Persarum orientem bello premeret. hoc periculo Diocletianus permotus, Maximianum Herculium ex Cæsare fecit Augustum: Constantium verò, & Maximinum, & Maximianum Valerium, Cæsares legit. Constantius Herculii Maximiani priuignã Theodorã accepit vxorem, ex qua sex filios fratres Constantini sustulit. Carausius per sex annos sibi Britannia fortissime vindicata, tandem fraude allecti socij sui interfectus est: qui postea insulam per triennium tenuit, quem Asclepiodotus præfectus prætorio oppressit, Britanniámque post decem annos recepit.

Constantius verò Cęsar, in Gallia primo prę-lio ab Alamannis, profligato exercitu suo, vix ipse subreptus est: secundo autem secuta est satis secũda victoria: ita vt paucis horis quadraginta milia Alamannorum cæsa fuerint. At Maximianus Augustus Quingentianos in

A.C. Africa perdomuit. Porrò autē Diocletianus Achilleum obſeſſum per octo menſes, apud Alexandriam cepit,& interfecit. Pręterea Valerius Maximianus cùm duobus iam præliis aduerſum Narſeum conflixiſſet, tertiò inter Gallinicum, & Carras congreſſus, & victus, amiſſis copiis ad Diocletianū refugit. A quo arrogantiſſimè exceptus eſt, ita vt per aliquod milia paſſuum, purpuratus ante vehiculum eius præcederet. Hic Diocletianus primus gemmas veſtibus calciamentíſque inſeri iuſſit, dum ſola purpura retro principes vterentur. Decimo octauo anno Diocletiani, ipſe in oriente, Maximianus Herculius in occidēte vaſtari eccleſias, affligi, interficíque Chriſtianos præcipiunt, aduſtis diuinis libris. Hac tempeſtate martyrium ſanctorum Thebæorum, Mauricii ſociorúmque eius ſexies mille ſexcentorum ſexaginta ſex impletur. Paſſio quoque Victoris & Vrſi apud Caſtrum Solodorum. Paſſio quoque beatę Fidis & ſociorū eius apud vrbem Agennum, quę poſtea Conchis tranſlata eſt. Martyrium etiam Gerçonis, ſociorúmque eius trecentorū viginti octo apud Agrippinam Coloniam. hæc perſecutio ita crudelis & crebra flagrabat, vt intra vnū menſem decies & octies milia martyrum pro Chriſto paſſi inueniãtur. Nam & Oceani limbum tranſgreſſa, Albanum, Aaron, & Iulium Britanniæ cum aliis pluribus viris ac fœminis

B. fida Martyr Agenni patitur

Sub Diocletiano innumerabilia 18000 martyrum [illegible]

A.C. felici cruore damnauit. Tunc temporis passus est & Pamphilus presbyter, cuius vitam Eusebius Cæsariensis episcopus tribus libris comprehendit. Secundo autem persecutionis anno, Diocletianus Nicomediæ, Maximianus Herculius Mediolani purpuram deposuerunt. Attamen cœpta semel persecutio, vsque ad septimum Constantini imperatoris annum, feruere non cessauit. Constantius decimosexto imperij anno, vir summæ mansuetudinis & ciuilitatis, Eboraci in Britannia diē obiit. Tertio anno persecutionis, quo & Cōstantius obiit, Maximinus & Seuerus à Valerio Maximiano, Cæsares facti sunt. E quibus Maximinus maleficia & stupra sua Christianorum persecutionib⁹ accumulat. Passus est ea tempestate Petrus Alexandriæ episcopus, à quo Arrius presbyter primò damnatus est. Passi sunt cum eo plures Ægypti episcopi.

Lucianus quoq; vir moribus & continentia & eruditione præcipuus, Antiochenæ ecclesiæ presbyter, passus est, & Romæ Timothe⁹, decimo calend. Iulij. Floruit tunc temporis Melciades Romanæ ecclesiæ pontifex. Floruit & tunc temporis vir disertissimus Pascasius, Viennensis ecclesię episcopus. Phileas de vrbe Ægypti, quę vocatur Thebais, nobilis genere episcopus, elegantissimum librum de martyrum laude componit, & pro Christo capite truncatur. Arnobius apud Africam flo-

An. C. rentiſſime rhetoricā docuit,&aduerſum Gentes volumina compoſuit,quæ vulgo extant.

306 Conſtantinus Conſtantij ex concubina Helena filius,in Britannia imperator creatus,regnauit annos triginta,menſes decem,ab anno perſecutionis quarto. Maxētius Herculii Maximiani filius Romæ Auguſtus appellatur. Licinius Conſtantiæ ſororis Conſtantini,Carnuti imperator creatur. Conſtantinus imperator de perſecutore Chriſtianus factus,licentiam dedit Chriſtianis libere congregari, & in honorem Chriſti vbique eccleſias conſtrui: ac penè per totum imperium Romanū priuilegia ſingulis ciuitatibus dedit, vt populus Chriſtianus ſub iure & ordinatione epiſcoporum liberè viueret,ac dei templis liberè honoris ſtructuram componeret. Huius temporibus hæreſis Arriana exoritur: Nicenúmque concilium ad damnationem Arrij,& confirmationem integræ fidei ex orbe terrarum congregatur. Anno poſt incarnationem domini trecenteſimo viceſimoſecūdo,die menſis ſecundum Græcos Deſei, viceſimonono, quod eſt, decimo calendarum Iuliarum, cōſulatu Paulini & Iuliani. Vno eodémque tēpore & illud ſacratiſſimum concilium apud Arelaten ſexcentorū epiſcoporum colligitur: Marino tunc epiſcopo eiuſdem ciuitatis exiſtente:apud Viennam,Claudio in catholico dogmate clariſſimo epiſcopo. Eodē tempore

Donatiſta-

An.C. Donatiſtarum in Africa ſchiſma oritur. Namque Donatus per Africam & maxime Numidiam, adſerẽs à noſtris ſcripturas in perſecutione inimicis traditas, multos ſua perſuaſione decepit. Per idem etiam tempus ab Helena Cõſtantini matre Hieroſolymis crux domini inuẽta eſt. Cõſtantinus in fide eruditus à B. Silueſtro papa, fecit miro opere baptiſterium Romæ, vbi baptizatus eſt, iuxta baſilicã B. Ioannis Baptiſtæ, quæ appellatur Cõſtantiniana. Item baſilicã B. Petro in tẽplo Apollinis, necnõ & B. Paulo. corpus vtriuſq; ære Cyprio circũdans quinq; pedes craſſo. Itẽ baſilicam in palatio Sorano, quæ cognominatur Hieruſalẽ, vbi partem ligni crucis domini depoſuit. Itẽ baſilicam B. martyris Agnæ, ex rogatu Cõſtantiæ filiæ ſuæ. Itẽ baptiſterium in eodẽ loco, vbi & baptizata eſt ſoror eius Conſtantia cũ filia Auguſta. Item baſilicã B. Laurentio martyri, via Tiburtina in agro Verano, vbi idem martyr glorioſus ſepultus eſt. Item baſilicam via Lauicana, inter duas lauros beato Petro & Marcellino martyribus, & Mauſoleum vbi matrem ſuam poſuit in ſarcophago purpureo. Item baſilicam in ciuitate Hoſtiæ iuxta portum vrbis Romæ beatorum apoſtolorum Petri & Pauli, & beati Ioannis Baptiſtæ. Item baſilicam in ciuitate Albanenſi ſancti Ioannis baptiſtæ. Item baſilicam in vrbe Neapoli miro opere exornauit, in ho-

ædes sacræ a Constantino magno ædificatæ Romæ.

A.C. norem apostolorum & martyrum. Idem imperator Drepanam ciuitatem Bithyniæ in honorem martyris Luciani ibi conditi instaurans, ex vocabulo matris suæ, Helenopolin nuncupauit. Idem vrbem nominis sui statuens in Thracia, sedem Romani imperij & caput totius orientis esse voluit. Caput verò totius imperij ante Romam beatis apostolis Petro & Paulo sub testamento tradidit, nobiliores Romanorum, consulares quoque viros, ac penè totum senatorum ordinem cum vxoribus & liberis, in secundam vel nouam Romam Constantinopolin translatum habitare constituens. Idem ipse statuit citra vllam hominum cædem, paganorum templa claudi, arásque deorum confringi. Retius Augustodunensis episcopus, celeberrimæ famæ habetur, & Iuuencus presbyter Hispanus, qui hexametris versibus, quatuor libros euangelij composuit. Firmianus qui & Lactantius, Arnobii discipulus, Nicomediæ rhetoricam docuit, ac penuria discipulorum ob Græcam scilicet ciuitatem, ad scribendũ se contulit. Hic in extrema senectute magister Cæsaris Crispi filii Constantini in Gallia fuit, qui postea à patre interfectus est.

Iacobus Nizibenæ episcopus, vnus ex numero sub Maximino persecutore confessorum, & eorum qui in Nicena synodo Arrianam peruersitatem homousij oppositionem

A. C. damnarunt, multorum opuſculorum ſcriptor moritur.

337 Conſtantius cum Conſtantino, & Conſtãte fratribus, regnat annos decẽ & octo, mẽſes quinq;, dies quatuordecim. Iacobus Nizibenus epiſcopus agnoſcitur: ad cuius preces ſępe vrbs diſcrimine liberatur. Impietas Arriana Conſtantii imperatoris fulta præſidio, exiliis, carceribus, & variis afflictionum modis, primum Athanaſium Alexandrinæ vrbis epiſcopum: deinde omnes non ſuæ partis epiſcopos perſecuta eſt. Maximinus Treuerorũ vrbis epiſcopus, clarus habetur: à quo Athanaſius cùm à Conſtantino quæreretur ad pœnã, honorifice ſuſceptus eſt. Florebat & tunc tẽporis Nectarius Viennenſis epiſcopus, in doctrina fidei eximius: qui in Vaſenſi illa ſynodo venerabili, primus interfuit, & patris, & filii, & ſpiritus ſancti vnam eſſe naturam & poteſtatem, & deitatem & virtutem in eccleſia publicè prædicauit & docuit. Antonius monachus cẽteſimoquinto ætatis anno, in eremo moritur. Reliquiæ Timothei apoſtoli Conſtantinopolin inuectæ. Cõſtantii fauore Arrius presbyter fretus, dum in Cõſtantinopolin ad eccleſiã pergeret, cui tunc Alexãder ſenex epiſcopus præſidebat, aduerſum noſtros de fide dimicaturus, diuertens poſt forũ Cõſtantini ad cauſam neceſſariam, viſcera eius repẽtè ſimul cum vita effuſa ſunt. Cõſtantio Ro-

An.C. mam ingreſſo, oſſa B. Andreę apoſtoli & Lucę euangeliſtæ à Conſtantinopolitanis miro fauore ſuſcepta ſunt. Hilarius Pictauenſis epiſcopus, qui pulſus ab Arrianis, in Phrygiā exulauerat, cùm apud Conſtantinopolin librum pro ſe Conſtantio porrexiſſet, ad Gallias rediit. Hæreſis Antropomorphitarum in Syria & in Macedonia, in Conſtantinopoli quoque naſcitur. Donatus artis grammáticę ſcriptor ac præceptor Hieronymi, Romę illuſtris habetur. Euſebius Cæſareæ Palęſtinæ, in ſcripturis diuinis ſtudioſiſſimus, ac bibliothecæ diuinæ cum Pāphilo martyre diligentiſſimus perueſtigator, moritur. Qui primum in Arrianam hęreſin lapſus, ad catholicum dogma correptus rediit. Euſtaſius primum Cœlęſyriæ, deinde Antiochiæ epiſcopus, aduerſum Arrianum dogma, multa componens, in exilium pulſus, apud Traianopolin Trachiarum vrbē conditus eſt. Marcellus Ancyranus epiſcopus, contra Arrianos ſcribens arguitur Sabellianę hæreſeos, ſed & beatus Hilarius in ſeptimo aduerſum Arrianos libro, nominis eius quaſi hæretici meminit. Porrò ille defendit ſe non eſſe dogmatis cuius accuſatur cōmunione Iulij & Athanaſij Romanæ & Alexandrinæ vrbis pōtificum. Baſilius Ancyranus epiſcopus Macedonianæ partis cum Euſtathio Sebaſteno princeps fuit: fuit autem artis medicinæ peritus.

An.C. Iulianus, annos duos, menſes octo. Hic ex
361 clerico imperator factus, in idolorum culturam conuertitur. Martyriáque infert Christianis, eóſque callidis circunuentionibus odiíſque perſequitur. Quo tempore inter alios qui in toto orbe pro Christo paſſi ſunt, Ioannes & Paulus Romæ martyrium illuſtre duxerunt. Pagani quoque apud Sebaſten Palęſtinę vrbem, ſepulcrum beati Ioannis Baptiſtæ inuadunt, oſſáque diſpergunt, eadem rurſus collecta concremantes, latius per agros ſpargunt. Sed dei prouidentia adfuere quidam ex Hieroſolymis monachi, qui colligentibus mixti, quæcunque poterant ablata, ad patrem ſuum Philippum pertulere: ille confeſtim hæc (ſupra ſe enim dicebat, tantum theſaurum propriis ſeruare vigiliis) ad pontificem maximum tunc Athanaſium per Iulianum diaconum ſuum miſit. Quæ ille ſuſcepta, paucis arbitris, ſub cauato ſacrarij pariete, incluſa profutura generationi poſteræ conſeruauit. cuius præſagium ſub Theodoſio imperatore per Theophilum eiuſdem vrbis epiſcopum completur. Qui deſtructo Serapis templo, ſancti Ioannis ibidem cõſecrauit eccleſiam. Iulianus odio Chriſti templum in Hieroſolymis Iudæis reparare permittit. Qui cùm ex omnibus prouinciis collecti, noua templi fundamenta iacerent, ſubitò nocte oborto terręmotu, ſaxa ab imo fun

S. Joannis baptistae [illegible] ab [illegible] sub Juliano Apostata [illegible] Alexandriamque [illegible]

A.C. damentorũ excuſſa, longe latéque ſparſa ſunt: igneus quoque globus ab interiore æde templi egreſſus, plurimos eorum ſuo proſtrauit incendio. Quo terrore reliqui pauefacti, Chriſtum confitebantur inuiti. Et ne hoc caſu crederent factum, ſequenti nocte in veſtimentis cunctorum crucis apparuit ſignum. Iulianus efferri oſſa venerabilis Iacobi Nizibeni epiſcopi, foras ciuitatem iubet, inuidens ipſius miraculis: quæ non longè poſt ditioni Perſarum ſubiicitur. Iulianus incertũ à quo, cùm exercitus acies contra Perſas ordinaret, perimitur. Ac inteſtina ſua in aera proiiciens, inſano ore, Chriſtum dominum blaſphemans, Viciſti Gallileę, viciſti, vitam cum regno perdidit: cuius interitum per reuelationem ilico per vniuerſam eccleſiam plurimi agnoſcunt. Lucifer Caralitanus epiſcopus à Conſtantio cum Nicenam fidem damnanare nollet, in Palæſtinam relegatus ab exilio reuertitur: à quo poſtea Luciferianum ſchiſma. Euſebius natione Sardus, Vercellẽſis epiſcopus ſimiliter à Conſtantio pro confeſſione fidei Schytopolin, & inde Cappadociam relegatus, ab exilio reuerſus, factione Arrianorum interficitur. Fortunatius Aquileiẽſis eccleſię epiſcopus, in hoc maximè deteſtabilis, quòd Liberium Romanæ vrbis epiſcopum pro fide ad exilium pergentem, primus ſollicitauit, & fregit, & ad ſubſcriptio-

Quæ ſuffragatur Platinæ opinioni [illegible] Pontificum Liberij.

A.C. nem hæreſeos compulit. Acatius Luſcus Cęſareæ epiſcopus, intantum ſub Conſtantio claruit, vt felicem Romę pro Liberio epiſcopum conſecraret.

363 Iouianus, anno vno, vel vt verius, menſibus octo. Qui dum ſe ab exercitu imperatorem fieri conſpiceret, ſéque Chriſtianum adfirmans, Paganis præeſſe non poſſe adſereret, Et nos, in quit, omnis exercitus, qui per Iulianum nomen Chriſti abiecimus, tecũ Chriſtiani eſſe volumus. Quibus auditis, imperii ſceptra ſuſcepit. Synodus Antiochiæ à Melito ſuíſque facta, in qua Macedonianum dogma praue firmatur. Iouianus lapſu Conſtantii prædeceſſoris admonitus, honorificis & officioſiſſimis literis Athanaſium requirit, ab ipſo formam fidei eccleſiarúmque diſponendarum ſuſcepit modum: ſed huius pia lętáque principia, mors immatura corripuit.

Hilarius vrbis Pictauorum Aquitanicæ epiſcopus, factione Saturnini Arelatenſis epiſcopi de Synodo Bitterrenſi in Phrygiam relegatur ſub Conſtantio. Vbi duodecim libros aduerſum Arrianos confecit, & librum de ſynodis ad Galliarum epiſcopos ſcripſit: & alia reuerſus ab exilio, catholica & nimis pręclara opera. Serapion Thaneos epiſcopus, elegantis ingenii, ſub Conſtantio etiam in confeſſione fidei inclytus moritur.

364 Valentinianus & Valens frater eius, annos

A.C. duodecim. Apollinaris Laodicenus episcopus multimoda nostræ religionis scripta composuit. Sed incautus postea à fide deuians, hæresin sui nominis instituit. Fotinus quoq; & Eunomius eo tempore hæretici agnoscuntur. Gothi apud Histrũ bifarie inter Frigidernum & Ataricũ diuisi sunt. Sed Frigidernus Ataricũ Valentis auxilio superans, huius beneficij gratia ex catholico Arrianus cũ omni gente Gothorum effectus est. Tunc Vulfila eorum episcopus Gothicas literas reperit, & vtrũque Testamentum in linguam propriam transtulit. Damasus Romæ episcopus fecit basilicam iuxta atrium, sancto Laurentio, & aliam in catacumbis, vbi iacuerunt corpora sanctorum apostolorum Petri & Pauli, in quo loco platomam ipsam vbi iacuerant sancta corpora, versibus adornauit. Valens ab Eudoxio Arrianorum episcopo baptizatus, nostros persequitur. Gratianus Valentiniani filius, tertio eius anno, Ambiani imperator est factus. Constantinopoli apostolorum martyrium dedicatur. Post Auxentij Mediolanensis episcopi seram mortem, Mediolani Ambrosio episcopo facto, omnis ad fidem rectam Italia conuertitur. Nectarius Viennensis, & Hilarius Pictauensis episcopi, moriuntur.

Iornandus de rebus Gothicis lib

375 Valens cum Gratiano & Valentiniano Valentiniani fratris sui filiis, annos quatuor.

Valens lege data, vt monachi militarent, nolentes fuſtibus iuſſit occidi. Gens Hunorum diu inacceſſis ſecluſa montibus, repentina rabie percita, exarſit in Gothos, eóſque ſparſim conturbatos, ab antiquis ſedibus expulit. Gothi tranſito Danubio fugientes à Valente ſine armorum depoſitione ſuſcepti, per auaritiam Maximi ducis: fame ad rebellãdũ coacti ſunt, victóque Valentis exercitu, per Thraciam ſeſe miſcentes, ſimul omnia cædibus, incendiis, rapiníſque impleuerunt. Valentiani, & Valentis tempore rebellantes Alamannos. Frãci inter Danubiũ & Mæotides paludes iuncti Romanis, ſuperauerunt. Francos lingua Attica Valentinianus imperator à feritate & duritia atque audacia appellari primus voluit. Qui poſt paululum cum tributa Romanis negarẽt, & Romanorum impetum ferre non poſſent, egreſſi à Sicambria, peruenerunt in extremas partes Rheni fluminis in Germanorum oppida: ibíque aliquot annos cum principibus ſuis Marcomiro & Sunnone reſederũt. Vbi primum regem Pharamundum ſibi poſt modum ſtatuunt, legibúſque ſe ſubdunt, quas priores eorum Vuiſouaſtus & Vuiſogaſtus, Atrogaſtus, Salegaſtus inuenerunt. Victorinus natione Afer ſub Conſtantino principe, rhetoricam docens, in extrema ſenectute Chriſti ſe tradidit fidei. Titus Boſtremus epiſcopus, acerrimus contra Manichæos diſputator,

An.C. moritur. Athanasius Alexandrinus episcopus, multa Arrianorum perpessus insidiis, ad Constantem Galliarum principem fugit. Vnde reuersus, cum literis, & rursum post mortem illius fugatus, vsque ad Iouiani imperium latuit. A quo recepta ecclesia sub Valente moritur. Ephrem Edessæ ecclesiæ diaconus vir in sua lingua, id est Syra, eruditissimus moritur. Basilius Cæsareæ Cappadociæ, quæ prius Mazaca vocabatur, episcopus vir sanctissimus moritur. Iam regnante Gratiano Gregorius quoque Nazanzenus vir eloquẽtissimus, præceptor Hieronymi, sub Theodosio iam principe moritur.

379 Gratianus cum fratre Valentiniano, annos septem. Theodosius vir strenuus à Gratiano imperator creatus, maximas Scythicas gẽtes, hoc est Alanos, Hunos, & Gothos magnis multisque præliis vicit. Cuius studium fidei non ferentes Arriani, post quadraginta annos ecclesias quas vi tenuerant, reliquerunt. Quo tempore Viennẽsem ecclesiam regebat Niceta præclarissimus in dogmate fidei episcopus. Sed & Lugdunensis episcopus Iustus, miræ sanctitatis vir, qui postmodum relicta sede sui episcopatus, inter sanctissimos patres anachoritas, mira humilitate latens, moritur in Ægypto: cuius ossa pio amore solliciti Lugdunẽses ad vrbem suam reportant. Ossa quoque Viatoris sanctissimi cõministri ipsius. cõstat autẽ

hunc venerabilem episcopũ Iustũ sub Pascasio Viennẽsi episcopo nutritũ, Claudii eiusdẽ vrbis episcopi diaconum, postmodũ ad sanctã Lugdunensem ecclesiã regendam trãslatum. Synodus cl. patrum in vrbe regia Cõstantinopoli congregatur aduersus Macedoniũ. Damaso Romæ episcopo, Ambrosius Mediolanẽsis ecclesiæ episcopus, in catholicorũ dogmate claruit. Theodosius imperator Arcadium filium consortem imperii sui facit, anno II. Gratiani imperatoris, ipso sexies & Theodosio cõsulibus. Theophilus paschalem computum scripsit. Maximus vir quidẽ strenuus & probus, atque Augusto dignus, si nõ contra sacramenta fidei per tyrannidem emersisset, in Britannia inuitus propemodum ab exercitu imperator creatus, in Galliam transiit. Ibíque Gratianum Augustũ dolis circunuẽtum apud Lugdunum occidit: fratrémque eius Valentinianum Italia expulsum, Vienna primum latere coegit, iustissimam pœnã cùm matre sua Iustina persoluentem, quæ illum Arriana hæresi polluit: & Ambrosium episcopum eminẽtissimam catholicæ fidei arcem, vt perfida obsidione vexàuit, nec ante cœpta nefanda deseruit, nisi post prolatas beatorum martyrum reliquias Geruasii & Protasii, quas domino reuelante idem beatus episcopus incorruptas reperit. Theodosius Valentinianum Italia expulsum benigne suscipit. Priscilliana hæ-

An.C. resis oritur. idem Priscillianus accusante Itatio, à Maximo tyranno gladio cæditur. Martinus Turonorum episcopus miraculorum Insignis effulsit. Post Pharamundum Franci Chlodionem eius filium, sibi regem statuunt. Abhinc Franci in finibus Thoringiorum habitantes, crinitos reges habere cœperunt. Id temporis Romani Gallias tenebant. Citra Ligerim fluuium Gothi: Burgũdiones quoque doctrina Arriana infecti cis vltráque Rhodanum habitabant. Primus rex Frãcorum Chlodio à castro Thoringiorũ Dysporo profectus, Rhenum transiit: superato Romanorum populo, Carbonariam syluam tenuit: vsque ad Camaracum venit: ibíque ininterfectis Romanis, sedem sibi statuit.

385 Theodosius Gratiano adhuc viuente, vi. annis orientem tenuit: illo mortuo, imperauit annis vndecim. Ipse & Valentinianus, quẽ Italia expulsum benigne susceperat, ac simul Maximum tyrannum tertio ab Aquileia lapide interficiunt. Maximus Britanniam omni pene armata iuuentute, copiísque militaribus expoliauit: quæ eum in Gallias secutæ, nunquam vltra ad domum rediere. Videntes transmarinę gentes sæuissimę, Scotorum, à circio: Pictorum, ab aquilone, destitutam milite ac defensore insulam, adueniunt, & vastatam direptámque eam per multos annos oprimũt. Hieronymus presbyter in Bethleem

An.C. toto mundo clarus habetur,qui librũ quem de Viris illuſtribus eccleſię ſcribit, vſque ad xiiii. totius imperii Theodoſii annum perducit. Gentium templa per totum orbem, iubente Theodoſio, ſubuertuntur, ac pro eis Chriſti templa vbique micant. Per idem tempus Ioannes Anachorita inſignis claruit. Qui etiam Theodoſio cóſulenti de Eugenio tyranno, victoriam illi prædixit. Damaſus Romæ vrbis epiſcopus, elegans in verſibus componendis ingenium habuit, & prope octogenarius moritur. Apollinaris epiſcopus Laodicenus Syriæ,in ſcripturis non parum inſtructus, à quo Apollinariſtæ feruntur nominati. Patianus in Pyrenei iugis Barcillone epiſcopus,optima ſenectute moritur,caſtigatę eloquentię,tam vita quam ſermone clarus. Fotinus de Gallogręcia Marcelli diſcipulus Syrini epiſcopus, à Valentiniano pulſus eccleſia, Ebionis hęreſin inſtaurare conatur. Didymus Alexandrinus oculis captus, & ob id elementorum quoque ignarus,tantum miraculum ſui omnibus prębuit, vt dialecticam quoque & geometriam, quę vel maxime viſu indigerent,vſque ad perfectum didicerit.

396 Arcadius filius Theodoſii cum fratre Honorio,annis quatuordecim.Sanctorũ prophetarum corpora Abacuc & Michææ diuina reuelatione manifeſtantur.Innocentius Romæ epiſcopus, dedicauit baſilicam beatiſſimorũ

A.C. martyrum Prothasii & Geruasii, ex deuotione testamenti cuiusdã illustrissimæ fœminæ Vestinæ. Mamertus Viennensis episcopus insignissimus habetur. Qui inter alia mirifica, ob imminentem cladem ante ascensionẽ domini solennes instituit Litanias. Martinus Turonorum episcopus moritur. Donatus Epiri episcopus virtutibus insignis est habitus. Qui draconem ingentem expuens in os eius necauit: quem octo iuga boum ad locum incendii, ne aerem putredo eius corrumperet, vix trahere potuerũt. Chlodione rege defuncto, qui viginti annis Francis regnauit, Meroueus successit, à quo Francorum reges Merouingi sunt appellati. Mettis à Francis succensa, Treueros destructa: Franci vsque Aureliam perueniunt. Post Meroueum Childericus regnum adeptus, regnauit annis viginti quatuor. Cui successit Chlodoueus, qui primus rex Francorum Christianus factus est, à beato Remigio Rhemorum episcopo instructus, & baptizatus cum populo suo. Gothi Italiam, Vuandali atque Alani Gallias aggrediuntur. Augustinus episcopus Hipponensis scientia atque doctrina insignis habetur. Ioannes quoq; Cõstantinopolitanus & Theophilus Alexandrinus illustres episcopi prædicantur. Epiphanius Salaminæ episcopus, qui inter alia opera libros contra omnes hæreses scripsit. Eunomius Arrianæ partis Cicyzenus

in Epiro [illegible] Draco sputo [illegible]

A.C. episcopus, erumpens in blasphemiam, publice quod Arriani texerãt, fatetur. Tiberianus Bethicus, sectator Priscilliani post suorum cędem, tędio victus exilii, vt canis reuersus ad vomitum suum, filiam deuotã Christo virginem matrimonio copulauit.

410 Honorius cũ Theodosio minore fratris sui filio, annis xv. Honorius imperator, videns oppositis tyrãnis nil aduersus barbaros agi posse, ipsos prius tyrãnos deleri iubet. Cõstantio comiti huius belli summa cõmissa est, qui primũ in Galliã profectus cum exercitu Constantinũ imperatoré apud Arelaten ciuitaté, clausit, cepit, occidit. Constanté Constantini filiũ Hierontius comes suus, vt nequã, magis quàm probus apud Viennam interfecit. Atque in eius locum Maximum quendam substituit: ipse verò Hierontius à suis militibus est occisus. Maximus exutus purpura, destitutus à militibus Gallicanis, inter barbaros in Hispania egẽs exulauit. Iouinus vir Galliarum nobilissimus in tyrannidem mox vt assurrexit, cecidit. Sebastianus frater eius continuo vt creatus, occisus est. Alaricus Attalo imperatore facto, infecto, refecto, ac defecto, citius his omnibus pene quàm dictis, seu Mimus risum & ludum expectauit imperii, cuius ille vmbratilis consul Tertullus ausus est in curia dicere, Loquar vobis consul & pontifex, quorũ alterũ iam teneo, alterum spero. Attalus itaque tan

An. C. quam inane imperii ſimulacrum, cùm Gothis vſque ad Hiſpanias portatus eſt. Vnde deſcendens naui in mari captus, & ad Conſtantium comitem deductus, inde Honorio imperatori exhibitus, truncata manu, vitæ relictus eſt.

Heraclianus Africæ comes, elatus ſupercilio Sabinum domeſticum ſuum, virum ingenio induſtriáque ſolertem, generum, allegit, atque aliquandiu Africana annona extra ordinem detenta, tandem cum immenſa ſatis incredibilíque claſſe nauigio Romam contẽdit. Nam habuiſſe tria milia dcc. naues dicitur. quem numerum nec Xerxem, nec Alexãdrum magnum, vel quenquam alium regum habuiſſe hiſtoriæ referunt. Sed litore egreſſus occurſu Marini comitis territus, arrepta naui ſolus Carthaginem rediit: ibíque continuò militari manu interfectus eſt. Sabinus gener eius, Conſtantinopolin fugit: vnde poſt aliquantulum tempus, retractus, exilio damnatus eſt: ac ſic, adiuuante Chriſto, pax & vnitas per vniuerſam Africam eccleſiæ catholicæ reddita eſt. Marinus comes apud Carthaginem, incertum zelo ſtimulatus an auro corruptus, Marcellinum tribunum, virum imprimis prudentẽ & induſtrium occidit. Qui cõtinuo reuocatus ex Africa, factúſque priuatus, vel ad pœnam, vel ad pœnitentiam conſcientiæ ſuæ dimiſſus eſt. Alaricus rex Gothorum Romam inuaſit, partémque eius cremauit in-

cendio,

An.C. cendio, ix. cal. ſeptembreis, anno conditionis eius millesimo clx. iiii. Honorii imperii anno. Sic tertio die quàm ingreſſus fuerat deprædata vrbe egreſſus eſt. Inde Gothi in Siciliam tranſire conati, in conſpectu ſuorum miſerabiliter arrepti & demerſi ſunt. Alarico Atauulfus in regem Gothis ſuccedit, qui Placidiam captiuam ſororem imperatoris, in vxorem aſſumpſit. Is ſatis ſtudioſe ſectator pacis, militare fideliter Honorio imperatori prę optauit. Placidię vxoris ſuæ, fœminę ſane ingenio acerrimæ, & religione ſatis probæ, ad omnia bonarum ordinationum opera perſuaſu & conſilio temperatus eſt. Is apud Barcillonem Hiſpaniæ vrbem dolo ſuorum, vt fertur, occiſus eſt. Poſt hunc Segericus rex à Gothis creatus, cum itidem iudicio dei ad pacé pronus eſſet, nihilominus à ſuis interfectus eſt. Conſtantius comes apud Arelaten conſiſtens, magnarum rerum gerendarum induſtria, Gothos quibus iam Atauulfus præerat, Placidię cõiunx à Narbona expulit, atque abire in Hiſpaniam coegit. Segerico Vallia ſucceſſit in regnum Gothorum: ad hoc ordinatus à Gothis vt pacem infringeret: ad hoc ordinatus à deo, vt pacem cõfirmaret: territus maxime iudicio dei, quia cum magna Gothorum manus inſtructa armis nauigiiſque, tranſire in Africam moliretur, in duodecim milibus paſſuum Gaditani freti, tempeſtate corre-

A.C. pta, miſerabili exitu perierat. Hic Vallia pacé optimam cum Honorio imperatore, datis lectiſſimis obſidibus, pepigit, ac Placidiam imperatoris ſororem honorifice apud ſe honeſtéque habitam fratri reddidit. Hac tempeſtate Pelagius aduerſus Chriſti gratiam erroris ſui dogmata prædicat. Ad cuius condemnationem, cōcilium apud Carthaginem, ccxiiii epiſcoporum congregatur. Cyrillus Alexandriæ epiſcopus, inſignis eſt habitus. Lucianus preſbyter ſcripſit reuelationem beati protomartyris Stephani, quam ei reuelauit deus vii. Honorii principis anno, ac Gamalielis & Nicodemi, qui in Euangelio & in Actibus apoſtolorum leguntur. Scripſit autem eam Græco ſermone ad perſonam omnium eccleſiarum: quā reuelationē Auitus preſbyter, homo Hiſpanus, in Latinū vertit eloquium: & adiecta epiſtola ſua per Oroſiū preſbyterū, qui miſſus à beato Auguſtino ad ſanctum Hieronymum pro diſcenda animæ ratione, ad loca ſancta peruenerat, occidentalibus dedit: quíq; primus in patriam reuerſus reliquias beati Stephani intulit occidenti. Francis poſt Meroueum vt diximus, regnauit Childericus. His temporibus Anianus Aurelianēſis epiſcopus, clarus habetur. Qui orationibus ſuis ab Hunnorum impetu, Aëtio tunc patritio Romanorum, Aurelianos liberauit. Britanni Scotorum Pictorúmque infeſtationem non ferētes,

A. C. Romam mittunt,& ſubiectione ſui præmiſſa, auxilia flagitãt. Quibus ſtatim miſſa legio magnam barbarorum multitudinem ſtrauit: cæteros Britanniæ finibus pellunt. Ob arcendos hoſtes murum trans inſulam inter duo maria ſtatuunt: qui abſque magiſtro magis ceſpite quàm lapide factus, nil Britannis operantibus profuit: nam mox vt diſceſſere Romani, priores hoſtes aduecti nauibus, obuia quæque ſibi cædunt, vaſtant, atque deiiciunt. Iterum petunt Britanni auxilia Romanorum. qui aduenientes, hoſtes tranſmaria fugant. coniunctíſque ſibi Britannis murum ſaxeum ſolidum inter ciuitates, quæ dudum ob metum hoſtium, fuerant factæ, à mari vſque ad mare perducũt. Sed & in littore meridiani maris, ne inde irruptio hoſtium fieret, crebras turres per interualla ad proſpectum maris ſtatuunt, Vale dicentes ſociis, quaſi vltra non redituri. Bonifacius Romæ epiſcopus fecit oratorium in cœmiterio ſanctæ Felicitatis, & ornauit ſepulchrum eius. Fecit & oratorium ſancti Ioannis apoſtoli, honeſto ſatis opere. Hieronymus preſbyter obiit, duodecimo Honorii anno, pridie calen. octobris, anno ætatis ſuæ nonageſimo. Macarius ille Ægyptius monachus ſignis & virtutibus claruit. Seuerus preſbyter, cognomento Sulpitius Aquitanicæ prouinciȩ, vir genere & literis nobilis, & paupertatis amore conſpicuus, charus etiã

An.C. sanctorum episcoporum, Martini Turonensis & Paulini Nolani moritur. Hic in senectute sua à Pelagianis deceptus, & agnoscẽs loquacitatis culpam, silentium vsque ad mortem tenuit, vt peccatum quod loquendo contraxerat, tacendo penitus emendaret. Seuerianus Gabalensis episcopus in diuinis scripturis eruditus, & declamator admirabilis fuit. vnde frequenter ab episcopo Ioanne & imperatore Arcadio, ad faciendum sermonem Constantinopolin euocabatur. Hic iuniorem Theodosium ex sacro fonte suscepit, cuius & tẽpore moritur.

425 Theodosius minor Arcadii filius, annis xxvi. Valentinianus iunior Constantii filius, Rauẽnæ imperator creatur. Placidia mater eius, Augusta nuncupatur. Per idem tempus Nestorius Constantinopolitanus episcopus suæ perfidiæ molitur hæresin. aduersus quẽ Ephesina synodus prima congregata, eius impium dogma condemnat. Huius etiam tempore diabolus in specie Moysi Iudæis in Creta apparens, dum eos per mare pede sicco ad terrã repromissionis promittit perducere, plurimis necatis, reliqui qui saluati sunt confestim ad Christi gratiam conuertuntur. Effera gens Vuandalorum, Alanorum atq; Gothorum ab Hispanis ad Africam transiens, omnia ferro, flãma, rapinis simul & Arriana impietate fœdauit. Sed beatus Augustinus Hipponensis

An.C. epiſcopus, & omnium eccleſiarū doctor eximius, ne ciuitatis ſuę videret ruinā, tertio mēſe obſidionis ſuæ migrauit ad dominū, v. cal. ſeptembris anno ætatis ſuæ, lxxvi. Manſit autem in clericatu vel epiſcopatu annis xl. Quo tempore Vuādali capta Carthagine, Siciliam quoque deleuerunt. Cuius captiuitatis Paſchaſinus Lilybitanus antiſtes, in epiſtola quā de ratione Paſchali papę Leoni ſcripſit, meminit.

Frācis Chlodoueus adhuc paganus regnat. Cuius temporibus Gondoueus rex Burgundiorum, qui ex genere fertur Alarici, extitit: Huic fuerunt quatuor filii, Gundobaldus, Gōdegiſilus, Chilpericus & Gothmarus. Gondobaldus Chilpericum fratrem ſuum interfecit, vxorémque eius ligato ſaxo ad collum in flumen demerſit. Filiáſque eius, vnam quę Chrona dicta eſt, exilio relegauit: alterā vero Chrothildem ſecum retinuit, quam poſtea vxorem rex Chlodoueus accepit: cuiuſque induſtria, orationibus ac monitionibus, deo inſpirante, idē Chriſtianus cū populo ſuo factus eſt. Scotis in Chriſtum credentibus, ordinatus à papa Cæleſtino Palladius primus epiſcopus mittitur. Anno octauo Theodoſij imperatoris, recedente à Britannia Romano exercitu, Scoti & Picti redeūt, & totam ab aquilone inſulam, vacuam prope indigenis, muro tenus capeſſunt. Nec mora, cæſis, captis, fugatíſque cuſtodibus, muróque ipſo interrupto, etiam in-

A. C. tra vallum crudelis prædo grassatur. Mittitur epistola lachrimis ærumnísque referta ad Romanæ potestatis principem, petens auxilium, sed nō impetrat. Interea fames dira profugos infestat, quidam coacti, hostibus manus dedere: alii de montium speluncis ac saltibus strenue repugnare, stragésque de hostibus dare. Scoti domum reuersi ac Picti, extremam insulæ partem ibi habitaturi detinent. Famem præfatam magna frugum abundantia, opulentia, luxuria, & negligentia: negligentiámq; lues acerrima, & mox acrior hostium nouorū, id est Anglorum plaga secuta est. Quos illi vnanimi cōsilio cum rege suo Vintigerno, quasi defensores patriæ ad se inuitandos elegerūt. Sed hos mox expugnatores senserunt. Xystus Romæ basilicam sancte Mariæ matris domini, quæ ab antiquo Liberi patris delubrum fuerat, miro opere refecit. Eudoxia vxor Theodosij principis, ab Hierosolymis remeauit, secum beatissimi Stephani protomartyris reliquias deferens, quæ in basilica sancti Laurentij positæ, piè à fidelibus venerantur. Bledla & Attila fratres, multarúmque gentium reges, Illyricum Thraciámque depopulati sunt. Maximus Taurinensis episcopus, vir in scripturis diuinis satis intentus, clarus habetur. Petronius Bononiensis episcopus Italiæ, vir sanctitate vitæ & monachorum studiis ab adolescentia exercitatus, cuius pater

A.C. Petronius præfectus prætorii, vir ſecularibus literis eruditus, moritur. Iulianus epiſcopus & Celeſtius, ſectatores Pelagij agnoſcuntur. Leporius quoque presbyter adhuc laicus, pelagianum dogma ſequitur, præſumens de puritate vitæ ſuæ, quam arbitrio tantum & conatu proprio, non dei ſe adiutorio obtinuiſſe credebat. Sed per beatum Auguſtinum ab eo emendatus ad catholicam eccleſiam rediens, ſatisfactionis ſuæ librum vera fide compoſuit.. Victor rhetor Maſſilienſis, qui libros in Geneſin ad filij ſui Ætherii perſonam commentatur, in diuinis ſcripturis non plene exercitatus, moritur. Caſſianus quoq; Scytha natione, Conſtantinopoli à Ioanne diaconus ordinatus, apud Maſſiliam vrbem preſbyter moritur. qui inter alia Inſtitutionum librum ſcripſit. opera illius à catholicis cautiſſime legenda, maximé de libero arbitrio & gratia: ſed & Encratitarum hęreſi incautius fauit. Errores illius Caſſiodorus Rauennatium ſenator purgare volens, non ad plenum ex omni parte potuit. Vincentius quoq; natione Gallus apud Lirinenſem inſulam presbyter, ſatis in diuinis ſcripturis eruditus, moritur.

452 Marcianus & Valẽtinianus, annos vi. quorũ initio induſtria beatiſſimi Leonis papę Calchedonenſe conciliũ celebratur: vbi Eutyches cũ Dioſcoro Alexandrino epiſcopo condẽnãtur. Horũ etiã ſexto imperatorũ anno, Theodericꝰ

A. C. rex Gothorum, ingenti exercitu Hispaniam ingreditur. Gens Anglorum siue Saxonum, Britanniam tribus longis nauibus aduehitur. quibus dum iter prosperatũ domi fama referret, exercitus fortior est missus, qui hostes quidem abegit, sed in socios arma vertens, totam prope insulam ab orientali vsq; ad occidentalem plagam igni ferróq; subegit, conficta occasione, quòd Britones minus stipendia dederint. Egidio patritio in Galliis Franci Agrippinã super Rhenum ceperunt: eámq; Coloniã quòd ibi coloni inhabitauerint, appellauerũt. Egidio Syagrius filius successit, qui post mortẽ Childerici regis Francorum cum Chlodoueo apud Suessionem pugnã cõmittens, vincente Chlodoueo ad Gothorũ regẽ se contulit. Sed mox à Chlodoueo repetitus, ilicòq; redditus, occisus est. Sic Romanorũ vires intra Gallias ceciderunt. In cuius loco postea Aëtius Patritius constitutus est: qui maxima prælia cum Vuandalis aliísque nationibus gessit. Chlodoueus rex Fracorũ institutus & Chrothildis neptis Gũdobaldi regis Burgundiorum per Aurelianũ sponsatur, regíq; Chlodoueo postmodum per eundem ipsum Aurelianum adducta, coniungitur. Chlodoueus rex, post victoriam Alamannorum, xv. anno regni sui, credens baptizatur. Inde Burgũdiam sibi subegit, & Gundobaldum atque Gundegisilum fratrem eius ad tributa coegit. Hoc tempore

beatissimus Mamertus Viennensis episcopus, cladẽ imminẽtem lachrimis & precibus suis à Viennensium vrbe remouit. Siquidem incendia crebra, terræmotus assidui, nocturni sonitus cuidam totius vrbis funeri prodigiosum quiddam ac ferale minitantes, populosis hominum conuentibus domestica siluestrium ferarũ species obuersabatur: lupi, vrsi, ac cerui naturaliter pauidi, per angusta portarum vsque ad fori lata penetrabant. Quid multis? imminente solennitate vigiliarum, qua celebrari festum dominicæ Resurrectionis annua consuetudo poscebat, ædes publica, quã præcelso ciuitatis Viennensium vertici sublimitas in immensum fastigiata sustulerat, flammis terribilibus conflagrare crepusculo cœpit. Interpollatur nunciis discriminis, iocunditas sublimitatis: pleno timoribus populo ecclesia vacuatur. Omnes nanque similem facultatibus vel domib⁹ propriis casum de quadam præimminentis incendij arce metuebát. Perstitit tamen coram festiuis altaribus inuictus antistes, sanctus Mamertus, & calorem fidei suæ accendens flumine lachrimarum, permissam ignibus potestatem incendio abscedente compescuit. Desperatione deposita reditur ad ecclesiam, in eáque vigiliarum nocte sancti Paschæ, concepit animo Rogationes, atque ibi cum deo tacitus definiuit, quicquid hodie psalmis ac precibus mundus

An.C. inclamat. Ioannes Baptiſta caput ſuum duobus monachis orientalibus, qui ob orationem venerant Hieroſolymam, iuxta Herodis quõdam habitaculum reuelauit: quod deinceps Emeſſam Phœniciæ vrbem perlatum, & digno honore cultum eſt. Hæreſis Pelagiana Britannorum turbat fidem. Qui à Gallicanis epiſcopis auxilia quęrentes, Germanum Altiſiodorenſis eccleſiæ epiſcopum, & Lupum Treceſſinum æque apoſtolica gratia antiſtites, fidei defenſores accipiunt. Confirmant antiſtites fidem verbo veritatis ſimul & miraculorũ ſignis. Secũdo quoque idem beatus Germanus cum ſancto Seuero epiſcopo ad integritatem fidei tuendam Britannias precibus Gallicanorum epiſcoporũ permotus, proficiſcitur: & diuina gratia comitante, renouatores erroris penitus confundunt. Sed & bellum Saxonum Pictorúmque aduerſus Britones iunctis viribus ſuſceptum, ſancti antiſtites virtute diuina retundunt: cùm Germanus ipſe dux belli factus, non clangore tubæ, ſed clamore Alleluia, totius exercitus voce ad ſidera leuato, hoſtem immanẽ in fugam vertit. Qui deinceps Rauennam perueniens, & ſumma reuerentia à Valentiniano & Placidia ſuſceptus, migrauit ad Chriſtum. Corpus eius honorifico agmine comitátibus virtutum operibus Altiſiodorum deferunt. Eo tempore Seuerus presbyter, natione Indus, vir miraculis

A.C. clariſſimus, deſtructo idolorum templo, vbi error gentilis centum deos cultura inſaniſſima adorabat, eccleſiam beatiſſimi Stephani protomartyris, vt conſecraretur pro foribus Viennæ parabat. Sed cùm diu reditum beatiſſimi Germani ſuſtineret, quia idem pergens ad dedicationem domus ſe dixerat venturum, contigit vt die eiuſdem dedicationis antequam officia inchoarentur, beatiſſimum corpus epiſcopi Germani per Viennam deportatum; in eandem eccleſiam ipſam nouam, repauſandi gratia perueheretur: ſicque viri dei promiſſum impletur. Iſicius tunc temporis Viennenſem regebat eccleſiam, ſextus à beato Paſchaſio, cuius diebus præfatus Seuerus glorioſus presbyter ab India Viennam venit. Qui epiſcopus floruit vſque ad tempora Zenonis imperatoris. Aétius patritius magna occidentalis reipublicæ ſalus, & regi quondam Attilæ terror, à Valentiniano occiditur, cum quo Heſperium penè cecidit regnum. Eucherius Lugdunenſis epiſcopus, ſatis in diuinis ſcripturis eruditus, moritur. Hic etiam inter alia opera, Caſſiani quædam opuſcula lato tenſa eloquio, anguſto tramite in vnum coëgit volumen. Philippus presbyter auditor beati Hieronymi, qui in Iob ſimplici ſermone edidit libros, moritur.

458 Leo maior cum Leone minore, regnãt annis

An. C. ſexdecim. Alexandria & Ægyptus errore Dioſcori hęretici languens, immundo impleta ſpiritu, caninam rabiem latrat. Per idem tempus apparuit hæreſis Acephalorum, Calchedonēſe concilium impugnantium. Ideo Acephali, id eſt ſine capite, nominantur, quia quis prius eam hæreſin introduxerit, non inuenitur. Cuius hæreſis peſte plurimi orientalium languēt. Leo imperator, pro tomo Calchedonenſis, per vniuerſum pene orbem ſingulis orthodoxorum epiſcopis, ſingulas conſonātes miſit epiſtolas, quid de eodem tomo ſentirēt, reſcribi ſibi poſtulans: quotum adeo conſonantia de vera Chriſti incarnatione ſuſcepit omnium reſcripta, ac ſi vno tempore vnóque dictante fuiſſent vniuerſa conſcripta.

Theodorus epiſcopus ciuitatis, quæ à Cyro rege Perſarum condita, Cyriæ nomen habet, ſcribit de vera incarnatione domini ſaluatoris aduerſus Eutychen & Dioſcorum Alexandriæ epiſcopum, qui humanam in Chriſto carnem negant. Scripſit & eccleſiaſticam hiſtoriam à fine librorum Euſebij vſque ad ſuum tempus, id eſt vſque ad imperium huius Leonis, ſub quo & mortuus eſt. Victorius, iubēte papa Hilaro, ſcripſit paſchalem circulum ſexcentorum triginta duorum annorum. Chlodoueus rex Frācorum miliario decimo ab vrbe Pictauis cum Alarico rege Gothorū pugnam init: ibíque victor, Alaricum occi-

An.C. dit. Amalricus filius Alarici, euadens in Hiſpanias aufugit. Chlodoueus Burgundioru͂ rex, Tholoſam, Sanctonas, & reliquas ciuitates, omnémque terram Aquitanicam ſubiugauit, Gothos Arrianos inde expellens, Francos ibi catholicos habitare conſtituens. Saluianus preſbyter apud Maſſiliam humana & diuina literatura inſtructus, inter alia quę ſcripſit ad Claudianu͂ preſbyteru͂ Viennenſem, librum vnu͂ expoſitionis extremæ partis in Eccleſiaſten. Hilarius Arelatenſis eccleſiæ epiſcopus, vir in ſanctis ſcripturis doctus, paupertatis amator, & erga inopum prouiſionem non ſolum mentis pietate, ſed & corporis ſui labore ſollicitus, emicuit. Leo vrbis Romæ beatiſſimus epiſcopus, in doctrina fidei clarus habetur. Claudianus quoque Vienne͂ſis eccleſiæ preſbyter, vir ad loquendum artifex, & ad diſputandum ſubtilis, floruit. Sed & Proſper Aquitanicę regionis, notarius beati Leonis, à quo dictatæ creduntur eſſe epiſtolæ aduerſus Eutychen, de vera incarnatione Chriſti, & libero arbitrio male ſentientem.

475 Zenon imperator, annis ſeptendecim. Iſte Leonem filium ſuum interficere quęrens pro eo mater eius alium ſimilem figura obtulit: ipſúmque Leonem occultè clericum fecit. Quíque & in clericatu vſque ad Iuſtiniani tempora vixit. Per idem tempus corpus Barnabæ apoſtoli, & euangelium Matthæi eius

A.C. ſtilo ſcriptum, ipſo reuelante reperitur. O-doacer rex Gothorum Romam obtinuit. Quam ex eo tempore diutius eorum reges tenuere. Mortuo Theodorico Triarij filio, alius Theodoricus cognomento Valamer, Gothorum ſuſcepit regnum: qui vtranque, Macedoniamque Theſſaliámque depopulatus eſt. Plurima regiæ ciuitatis loca igne ſuccendens, Italiam quoque infeſtus occupauit. Honoricus rex Vuandalorum Arrianus, in Africa exulatis diffugatíſq; pluſquam trecentis trigintaquatuor epiſcopis catholicis, eccleſias eorum clauſit. Plebẽ variis adfecit ſuppliciis, innumeram multitudinem catholicã pro fide veritatis peremit, & innumeris manus abſcindens, & vt catholicæ confeſſionis loquelã auferret, linguas quoque præſcindens, pene totam Africam in catholica veritate plenè fundatam, vnum quodammodo martyrem fecit.

Britones duce Ambroſio Aureliano, viro modeſto, qui ſolus forte Romanæ gentis Saxonum cædi ſuperfuerat, victricem Saxonum gentem prouocantes ad prælium, vincunt: & ex eo tempore nunc hi, nunc illi palmam habuere, donec Saxones aduenę potentiores tota inſula per longũ potirentur. Chlodoueus rex cum Ragnacario propinquo ſuo pugnam iniit. Cõprehenſus Ragnacarius, ſimul & frater eius, à tergo vinctis manib⁹, regi pręſentati ſunt. Chlodoueus rex Ragnacario dicens,

A.C. Cur humiliasti gentem nostram, vt vinciri te permitteres? bipennem in caput eius defixit: sicque mortuus est. fratri quoque eius ita dixit, Si tu fratri tuo adiutorium præbuisses, vinctus atque ligatus non fuisset: sicque bipennem in caput eius librans, occidit illum. Traditores eorum cognoscentes aurum quod pro fratribus acceperant vitiatum, regi Chlodoueo retulerunt. Quibus ipse respõdit, Merito huiusmodi aurum corruptum accipit, qui dominum suum in mortem tradidit: sufficiat vobis, quòd viuitis: illi hęc audiẽtes, pro innumera pecunia, vitam preciosius duxerũt.

Timotheus extincto ab Alexandrinis Protherio, aut voluit aut passus est, ab vno episcopo, in locũ occisi episcopi se ordinari: & ne contra legem factus, meritò obiiceretur, ad gratiam plebis quę Protherium exosum habuerat conciliandam, omnes quibus ille communicauerat, Nestorianos pronunciauit. Calchedonensem synodum repudians, confutatus ab omnibus, hæresiarches in exilium truditur: ibique sub Zenone moritur.

492 Anastasius, annis viginti octo. Transemundus Vuandalorũ rex, catholicas ecclesias clausit, & ducentos viginti episcopos in Sardiniam exilio relegauit. Fulgentius Ruspẽsis ecclesiæ episcopus, sciẽtia & doctrina claruit.

Auitus quoq; Viennẽsis episcopus, eloquẽtia & sanctitate pręcipuus, cuius frater Apollina-

An. C. ris Valētiæ episcopus, miraculis insignis. Isicij senatoris primum viri, postea Viennensis episcopi, duo lumina, clarissimi filij. Hic beatus Auitus aduersus hæresin Arrianam, quæ tunc non solùm Africam, sed & Galliam, Italiámque magna ex parte occupauerat, magno sudore decertauit: quod clarissima eius opera testantur. Scribit enim dialogum, hæresin illam oppugnans fidelissimo & doctissimo immortalíque ingenio, ad Gundebaldum Burgundiorum regem, filium Gundouei. Item alios libellos duos contra Nestorium & Eutychen auctores erroris, luculentissimo & castigato satis sermone. Fuerunt & alia illius plura eximia opera in Christi ecclesia probatissima. Hic Sigismundum regem in fide pietatis erudiuit: qui agente illo, postmodum monasterium sanctorum martyrū Agaunensium, Mauricij sociorúmq; eius, construxit. Quem postmodum captum, & à Francis occisum vehementissime doluit. Quātus autem in ecclesia Christi vixerit, quisquis scire ad plenum vult, post eius innumera in diuinis laboribus opera, epitaphium ipsius legat: ibi quantus fuerit videre poterit: vbi inter alia sic metrice lusum est, - Veritate pura subnixum,

Vnus in arce fuit cui quilibet ordine fandi,
Orator nullus similis, nullúsque poeta:
Clamant quod sparsi per crebra volumina libri.

Qui

An.C. Qui vixit, viuit, pérque omnia ſecula viuet. Symmachus papa inter multa eccleſiarum opera, quæ vel à fundamentis creauit, vel priſca renouauit, ad beatum Petrum, ad beatum Paulum, & beatum Laurentium pauperibus habitacula conſtruxit: & omni anno per Africam & Sardiniam epiſcopis qui in exilio erant, pecunias & veſtes miniſtrauit. Anaſtaſius imperator, quia hæreſi fauens, catholicos inſectatus eſt, diuino fulmine periit.

Hic Anaſtaſius codicillos Chlodouco regi pro conſulatu miſit. Ab ea die & conſul & Auguſtus eſt appellatus, ſedémque regni Pariſiis conſtituit. Regnauit autem Francis triginta annos. Fuerũt autem à tranſitu ſancti Martini, vſque ad tranſitum Chlodouei regis anni centũ duodecim. A tranſitu ſancti Martini Vienneńſis tertij epiſcopi (nam primus Creſcens, ſequens Zacharias martyr) vſque ad tranſitum Martini Turonorum epiſcopi, ducenti nonaginta anni: & vſque ad tranſitũ ſancti Mamerti Vienneńſis eccleſiæ epiſcopi, colliguntur anni trecenti viginti octo. Mortuo Chlodoueo, Chrotildis regina cum quatuor filiis Chlodouci, regnum Francorum tenuit, Theoderico, Chlodomiro, Childeberto & Chlothario. Dani cum multis nauibus Cochilaico duce in Gallias trãſitũ faciũt. Cũ quibus Theutbertus Theoderici filius, pugnauit, eóſque cum rege illorum proſtrauit. Chlodo

A. C. mitus & Childebertus atque Chlotharius fratres, contra Sygiſmundum & Gothmarum exercitum mouent. Cúmque in aciem ſimul veniſſent, fugientibus Burgundionibus, Sygiſmundus cùm ad ſanctorum martyrum Agaunenſium monaſterium fugeret, comprehenſus à Chlodomiro cum vxore & filiis ſuis necatur:& in puteum proiectus, occultatur. Sed per reuelationem poſtea inde ab abbate ſanctorum martyrum leuatus, non longe ab eccleſia eorum in monaſterio quod ipſe conſtruxit, vbi eorũ corpora, ſcilicet Mauricii, ſociorúmque eius ſex milium ſexcẽtorum ſexagintaſex poſita ſunt, honorificè ſepultus eſt: vbi virtutibus poſtmodũ & ipſe claruit. Tũc temporis & Auitus preſbyter inſignis apud Aurelianos habetur. Chlodomirus in prouincia Viennenſi, in loco qui dicitur Veſerõcia, cum Burgundionibus decertans, interfectus eſt. Franci indigne ferẽtes, Gothmarũ perſecuti, interimũt. Per idem tẽpus apud Carthaginẽ Olympus quidã Arrianus in balneis ſanctam trinitatem blaſphemans, ignis iaculo viſibiliter eſt combuſtus. Barbas quoque quidã Arrianus epiſcopus, dum quendam cõtra regulam fidei baptizãs dixiſſet, Baptizat te Barbas, in nomine patris per filium in ſpiritu ſancto, ſtatim aqua quæ fuerat ad baptizandum deportata, nuſquam comparuit. Quod aſpiciens qui baptizandus erat, confeſtim ad ca-

A. C. tholicam ecclesiam abiit, & iuxta moré fidei baptismum Christi accepit. Faustus ex abbate Lirinensis monasterii apud Regium Galliæ episcopus factus, Pelagium dogma destruere conatus, in errorem labitur: vnde qui eius sensus in hac parte catholicos prædicant, sicuti Gēnadius de Illustribus viris scribens, omnino errant. Ita enim liberũ arbitrium tam Augustinus quàm cæteri catholici, in ecclesia dei docét, vt illuminatio virtus & salus illi à Christo, & per Christum, & cum Christo sit: Faustus verò iste, ita liberum Christianum arbitrium docere conatur, vt illuminatio eius, virtus & salus, non à Christo, sed natura sit.

Contra hunc scribit lucidissima fide beatissimus Auitus Viennensis episcopus, eius redarguens errorem. Similiter & Ioannes vir eruditus Antiochenus presbyter.

519 Iustinus imperator annis octo. Ioannes Romanæ ecclesiæ pontifex, Constantinopolin veniens ad portam quæ vocatur Aurea, populorum turbis ei occurrentibus, in conspectu omnium, roganti cæco, lumen reddidit. Qui cùm rediens Rauennam venisset, Theodericus eum cum comitibus cæteris, carceris afflictione peremit, inuidia ductus, quia catholicæ pietatis defensor Iustinus eum honorificè suscepisset. Quo tempore Symmachum atque Boetium consulares viros pro catholica pietate idem Theo-

An.C. dericus occidit: quíque anno sequente subita morte periit succedente in regno Atalarico nepote eius. Post Transemundum Childericus ex Valentiniani imperatoris captiua filia genitus, in Vuandalis regnum suscepit. Qui sacramento à Transemundo obstrictus, ne catholicis in regno suo consuleret, antequam regnum susciperet, episcopos ab exilio reuerti iussit, eísque ecclesias reformare præcepit, post annos septuagintaquatuor hæreticæ prophanationis. Iulianus Viennensis ecclesię episcopus floruit. Theodoricus, Childebertus, & Chlotharius reges cõtra Hermenefridũ regẽ Thoringorũ exercitum commouent, & victores Hermenefridum fugant. Quem postea Theodoricus sub fide receptum, de muro vrbis cùm simul loquerentur, præcipitat, infantésque eius interficit. Childebertus quoque pro sorore sua Amalrici regis vxore, in Hispania pugnam iniit. Ibíque Amalricus interfectus, ac thesauri illius direpti, Toletum vrbs vastata. Childebertus cum sorore sua reuersus est, quæ tamen in itinere obiit. Childebertus verò inter reliquum thesaurum, calices preciosissimos sexaginta detulit, quindecim patenas miro opere cęlatas, viginti capsas euangeliorum ex auro purissimo cum gẽmis: quę cuncta ecclesiis diuisis, Childebertus & Chlotharius filios Chlodomiri nepotes suos, quos nutribat Chro

An.C. tildis, ne regnarent loco patris, interficiunt: vnus ex his Chlodoaldus effugit. Hic postea relicto regno terreno, clericus factus, presbyter deinde ordinatus, bonis operibus prædi- tus, plenus virtutibus, migrauit ad dominum, sepultus Nouiome in suburbio Parisiacæ ciuitatis. Eugenius Carthaginiensis Africæ ciuitatis episcopus, confessor publicus habetur.

Vulgo dicitur Villa diui patris s Clodoaldi.

527 Iustinianus imperator regnauit annos triginta nouem. Hic Iustini ex sorore nepos. Benedictus abbas, virtutũ gloria claruit. Vitam eius beatus Gregorius papa in dialogorum libris scripsit. Belisatius patritius mirabiliter de Persis triumphauit. Qui deinde à Iustiniano in Africam missus, Vuandalorum gentem deleuit. Carthago quoque post annos nonagintaquatuor vastationis suæ, recepta est, pulsis deuictísq; Vuandalis, & rege eorum Gelismero capto, atque Constantinopolin misso, Viennensis episcopus Domninus floruit. Hic tam in diuinis quàm in secularibus artibus claruit, amator pauperũ, redemptor captiuorũ, vitáq; probatissimus. Per idem tẽpus corpus sancti Antonij monachi diuina reuelatione repertũ, Alexandriam perducitur: & in ecclesia sancti Ioannis Baptistæ humatur. Dionysius paschales scribit circulos, incipiẽs ab anno dominicę incarnationis, dxxxij, qui est annus Diocletiani, ducentesimus quadragesi-

mus octauus poſt conſulatū Lampadij & Oreſtis. Quo anno codex Iuſtinianus orbi promulgatus eſt. Victor quoque Capuanus epiſcopus librum de paſcha ſcribens, Victorij arguit errores. Theodoricus Francorum rex moritur, cui ſuccedit Theutbertus filius eius. Childebertus & Chlotharius reges Francorū Hiſpaniam vaſtant. Cęſaraugustá circundantes obſident. Sed ciues tunicam B. Vincentij martyris circunferētes, miſericordiam domini rogabant. qua de re flexi reges, Childebertus & Chlotharius pace cōpoſita, in munere ſtolam beatiſſimi Vincentij martyris à Cęſarauguſtanis acceperūt. Pariſios reuerſus Childebertus, eccleſia in veneratione B. Vincentii martyris ibi cōſtructa: eandē ipſam ſtolā in eadē ipſa eccleſia repoſuit. Theutbertus Italiā ingreditur, Longobardos ſuperat, atq; tributarios ſibi ſubigit. Reuerſus xiiii. regni ſui anno, moritur. Sed & Crothildis plena bonis operibꝰ, apud vrbem Turonū migrauit ad dominum. corpus eius à filiis ſublatū, Pariſiis iuxta virum ſuum Chlodoueū in eccleſia ſanctæ Genouefæ ſepultum eſt. Chlotharius rex filium ſuum Chramnum contra ſe rebellantē, & publica pugna reſiſtentē, cùm prius idem Chramnus captus & ligatus fuiſſet, cum vxore & filiis iuſſit igne cremari. Hoc tempore beatus Medardus epiſcopus, plenus virtutibꝰ, migrauit ad dominum. Quem Chlotharius

A.C. rex Suessionis ciuitate gloriose sepeliuit, multas facultates & munera ad sepulturam illius tradens. Ipse autem rex non multo pòst defunctus in eadem ipsa ecclesia beati Medardi à filiis suis sepelitur. Regnauit autẽ quinquaginta & vnum annum.

564 Iustinus minor, annis vndecim. Narcissus patritius Totilam Gothorum regem in Italia superauit & occidit. Hic deinde minis territus Sophiæ Augustæ Iustini vxoris Longobardos à Pannoniis inuitauit, eósque in Italiam introduxit. Ioannes ecclesiæ Romanæ pontifex, ecclesiam apostolorum Philippi & Iacobi perfecit, & dedicauit. Pantagathus Viennensis ecclesiæ episcopus floruit. Hic cõsularibus fascibus primum sublimis, sed Christi humilitate primus, postmodum quinque annis episcopalem sedem fidelissime rexit: sub consulatu Paulini iunioris & Basifilii vita functus est. Cui successit in episcopatu Isicius, qui & ipse sub Iustiniano floruit. Quatuor fratres filij Chlotharij regnum inter se diuidunt. Charibertus accepit regnum Childeberti, sedémque constituit Parisiis. Guntchramnus regnum Chlodomiri, constituítque sedem Aurelianis. Chilpericus, regnũ Chlotharij patris sui, Suessionisq; ciuitate sedem sibi statuit. Sygibertus accepit regnum Theodorici, sedémque sibi constituit Rhemis. Octauo regni eius an, in Gallias

A.C. Huni cum Sygiberto prælia cõmittunt. Victi amicitias petũt: ſicque in terrã ſuã refugiunt. Sygibertus & Chilpericus fratres inter ſe decertant: & primum Chilpericus ciuitatem Rhemenſem peruaſit. Sygibertus iterũ Sueſſionas occupat, capto Theutberto Chilperici filio. Sed poſtmodum ſacramentis inter ſe datis, aliquot annis in quadam pace manſerunt. Charibertus rex moritur, atque in baſilica ſancti Romani Blauio caſtello ſepelitur. Sygibertus rex Brunichildem Athanoildi regis filiam vxorem accepit. Eámque ſub Arrianis baptizatam in nomine indiuiduæ trinitatis rebaptizari præcepit. Eius ſororem Chilpericus rex ad patrem in Hiſpaniam mittens, Chilſuintam expetiit: & cum alias vxores haberet, ipſam ſuperduxit: quam tamen poſtea conſilio vſus Fredegundis, per noctem in lecto ſuo ſtrangulauit.

Iam tunc Chilpericus tres filios habebat de Audouera vxore ſua, Theutbertum, & Meroueum, & Chlodoueum. Abſente Chilperico Fredegundis Audoueram reginam tali fraude decepit, vt filiam quam ex Chilperico habebat Audouera ex ſacro fonte, ipſa per ſe non per aliam ſuſciperet: quod & ipſa ſeducta quidem fecit. ac idcirco poſtmodum à marito ſuo Chilperico dimiſſa, ſicque Fredegundis in connubium tranſiit. Audouera velò velata, villas & prædia tantum ad ſu-

A.C. ſtentationem ſui accepit. Epiſcopus qui filiam baptizauit, & matri eam tenere non prohibuit, exilio damnatus eſt. Leobigildis rex Gothorum quaſdam Hiſpanię regiones ſibi rebelles in poteſtatem ſui regni ſuperando redegit. Hoc tempore Mamatus Viennenſis eccleſiæ epiſcopus floruit, nobilis ſtemmate, ſed nobilior vita, & eloquio. Franci qui ſub ditione Chilperici erant ad Sygibertum tranſeunt. ſicque Sygibertus Tornacum vbi Chilpericus reſidebat, obſedit. Eo tempore ſanctus Germanus Pariſiorum epiſcopus Sygiberto regi mandauit, vt contra fratrem ſuũ nullo modo abiret, neque de interfectione illius cogitaret. quod ille audire contempſit. Sed Francis conſentiens, more gentis impoſitus clypeo, rex cõſtitutus eſt, ac regnum fratris ſui Chilperici adeptus, qui non longe fraude Fredegundis à duobus iuuenibus interfectus eſt. Namque illi ſimulantes ſecretius aliquid ei ſuggerere, latus illius perfodiunt. Qui à Chilperico fratre in Lambriaco vico ſepultus eſt. Inde trãſlatus in baſilicam ſancti Medardi, iuxta patrem ſuum Chlotharium poſitus eſt. Regnauit autem xiii. annis. Meroueus filius Chilperici, Brunichildem vxorem auunculi ſui in coniugium accepit. Pro qua re captus à patre & tonſuratus, ac preſbyter ordinatus, in pago Cinnomannico in monaſterium miſſus eſt. Childebertus iunior Brunichildis filius, rex in Auſtria conſti-

An.C. tutus: qui Italiam ingressus, eam deuastauit, & tributariam fecit. Guntchramnus rex bonæ satis memoriæ, mortuus est, atque in basilica sancti Marcelli martyris Cabillone sepultus. Regnauit autẽ triginta & vno annis. Leubigildus rex, filiam Chilperici & Fredegundis, nomine Rinchildem duxit vxorem. Fredegundis cum Landerico maiore domus adulterans, Chilpericum regem à venatione reuertentem dolo per gladiatores interficere fecit: & quasi nescia mali cum exercitu Parisios deportatum in ecclesia beati Vincentii martyris sepeliuit. Sic ipsa cum Landerico & Chlothario paruo filio in regno resedit. Contra quam Childebertus rex Austrasiorum, qui Guntchramno patrueli in regno Burgundiæ successerat, bellum commouit. Sed Fredegundis suis consilium dedit, vt nocte cum lamdadibus obuiam irent, præcedentes ramos in manibus ferrent, appensis tintinabulis ad colla equorum, ne à vigiliarum custodibus sciri possent. Nam tunc temporis tinnitos equos Austrasii ad pastum emittebant. Illi sic cuncta facientes, Austrasios & Burgundiones tali fraude seduxerunt, dum vigiliæ putant iuxta siluam equos suos pascere, & tintinabula equorũ suorum resonare. Cæsus itaque Childeberti exercitus, reliqui cũ ducibus in fugam versi sunt. Fredegundis post aliquantum temporis mortua, in ecclesia beati Vin-

A.C. centij Parisiis sepulta est. Theodebertus & Theodericus filii Childeberti, cum auia sua Brunichilde in regnum gloriosi regis Guntchramni in Burgundiam directi. Theodericus cum Chlothario patruele suo pugnam iniit, eúmque cum exercitu suo fugauit: inde Theodericus consilio matris suæ Brunichildis, cum Theodeberto fratre pugnam miscuit. Frater eius Coloniam ingressus, dolóque ibi occisus est, capútque illius Theoderico fratri vt ipse iusserat, delatum. Filii Theodeberti ab ipso interfecti. Filiam eius in coniugium sumere volens, à matre prohibitus est. Cuíque post modum Brunichildis mater, timens ne eam perimeret, venenum porrexit, talíque morte obiit, regnans quadraginta annis, filios eius Brunichildis occidit. Namatus episcopus Viennẽsis septuagesimo anno vitæ suæ defungitur. Iustinus imperator amẽs factus, diem obiit: Tiberiúsque pro eo imperium suscepit. Burgundiones & Austrasii cum reliquis Frãcis pace facta Chlotharium in tribus totis regnis super se regem leuauerunt.

575 Tiberius Constãtinus Imperator annis vii. Gregorius adhuc apocrisiarius Romanę ecclesię in Cõstãtinopoli libros expositionis in Iob condidit; atque Eutychium eiusdem vrbis episcopum in fide nostræ resurrectionis errasse,

An. C. Tiberio præsente: vt cõuicit, ita imperator librũ ipsius, quẽ de resurrectione scripserat, flámis cremari debere deliberaret. Docebat enim idẽ Eutychius corpus nostrũ in resurrectione impalpabile, vẽtis aeréque futurum subtilius. Gens Longobardorũ comitante fame & mortalitate, omnem inuadit Italiam, ipsámque Romanam vrbem obsedit. Quibus tempore illo rex præerat Alboinus. Gothi quoque sub Hermenigildo Leuuigildi regis filio, bifarie diuisi, mutua cæde se vastant. Philippus Viennensis episcopus clarus floruit. Cuius tempore monasterium sancti Andreæ subterioris Viennæ conditum à Remila Eugenia Ansemundi ducis filia, atque sub testamento matri ecclesiæ traditum. Nam aliud monasterium superius sancti Andreæ, in colle ciuitatis sitũ iam erat. Fundauerat enim ipsum beatissimus Leonianus temporibus sancti Auiti eiusdem vrbis episcopi, vbi eadem ipsa Remila sub regulari disciplina nutrita fuerat. Post Philippum Euantius vir sanctus, episcopus Viennæ, leuatus est. Hic cum sancto Prisco & Artemio Senonico, & Remigio Biturigẽsi & cum aliis sanctis episcopis, viginti capitula ecclesiastica perfectè roborauit. Quibus consedit quoque Syagrius Eduennensis episcopus, vir summæ sanctitatis. Sueui à Leuuigildo rege obtenti Gothis subiiciuntur.

583 Mauricius imperator, annis xxi. Ermeni-

An.C. gildus Leuuigildi Gothorum regis filius, ob fidei catholicę confessionem inexpugnabilē, à patre Arriano regni priuatus infulis. Insuper in carcerem proiectus, ad extremū nocte sancta dominicæ Resurrectionis, securi in capite percussus, regnum cæleste pro terreno rex & martyr intrauit. Cuius frater Richaredus mox vt regnum post patrem accepit, omnem gentē Gothorum, cui præerat instāte Leandro Hispalitano episcopo, qui & Ermenigildum docuerat, ad catholicam fidem conuertit. Auari aduersus Romanos dimicantes auro magis quàm ferro pelluntur. Viennensis episcopus Verus claruit. Huius tempore Desiderius Augustodunensis genere, in ordine diaconii ecclesiæ Viennensis seruiebat. Gregorius Romanæ ecclesiæ præsul & doctor eximius, claruit. Post Verum episcopum sanctus Desiderius succedit. Hic beatissimus Brunichildem reginam ex impietatibus suis arguens, à comitibus eius ipsa iubente in territorio Lugdunēsi super fluuium Calaronam perimitur, martyrque gloriosus cæleste regnum ingreditur. Gregorius pontifex synodū episcoporū xxiiii. ad corpus B. Petri apostoli congregans, quæ necessaria sunt ecclesiæ decernit. Idē missis in Britanniam Augustino, Mellito, & Ioanne, cum aliis pluribus timentibus deum, ad Christum Anglos conuertit. Siquidem Edibertus rex Cantuariorum cum gente cui præerat, ad

A.C. Chriſtum conuertitur, ſedéſque tam Auguſtino doctori ſuo, quàm aliis epiſcopis largitur. Brunichildis regina pro multis ſceleribus ſuis in præſentia Chlotharii regis iudicátibus Frácis, indomitis equis, religata brachiis & cruribus diuaricatis, mēbratim diſcinditur, ac igni oſſa illius cremata.

604 Focas regnauit annis viii. Gregorius Anglorum genti metropolitanos ſtatuit, dedit que Lindoniæ, atque Eboraciæ epiſcopis pallium: ſecundo anno imperii Focæ, indictione octaua migrauit ad dominum. Focas rogante papa Bonifacio, ſtatuit ſedem Romanam caput eſſe omnium eccleſiarum, quia Conſtantinopolitana eccleſia primam ſe ommiū ſcribebat. Domnolus Viennenſis epiſcopus tūc florebat vir ſtrenuus, & in redimendis captiuis piiſſimus. Focas rogante alio Bonifacio Romano pontifice, in veteri fano quod Pantheon vocabatur, ablatis idololatriæ ſordibus, eccleſiam beatæ ſemper virginis Mariæ & omnium martyrū dedicari iuſſit, vt vbi quondam, non deorū, ſed dęmoniorum cultus agebatur, ibi deinceps omniū fieret memoria ſanctorum. Paraſini & Veneti per orientem & Ægyptum ciuile bellum faciūt, ac ſeſe mutua cæde proſternunt. Perſæ aduerſus rempublicam grauiſſima bella gerentes, multas Romanorum prouincias, & ipſam Hieroſolymá capiunt: ac deſtruentes eccleſias, ſancta quoque

A.C. loca profanantes, etiam vexillum dominicæ crucis auferunt. Heraclius imperator, annis xxvi. Anastasius Persa monachus, nobile pro Christo martyrium patitur: qui natus in Perside à patre puer magicas artes didicit: sed vbi à captiuis Christianis nomen Christi accepit, in eo mox animo, conuersus relicta Perside Calchedoniam Hierapolínq; Christum quærens, ac deinde Hierosolymam petiit, vbi accepit baptismatis gratiam. Quarto ab eadem miliario monasterium abbatis Anastasii introiuit, vbi septem annis regulariter viuens, dum Cæsaream Palæstinæ, orationis gratia venisset, captus à Persis, & multa diu verbera inter carceres & vincula, Marcebana iudice perpessus, tãdem in Persidem mittitur ad regem eorum Cosroam: à quo tertio per interualla temporis verberatus, ad extremum vna suspensus manu, per tres horas sic decollatus cũ aliis Septuaginta martyrium compleuit. Mox tunica eius indutus quidam dæmoniacus, curatus est. Sisebutus Gothorum rex in Hispania plurimas vrbes sibi bellando subiecit. Et Iudæos suo regno subditos, præter eos qui fuga lapsi latenter migrauerunt ad Francos, ad Christi fidem conuertit. Persæ Calchedoniam vsq; peruenerũt. Huni murũ longũ irrũpẽtes, & ad mœnia Cõstantinopolis accedẽtes, cum Heraclio imperatore mutuo in muro stante colloquuntur, acceptóque ab eo precio pacis,

An. C. ad tempus recedunt. Ætherius Viennensis, vir in omnibus eximius, præclarus habetur. Chlotharius rex Saxonum terram vastauit, intantum vt non ibi relinqueret hominem viuẽtem, longiorem vt fertur, quàm spatha ipsius erat. Non longo tempore interiecto, xliiij. regni sui anno moritur. Successitque ei Dagobertus filius eius vir strenuus, & in iudiciis seuerus. Habuit autem duos filios, Sygibertum & Chlodoueum: quorum vnum, Sygibertum in Austriam cum Pipino duce direxit: Chlodoueum iuniorem secum retinuit. Gundolandus maior domus moritur. cuius loco Herthenoldus à Dagoberto constituitur. Heraclius imperator cum exercitu superueniens Persis victor, Christianos qui ibi erant captiui reduxit, ac vexillum dominicæ crucis Hierosolymam triumphans reportauit. Reliquiæ quoque beati martyris Anastasii, primo ad monasterium suum, deinde Romam aduectę, venerantur in monasterio beati Pauli apostoli, quod dicitur ad Aquas Saluias. Anno Heraclii imperatoris xviii. indictione v. Eduinus excellentissimus rex Anglorum, in Britannia Trãsvmbranæ gentis ad aquilonem, prædicante Paulino episcopo, quem miserat de Cantia venerabilis archiepiscopus Iustus, verbum salutis cum sua gente suscepit, anno regni sui vndecimo. Aduentus autem Anglorum in Britanniam plus minus anno clxxx. Eique Paulino sedem

An.C. no ſedem epiſcopus Eboraci dedit. Eo tempore apud Scotos in obſeruatione xiiij. lunæ paſchalis error maxim⁹ exortus eſt, quorũ errorem Honorius papa per epiſtolam ſuam redarguit. Sed & Ioannes qui ſucceſſori eius Seuerino in pontificatu ſucceſſit, cum adhuc electus in pontificatu, pro eodem errore xiiii. lunæ, ſimul & pro Pelagiana hæreſi, quæ apud eos recrudeſcebat, ſcripſit.

639 Heracleonas cum matre ſua Martina, annis iii. Cyrus Alexandriæ epiſcopus, Sergius & Pyrrhus regiæ vrbis epiſcopi, Acephalorum hæreſin inſtaurantes, vnã operationẽ in Chriſto diuinitatis & humanitatis, vnam quoque voluntatem dogmatizabãt. E quibus Pyrrhus ſub Theodoro papa Romam veniens ex Africa, ficta vt poſt apparuit, pœnitentia, obtulit eidẽ papę pręſente clero & populo, libellũ cum ſua ſubſcriptione, in qua damnabantur omnia quæ à deceſſoribus ſuis ſcripta vel acta ſunt aduerſus catholicam fidem: vnde & benigne ſuſceptus eſt ab eo, quaſi regiæ pontifex ciuitatis: ſed quia reuerſus, eundem ipſum errorem repetiit, memoratus papa Theodorus, ſacerdotum ſynodo aduocata in baſilica beati Petri apoſtoli, condemnauit ipſum Pyrrhum ſub vinculo anathematis.

642 Conſtantinus filius Heraclii, menſibus ſex. Pyrrhi ſucceſſor Paulus, non tantum peſtifera doctrina ſicut deceſſor eius, ſed & aperta per-

A. C. ſecutione catholicos cruciat, apocriſiarios ſanctæ Romanæ eccleſiæ, qui ad eius correctioné miſſi fuerãt, partim carceribus, partim exiliis, partim verberibus afficiens. Sed & altare eorũ in domo Placidiæ ſacratum in venerabili oraculo ſubuertens diripuit, prohibẽs eos ibi miſſas agere: vnde & ipſe ſicut prædeceſſores ipſius, ab apoſtolica ſede, iuſta ſatis diſpoſitione damnatus eſt. Dagobertus Francis regnat, Sygibertus filius eius Auſtraſiis.

641 Conſtãtinus, filius Conſtantini, imperator annis xxviii. Hic Conſtantinus deceptus à Paulo, ſicut Heraclius auus eius à Sergio eiuſdem ciuitatis epiſcopo, expoſuit typum aduerſus catholicam fidem: nec vnam, nec duas voluntates, aut operationes in Chriſto definiens eſſe confitendas quaſi nihil velle vel operari credendus ſit Chriſtus, Vnde Martinus papa congregata Romæ ſynodo cv. epiſcoporum, damnauit ſub anathemate præfatos Cyrum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum hæreticos. Poſt hæc miſſus ab imperatore Conſtantino Theodorus exarchus, tulit Martinum papam de eccleſia Conſtantiniana, perduxítque Conſtantinopolin : vbi cum pro catholica veritate apoſtolice ageret, relegatus Cherſonam, ibidé vitam finiuit, multis in eodem loco virtutum ſignis vſque hodie refulgens. Facta eſt autẽ ſynodus præfata, anno ix. imperii Conſtantini, menſe octobri, indictione viij. Clarentius vir

A. C. ſatis eruditus Viennenſis epiſcopus claruit. Vitellianus papa Romæ ordinatur: ſub quo Cõſtãtinus imperator beato Petro apoſtolo miſit euangelia aurea gemmis albis mira magnitudine in circuitu ornata. Ipſe poſt aliquot annos idem per indictionem vj. Romam veniens, obtulit ſuper altare apoſtolorum, pallium auro textile, toto exercitu cum cereis eccleſiã intrante. Sequenti anno facta eſt eclipſis ſolis, v. nonas Maii, quaſi decima hora diei. Vitellianus papa Theodorum archiepiſcopum & Adrianum abbatem, virum ſanctum atque doctiſſimum in Britanniam mittit: qui plurimas eccleſias Anglorum doctrina eccleſiaſtica fœcundarunt. Cõſtãtinus imperator poſt plurimas depredationes in prouinciis factas, occiſus in balneo periit, indictione xij. Sed nõ longo tempore Vitellianus papa obiit.

669 Conſtantinus filius Conſtantini ſuperioris, annis xvij. Sarraceni Siciliam inuadũt, & prę da nimia ſecum ablata, mox Alexandriam redeunt. Agatho pontifex Romanæ eccleſiæ conſtituitur: qui ex rogatu Conſtantini, Tiberii, Heraclii, piiſſimorum principum, miſit in regiam vrbẽ legatos ſuos: in quibus erat adhuc Ioannes diaconus non longe poſt epiſcopus, pro faciẽda adunatione dei eccleſiarum. Qui benigniſſime ſuſcepti à fidei catholicæ defenſore Conſtantino, iuſſi ſunt remiſſis diſputationibus philoſophicis, pacifico colloquio

An.C. de vera fide perquirere, datis eis de bibliotheca Constantinopolitana catholicorum patrũ quos petebãt, libellis. Affuerunt autem & episcopi cl. præsidente Georgio patriarcha regiæ vrbis, & Macario Antiochiæ. Conuicti sunt itaque qui vnam voluntatem & operationem astruebant in Christo, falsasse catholicorum patrum perplurima dicta. Finito cõflictu, Georgius correctus est. Macarius verò cum suis sequacibus simul & prædecessoribus, Cyro, Sergio, Honorio, Pyrrho, Paulo, & Petro, anathematizatus est: & in loco eius Theophanius abbas de Sicilia, episcopus Antiochiæ factus. Tantáque gratia legatus catholicæ pacis comitata est, vt Ioannes Portuensis episcopus, qui erat vnus ex ipsis, dominico octauarum paschæ, missas publicè in ecclesia sanctæ Sophiæ coram principe & patriarcha Latine celebraret. Hæc est sexta synodus vniuersalis Cõstantinopoli celebrata, & Græco sermone conscripta temporibus papæ Agathonis, exequẽte & residente Constantino piissimo imperatore, intra palatium suum, simúlque legatis apostolicæ sedis, & episcopis cl. residentibus. Prima enim vniuersalis synodus in Nicea cõgregata est contra Arriũ, cccxviii. pattum, tẽporibus Iulii papæ sub Constantino principe. Secunda, Constantinopoli, centũ quinquaginta patrum cõtra Macedonium & Eudoxium, temporibus Damasi papæ, & Gratiani princi-

An.C. pis, quando Nectarius eiusdem vrbis est ordinatus episcopus. Tertia in Epheso cc. patrũ, contra Nestorium episcopum Augustæ vrbis, duas personas in domino Iesu Christo prædicantem, sub Thedosio magno principe, & papa Cælestino. Quarta, in Calchedonia, patrum Dcxxx. sub Leone papa, tẽporibus Martiani principis, cõtra Eutychẽ nefandissimorum præsulem monachorũ. Quinta autem, Cõstãtinopoli, tẽporibus Vigilii papę, sub Iustiniano imperatore, contra Theodorum & omnes hæreticos. Sexta hæc de qua in præsenti loco diximus. Sindulphus Viennensis ecclesiæ episcopus, clarus habetur. Sancta virgo Christi Hediltruda, filia Annę regis Anglorũ, & primo alteri viro, & postea Hecfrido regi coniunx data, postquam xii. annis thorum maritalem incorrupta seruauit, sumpto velamine sanctimonialis efficitur: nec mora, etiam virginum mater & nutrix: cuius merita testatur etiam caro mortua, quæ post xvi. annos sepulturæ, cum veste qua inuoluta est, incorrupta vt virgo manserat, reperitur. Dagobertus rex ecclesias sanctorum ditauit, eisque multa largitus pacifice & quiete regnũ tenuit Francorum. Sindulpho episcopo defuncto, Hecdicus Viennensis ecclesiæ præsulatum suscepit, magnæ religionis vir. claruit autem vsque ad vltimũ tempus Iustiniani imperatoris, cuius & tempore obiit.

A.C. Iuſtinianus minor, filius Conſtantini, im-
686 perator factus, annis x. Hic conſtituit pacem cum Sarracenis, terra maríque decennio. Sed & prouincia Africa quæ fuerat tanta à Sarracenis, Carthagine capta atque deſtructa, Romano imperio ſubiugata eſt. Dagobertus rex valida febre ægrotans, mortuus eſt Spinogilo, villa in pago Pariſienſi atque in eccleſia beati Dionyſii martyris ſepultus eſt: luxerúntque eum Franci diebus multis. Regnauit autem quadraginta quatuor annis. Eius loco conſtituerunt Franci Chlodoueum filium eius regem: cuius vxor Baltildis, de genere Saxonum. Sygibertus rex Auſtraſiæ, Pippino defuncto Grimoldum filium eius maiorem domus inſtituit. Non longe poſt defuncto Sygiberto rege, Grimoldus filium eius, paruum Dagobertum nomine, totondit, ac Dodoni Pictauenſi epiſcopo ſub cuſtodia dirigit. Fráci plurimum inde indignati, captum Grimoldum Chlodoueo regi tradunt: qui poſuit eum Pariſiis in cuſtodia: ibíque diu excruciatus, vitam finiuit. Chlodoueus rex temere agens, brachium beati Dionyſii martyris abſcidit. Ab eo tempore ſicut Franci tenuerunt, regnum ipſorum cadere cœpit, variis caſibus moleſtatum. Chlodoueus rex multis illectus vitiis, tandem ex Baltilde regina tres filios habuit, Chlotharium, Childericum, atque Theodericum. Iuſtinianus bea-

A.C. tæ memoriæ, Romanę ecclesię pōtificem Sergium, quia Synodo hæreseos quam Constantinopoli fecerat, parere & subscribere noluit, misso Zacharia protospatario suo, iussit Constantinopolin deportari. Sed præuenit militia Rauennatis vrbis, vicinarúmque partium, iussa nefanda principis, & eundem Zachariam ab vrbe Roma contumeliis & iniuriis repulerunt. Chlodoueus rex nimium lubricus decessit, cum regnasset annis XVI. Franci Chlotharium filium eius regem constituunt. Herchinoldo maiore domus defuncto, Franci in incertum euntes, Ebroïnum in hac dignitate vt maior esset in aula regia constituunt. Chlotharius quatuor annos regnans obiit. cuius loco Franci Theodericum fratrem eius erigunt. Childericū alium fratrem eius simul cum Vulfeldo duce in Austriam regnare dirigunt. Papa Sergius ordinauit venerabilem virum Vuilibrodum cognomine Clemētem, Frisionum genti episcopū. Caldeoldus episcopus Viennēsem ecclesiam rexit vsq; ad tēpora Theoderici regis. Iustinian⁹ imperator ob culpā perfidiæ, regni gloria priuatus, exul in Pontum secedit.

696 Leo imperator, annos duo. Papa Sergius in sacrario beati Petri capsam argenteam quæ in angulo obscurissimo diutissime iacuerat, & in ea crucem diuersis ac preciosis lapidibus adornatam, domino reuelante reperit: de qua tractis quatuor petalis, quibus

A.C. gemmæ incluſæ erāt mirę magnitudinis, portionem ligni ſalutiferi dominicæ crucis interius repoſitam inſpexit. Quæ ex eo tempore omnibus annis in baſilica Saluatoris quæ appellatur Conſtantiniana, die Exaltationis eius ab omni oſculatur atque adoratur populo. Dodolenus Viennenſis epiſcopus habetur. Franci Ebroïno inſidias parantes, Theodericum de regno abiiciunt, Ebroïnum Luxouio monaſterio tondent. Childericum ſuper ſe regem leuant: maiorem domus, Vulfuoldum. Sed non multo poſt, propter leuitatem animi ſui idem Childericus à Francis interficitur: Vulfuoldus fuga elabitur. Franci Leodeſium Archenoldi filium, maiorem domus conſtituunt. Theodericum in regno aduocant. Dicitur in hoc conſilio fuiſſe Leodegarius venerabilis epiſcopus Auguſtodunenſis, & Gerinus frater eius. Ebroïnus itaque magnæ impietatis homo, clericaturam abiiciens, à Luxouio cœnobio egreſſus, ſeductus ſine dubio ab ſpiritu mendacii, qui dixerat ei, quòd duodeviginti annis viueret, in Franciam reuertitur. Copiis vndecunque ſibi aggregatis, ad Audoënum epiſcopum Rothomagenſem dirigit. Mox reſponſo inde accepto, tyrannicè contra hoſtes debacchatus, Leudeſium fide captum occidit. Ac ſic principatum vi ſub Theoderico rege obtinuit: continuo ſanctum Leodegarium epiſcopum diuerſis

A.C. pœnis affectum gladio percuſſit: Gerinum quoque fratrem eius diu excruciatum peremit: multos cogens in exilium, ablatis facultatibus, de quibus Vulbaldus & Ragnebertus illuſtres viri, multis preſſi iniuriis, virtute venerabiles occumbunt. Vulfuoldo decedẽte, Martinus & Pippinus iunior filius Anſegiſili, regibus decedentibus, dominabãtur in Auſtria. Moto prælio contra Theodoricum regem & Eboinum, Martinus fuga lapſus Lugduno cloaca ſe recluſit. Pippinus quoque è latere euaſit: Ebroinus datis ſacramentis, Martinum ad regem Theodoricũ venire ſuadet: ille credulus, mox cum ſuis interfectus eſt. Ebroinus crudelitate nimia ſæuus, ab Hermenfrido Franco interfectus eſt: Ermẽfridus in Auſtriorum regnum ad Pippinum fugiẽs, euaſit. Erat tunc temporis vir oculis cæcatus, vnus de illis quibus Ebroinus effoderat lumina, in inſula Lugdunenſis prouinciæ, quę Barbara dicitur. Qui cùm nocturno tempore ſuper ripam Sicannę fluminis orandi gratia reſideret, audiuit nauigantium impetum, & magna vi brachiorum contra impetum fluminis inſurgentium. Cúmque interrogaret, quo nauigium illud tẽderet, vox in auribus eius percrepuit: Ebroinus eſt, quem ad Vulcaniam ollam deferimus. ibi enim facti ſui pœnas luet. Hoc idem vir audiuit ad conſolationem ſui, vt ſciret quam pœnam perſecutores iuſtorum

An.C. ſentirent. Reuerentiſſimus eccleſiæ Lindiſfarnenſis in Britannia ex Anachorita antiſtes Cuthbertus, totam ab infantia vſque ad ſenium vitam miraculorũ ſignis inclitam duxit. Cuius venerabile corpus humatum poſt vndecim annos, quaſi eadem hora fuiſſet defunctus, cũ veſte qua tegebatur incorruptum inuẽtum eſt. Franci Vuaratonem pro Ebroino, maiorem domus faciunt. Qui pacem cum Pippino componit. Pippinus cum Giſlemaro Vuaratonis filio, contra voluntatem patris agente, ciuilia bella habuit. Sed Giſlemarus à deo percuſſus obiit. Pater eius Vuarato principatum recepit. Sanctus Audoenus epiſcopus, virtutibus clarus, migrauit ad dominum.

Poſt Vuaratonẽ, Bertharium, maiorem domus ſtatura & ſapientia puſillum, Franci conſtituunt. Pippinus cum Theoderico & Berthario bellum iniit, & vicit.

699 Tiberius imperator, annis ſeptem. Synodus Aquileiæ facta ob imperitiam fidei, quintum vniuerſale concilium ſuſcipere diffidit, donec ſalutaribus beati papæ Sergii monitis inſtructa, & ipſa huic cum cæteris Chriſti eccleſiis annuere conſentit. Ioannes pontifex Romanus habetur, qui Sergio ſucceſſerat. Bobolinus Viennenſis eccleſiæ epiſcopus, inſignis claruit. Poſt quem Georgius magnę virtutis epiſcopus, in eadem vrbe conſtituitur. Giſulphus dux gentis Longobardorum

A. C. Beneuẽti Campaniá igne, gladio, & captiuitate vastauit: cúmque nõ esset qui ei resisteret, Ioãnes papa missis donariis plurimis & legatis, vniuersos captiuos redemit, atque hostes domum redire fecit. Cui successit alter Ioãnes, qui miro opere oratorium sanctæ dei genitricis Mariæ in ecclesia beati Petri construxit. Eritbertus rex Longobardorum, multas cortes & patrimonia Alpium Cottiarum, quę à Longobardis fuerant ablata, iuri apostolicæ sedis restituit, & hanc restitutionem aureis scriptam literis, Romam direxit. Pippinus Austrasiorum dux, Theodericum regem cepit, atque thesauris acceptis, Nordebertum quendam de suis Maiorẽ domus sub rege eodem constituit. Ipse in Austriam remeauit: Habuit autem ex vxore sua nobili, duos filios, Drogum, & Grimoldum. Drogus ducatum in Campania accepit.

706 Iustinianus secũdus, cum Tiberio filio, annis septem. Hic auxilio Terbellij regis Bulgarorum regnum recipiens, conuictos occidit eos qui se expulerant, patritios & Leonem in loco eius vsurpauerant: necnon, & successorem eius Tiberiũ, qui eum de regno eiectũ toto tempore quo ipse regnauit, in eadem ciuitate tenuerat in custodia. Callinicum verò patriarcham, erutis oculis, misit Romam, & dedit episcopatũ Cyro, qui erat abbas in Ponto, eúmque exulem aluerat. Hic papam Con-

An.C. ſtantinum ad ſe venire iubens, honorifice ſuſcepit & remiſit: ita vt die dominica cũ miſſas ſibi facere iuberet, communionem de manu ipſius acceperit. Quem proſtratus in terra, pro ſuis peccatis intercedere rogans, cuncta eccleſiæ priuilegia renouauit. qui cùm exercitum mitteret in Pontum ad comprehendendum Philippicum, quem ibi relegauerat, conuerſus omnis exercitus ad partem Philippici, fecit eum ſibi imperatorem: reuerſúſque cum eo Conſtantinopolin, pugnauit contra Iuſtinianum, duodecimo ab vrbe miliario, vicitque atque occidit. Regnauítque Philippicus loco Iuſtiniani. Francis adhuc Theodericus regnabat. Deodatus Viennenſis epiſcopus, magnæ parſimoniæ vir, florebat.

712 Philippicus imperator, annum vnum, mẽſes ſex. Hic eiecit Cyrum de põtificatu, eúmque redire ad gubernãdum monaſterium ſuũ præcepit: quíque praui dogmatis literas Cõſtantino miſit pontifici: quas ille cum apoſtolicæ ſedis concilio reſpuit, & huius rei cauſa fecit picturas in porticu ſancti Petri, qui acta ſex ſynodorum vniuerſalium cõtinent. Nam & huiuſmodi picturas cùm haberentur in vrbe regia, Philippicus iuſſerat afferri. Statuítque populus Romanus, ne hęretici imperatoris nomen, aut in chartis, aut in figuris ſolidis ſuſciperent: vnde nec eius effigies in eccleſiam introducta eſt, nec nomen ad miſſarum

An.C. ſolennia prolatum. Captus igitur Philippicus ab Anaſtaſio oculis priuatus eſt, nec tamen occiſus. Theodericus rex Francorum, mortuus eſt, qui regnauit annis xix.

714 Anaſtaſius imperator, annos tres. Hic literas Conſtantino pontifici Romam miſit, per Scholaſticum patritium & exarchum Italiæ, in quibus ſe fautorem catholicæ fidei, & ſancti ſexti cōcilii prædicatorem eſſe docuit.

Chlotharius filius Theoderici puer, Francis regnauit annos tres, cui ſucceſſit Childebert᷒ frater eius, vir inclitus. Defuncto Northberto maiore domus, Grimoldus Pippini filius effectus eſt. Pippinus multa bella geſſit contra Rittodum gentilem Friſonum ducem, ſimiliter cōtra Sueuos, vel alias quàm plures gentes. Blidramnus Viennenſis eccleſiæ epiſcopus. Leutbrandus rex Longobardorum, donationem patrimonij Alpium Cottiarum quā Heribertus rex fecerat, ſed ille repetierat ammonitione venerabilis papæ Gregorii confirmauit. Drogo filius Pippini defungitur hybernali tempore, anno incarnationis domini, dccviii. Anepos epiſcopus ſecularis conuerſationis vir, duxit exercitum Francorum contra Vuiliarium in Sueuos, vbi grauiſſima cædes facta eſt, anno incarnationis domini ſeptingenteſimo duodecimo. Bonæ memoriæ Childebertus rex migrauit, regnās tredecim annos: & ſepultus eſt Cauciaco monaſterio in

A. C. basilica sancti Stephani protomartyris. regnũ suscepit Dagobertus adhuc puer, filius eius: Maior domus Grimoldus, vir modestus & iustus, qui habebat Ratbodi ducis filiam Theusuindam in coniugium. nam ex alia fœmina Theudoaldum habuerat. Ægrotante itaque Pippino genitore eius, dum ad visitandum eũ venisset, à Rãgario Frisone gẽtili peremptus est, in basilica sancti Landeberti. Pater eius Theudoaldum in honore defuncti patris instituit, Leodico, anno incarnationis domini dccxiiij. in mẽse aprili. Nec multo post Pippinus pater eius mortuus est, eodem anno, medio decembri. Obtinuit autem principatum sub nominatis regibus annis viginti septem. Hecbertus vir sanctus de gente Anglorum, pro cælesti patria peregrinus, sacerdotium Christi exornans, plurimas Scoticæ gentis prouincias ad canonicam paschalis temporis obseruantiam, à qua diutius aberrauerant, pia prædicatione conuertit, anno ab incarnatione domini, dccxv.

717 Theodosius imperator, anno vno. Hic electus in imperatorẽ, Anastasium apud Niceam ciuitatem graui prælio vicit: datóque sibi sacramento, presbyterum fecit ordinari. Ipse verò vt regnum accepit, cum esset catholicus, imaginem illam venerãdam in qua sanctæ sex synodi erant depictæ, & à Philippico fuerat deiecta, pristino loco in vrbe regia ere-

A.C. xii. Tiberis fluuius alueum suũ egressus ita excreuit, vt ad vnam & semis staturam in via publica extumesceret, multáque excidia Romanæ ciuitatis faceret. A porta denique sancti Petri vsque ad pontem Moliuum aquę descendentes se coniungebant. Mansit autẽ diebus vij. Cum ciues crebras letanias agerẽt, reuertitur octaua die. Amore diuino inflãmati multi Anglorum gẽtis de Britannia Romã venire his tẽporibus maxime studuerũt, ibíq; ob signum religionis tõsuram clericalem suscipere. Tũc etiam reuerendus abbas Geolfridus annos natus lxxiiij. cũ esset presbyter annis xlviij. Abbas autem, annis xxxv. Vbi Lingonas peruenit defunctus, atque in ecclesia beatorum Geminorum martyrũ sepultus est.

Carolus Pippini filius ex alia vxore, cum captus à Pletrude Pippini quõdam vxore teneretur, auxiliante domino euasit. Saxones terram Matuariorũ deuastauerũt. Eoldus Viennensis episcopus iam habebatur.

718 Leo imperator, annos 9. Sarraceni cũ immenso exercitu Constantinopolin venientes, triennio ciuitatem obsident, donec ciuibus multa instantia ad deum clamantibus, multi eorũ fame, frigore ac pestilentia perirẽt, ac sic pertesi obsidionis abscederent. Qui inde regresi, Bulgarorum gentem quæ est super Danubium, bello aggrediuntur: & ab hac quoque victi refugiunt, ac naues suas repetunt.

An. C. Quibus cùm altum peterent, inruente subita tempestate, plurimi etiam, mersis, siue cõfractis per litora nauibus, necati sunt. Leutbrãdus rex audiens, quòd Sarraceni depopulata Sardinia, etiam loca illa fœdassent, vbi ossa beati Augustini episcopi propter vastationẽ Barbarorum olim translata, & honorificè fuerant condita, misit, & dato precio accepit, & transtulit ea in Ticinum. Ibíque in monasterio quod Cella aurea vocatur, quod & ipse construxit, condigno honore recondidit. Tũc sanctus episcopus Eoldus Viennensem ecclesiam rebus auxit. Erat enim affinis Frãcorum regibus, quíque etiam intra ciuitatem in honore beatorum martyrum Thebæorum, Mauricii & sociorum eius, domunculã cryptatim construxit: ibíque non mediocrem partem reliquiarum, siue ex his martyribus, siue ex aliis posuit. Atque ex eo tempore res ecclesiæ nomine beati Mauricii attitulãtur, quando ex antiquo & maior domus in honore septẽ martyrum Machabæorum, & facultates eiusdem ecclesiæ sub nomine eorum à fidelibus offerrentur, & consecratæ manerent. Dagobertus rex, annis quinque regnans, mortuus est. In illis diebus paulo ante Franci mutua cæde se sternunt, ac Theodoaldum Grimoldi Iusti filium valide persequendo fugant, electo Raganfrido in principatum maioris domus. Frãci Danielem quendam clericum post abie-

ctionem

An.C. ctionem tonsuræ, in regno stabiliunt, atque Chilpericum nuncupant. Exercitum vsque fluuiũ Mosam contra Carolum cõmouẽt. Ex aliá parte Ratbodus dux cum Frisonibus contrà eundẽ ipsum Carolum insurgit: pugna valida commissa cum Frisonibus, Carolus graui damno afflictus, dilapsus est. Ratbodus vsque ad Coloniam cuncta deuastans peruenit, mense Iulii, anno incarnationis domini, DCCXV. Chilpericus simul cum Ragamfrido Arduennẽ syluã ingressus, magno exercitu vsque Rhenum ciuitatémque Coloniam peruenerunt, thesaurum multum à Plectrude accipientes, vastantésque terram, reuersi sunt ad Amblauiam: sed subitò Carolo super eos irruente maximum à copiis suis dispendium sustinent. Iterum Carolus exercitu commoto aduersus Chilpericum vel Ragamfridũ pergit. Illi contrà, hoste parato, bellum accelerant, in loco nuncupato Vicieco, die dominica, illucescente die, infra quadragesimam, xiii. calendis aprilis, anno incarnationis septingentesimo decimo septimo. Chilpericus & Ragamfridus fugati, penes Carolum victoria fuit: Coloniam venit, thesauros patris sui à Plectrude recepit: regem sibi Chlotharium statuit. Chilpericus & Ragamfridus Eudonem ducem in adiutorium expetunt. Contra quos Carolus intrepidus pergit. Eudo Parisios fugiẽdo peruenit. Chilpericus thesauris

Oo

A. C. regalibus ſublatis, trans Ligerim in Aquitaniá ſe eripuit. Chlotharius rex eo anno mortuus eſt. Poſt Eoldum epiſcopum Bobolinus Viennenſis epiſcopus ſucceſſit. Huic Oſtrebertus vir ſtrenuus & nobilis epiſcopus ſuccedit. Hic ſepultus eſt in villa quadam proprietatis ſuæ Iulidiaco, non longe à Sequána fluuio Carolus legationem ad Eudonem miſit, amicitiaſque cum eo componit. Cui Eudo Chilpericum regem cum multis muneribus reddidit: ſed idē non diu in regno reſedit. Siquidē Nouiomo ciuitate mortu⁹ ac ſepultus eſt. Regnauit autem annis plus v. Franci Theodericum Dagoberti iunioris filium, regem ſuper ſe cōſtituunt. Carolus maior domus & Auſtraſiorū princeps, vaſtās omnia, & Saxonum agros diripiens, ad Vuiſorem peruenit. Ratbodus Friſonum dux, moritur, & Carolus cū Saxonibus bellū iniit: ibi grauiſſima cædes hominū altrinſecus morientium. Poſt aliquot annos in Baiouariā iter arripuit, Baiouarióſq; cū labore maximo ad deditioné coegit. Poſt reluctantibus iterū occurrit, & ſecūda vice fortitudine exercitus ſui ſuperdomuit. Iterū abiit in Saxoniā, deinde ad Sueuos cōtra Lantfridum, quos ab infeſtatione nimia repreſſit. Exinde exercitū commouet contra Eudonem Aquitaniorū ducem, iuítque vſq; in Vaſconiā fugato Eudone. Sarraceni multis copiis nauibúſque plurimis longe latéque plurimas vrbes tam Septimaniç

A. C. quàm Viennensis prouinciæ vastant. Contra quos Carolus expeditionē ducens, grauitérq; eos fundēs, in Hispanias repulit: facta cōcertatio mense octobri, gerens & alia diuersis in partibus prēlia, iterū post aliquot annos perrexit vsq; in Vuasconiā, Aquitaniā depopulat⁹, mortuo Eudone contra filios illius arma corripuit, eósque vehementer afflixit. Sed variante concertatione, cum ex vtrisque partibus plurimi cæderentur, tandem fœdus non diu mansurum ineunt. Sarraceni pene totam Aquitaniā vastātes, & late alias prouincias igne ferróq; superātes, Burgūdiā dirissima infestatione deprēdantur. Pene omnia flāmis exurētes, monasteria quoq; ac loca sacra fœdātes, innumerū populū abigunt, atq; in Hispanias trāsponunt. Contra quos Carolus iterum expeditionē mouit. Quibus forti manu resistēs, cæsa inde maxima multitudine, reliquos qui superfuerunt fugere compulit: è quibus pauci euasere. Vuilicarius Austreberto venerabili episcopo Viēnæ succedit. Qui ob cladē Sarracenorū, cum esset domus præclarissima martyrū citra Rhodanū, ab eis iam incēsa, ossa beati Ferreoli cum capite Iuliani martyris intra vrbē transtulit, eísq; accelerato opere, non magno precio ecclesiā cōstruxit: vbi & eorūdem martyrum reliquias reuerenter cōposuit: idē Vuilicarius, cùm furioso & insano satis consilio, Franci res sacras ecclesiarū ad vsus suos retor-

An.C. querent, videns Viennenſem eccleſiam ſuam indecenter humiliari, relicto epiſcopatu in monaſterium ſanctorum martyrum Agaunēſium ingreſſus, vitā venerabilē duxit. Vaſtata & diſſipata Viēnenſis & Lugdunēſis prouincia aliquot annis ſine epiſcopis vtraq; eccleſia fuit, laicis ſacrilege & barbare res ſacras eccleſiarum obtinentibus. Anno incarnationis domini, dccxli. Carolus Pippini filius Francorum dux defunctus eſt, principatū illius obtinente Carlomāno & Pippino fratre eius: Childericus in regno Francorum ſubſtituitur.

727 Conſtantinus imperator, annos xxvi. Carlomannus & Pippinus contra Hunaldū ducem Aquitaniorū exercitū mouent, ceperúntq; caſtrum quod vocatur Lucas: in ipſo itinere poſiti diuiſerunt ſibi regnū Francorū, in loco qui dicitur Vetus Pictauus. Eodē anno Carlomānus Alamāniā vaſtauit. Carlomannus & Pippinus ineunt pugnā cū Odilone duce Baiouariorū. Eodē anno Carlomannus cū Saxonibus conflictū habuit: cepitque caſtrū quod dicitur Hochſeoburg & Theotecnum Saxonē placitando ſibi conquiſiuit, anno incarnationis domini dccxliii. Iterū Pippinus & Carlomānus expeditionem habuerunt in Saxoniam, anno incarnationis domini, dccxliiij. captúſque eſt Theodericus Saxo. Sequenti anno nullā fecerunt expeditionē, eo ꝙ Carlomānus diſpoſitū haberet ſecularē militiā relinquere, & ipſo an

An.C. no parauit iter ſuũ, parauítq; ſe frater eius Pippinus honorifice ad obſequiũ illius, anno incarnationis domini dccxlvi. Carlomãnus ſecundum votum ſuum Romam abiit, ibíque ſe totondit, atque monaſteriũ in monte Sareptæ in veneratione ſancti Silueſtri cõſtruxit, ibíq; ſub monaſtico habitu aliquo tẽpore vixit. Inde ad ſanctum Benedictũ in Caſſino monte perueniens, monachis ſociatus eſt. Grifo ante faciem Pippini ducis fugit in Saxoniam. Pippinus per Thoringiam iter arripiens, introiuit in Saxoniam, peruenítq; ad fluuium Miſſaha in loco qui dicitur Scaamgi. Grifo adiungens ſecum Saxonum multitudinem, ſuper fluuium Oacrũ in loco qui dicitur Horahim: illuc quoque eum eſt Pippinus inſecutus. Sed Grifo arripiens fugam, peruenit vſque Baiouariã, ducatúmque ipſum ſibi ſubiugauit: Taſſilonem atque Iltrudem captos ſubdidit. Suuidger ad auxilium ei venit. Hoc audiens Pippinus, iter poſt eum arripiẽs, captum Grifonem ſecum adduxit, ſimul cum Lantfrido atque Suuidger: Taſſilonem vero in ducatum Baiouariorum poſuit, eíque per beneficium Baiouariam commiſit. Grifoni quoque in partibus Auſtriæ duodecim comitatus dedit: inde pòſt Grifo fugiẽs Vuaifario Hunoldi filio Aquitaniorũ duci ſe coniunxit: ibíq; ambo cõtra Pippinũ rebellionẽ parant. Interim dũ copiæ parantur, miſit Pippinus Vtgardum Vuiſburgẽ-

A.M. ſem epiſcopum & Fulradum capellanũ ſuum ad Zachariam tunc tẽporis pontificẽ Romanũ, vt interrogarẽt eum, ſi ita manere deberẽt reges Francorum, cum pene nullius poteſtatis eſſent, iam ſolo regio nomine cõtenti. Quibus Zacharias pontifex reſpõſum dedit, regẽ potius illum debere vocari qui rempublicã regeret. Reuerſis legatis abiectóq; Childerico, qui tunc regiũ nomẽ habebat, Franci per conſiliũ legatorum & Zachariæ põtificis electũ Pippinum regẽ ſibi conſtituunt: Childericus tonſuratus, & in monaſterium miſſus eſt. Mox Pippinus rex Francorũ factus, bellum in Saxoniã mouit: in quo Childegarius epiſcopus à Saxonibus occiſus eſt in caſtro quod dicitur Vuitbergh. Victor Pippinus peruenit vſq; ad locũ qui Rhime dicitur: inde reuerſus, nũciatur ei ꝙ Grifo frater eius dũ Italiã intrare vellet, apud Moriuennã occiſus eſſet, cuiꝰ mortẽ licet perfidi patriç adeo doluit. Zacharia põtifice defuncto Stephanus ſuccedit. Tunc temporis ſanctus Bonifacius archiepiſcopus Mogõtiacenſem regebat eccleſiam. Prædicator venerabilis maximam multitudinẽ Friſonum ad Chriſtum conuertit: Vuilicarius relicta Vienneſi ſede, Romam primum abiit, ibíq; papæ Stephano notus efficitur: interiecto non multo tempore Agauni monaſterium martyrũ in curam ſuſcepit. Aïſtulphus Longobardorum rex, nimis perfide teſtamenta dono prædeceſ-

A.C. ſorum eius beato Petro collata perrupit, atq; facultates Romanæ eccleſiæ militibus ſuis dedit. Hac vrgēte neceſſitate Stephanus papa in Franciā auxiliū petiturus, ad Pippinum venit. Carlománus quoq; frater Pippini regis cōſilio Aiſtulphi vt vulgatur, in eadē volūtate cōſentiēte abbate eius, vt petitionē Stephani pōtificis caſſaret, & ipſe in Franciā venit. Stephan⁹ pōtifex vncto Pippino in regē, duos quoq; filios eius Carolū & Carlomannū pariter vnxit. Beatus Bonifacius archiepiſcopus in Friſia verbū domini prędicās, martyriū impleuit. Pippinus rex poſt vnctionē apoſtolicā, in Italiā cum exercitu properat, trāſitumq; per ciuitatē Viennā faciens, Carlomannū fratrem ſuum monachū ibi miſit, ſimul cū regina Bertruda: ibi Carlomannus ægrotās obiit. Aiſtulfus audito Pippini regis aduentu, cluſis prohibitis, cum Longobardis obuiam Pippino peruenit. Sed Pippinus rex vi inſiſtens bellando, auxiliante beato Petro Italiam ingreſſus eſt: & remiſſo pōtifice Stephano, per Fulradum alióſque miniſtros ad ſedem ſuam ipſe Papiam vbi Aiſtulphus ſe recluſerat, obſedit. At ille cernens ſe non poſſe euadere, promiſit omnia beato Petro & eccleſiæ Romanæ reſtituturū. Obſides igitur quadraginta ſimul cū iuramento dedit. Sicque obſidione liberatus eſt: rex verò Pippinus in Franciā rediit. Sed Aiſtulphus vt perfidus omnia mētitus eſt. Ob quā causā rex Pippi

A.C. nus, Italiam iterum ingressus, Papiā obsedit: Aïstulphū intus clausit: Aïstulphus iterum sacramento nimium coactus, firmauit se omnia redditurū: insuper Pippinus rex Rauennā totámque Pentapolin sanctis apostolis Petro & Paulo tradidit. Reuerso rege Pippino Aïstulphus dum venatū pergit, diuino iudicio subito percussus, interiit. Interiecto tempore Desiderius in regnū Longobardorū successit. Constantinus imperator missis donis regi Pippino simul organo musico, pacē cum Frācis statuit. Tenente placitum Pippino rege in Compendio, Tassilo dux Baiouatiorū ad illum ibi venit, séque illi in vassalum commisit, atq; super corpora sanctorum martyrum Dionysii, Rustici, & Eleutherii, simul & super corpora sanctorum confessorum Martini & Germani iurauit, vt in omnibus diebus vitæ suæ regi filiísque eius integram fidē cum subditione seruaret. Acta sunt hæc anno incarnationis domini dcclviii. Omnésque maiores Baiouariorū vna cum ipso sacramentis iurationū obstricti sunt. Berrericus Viennensem ecclesiam homo simplex suscepit regendam. Post ipsum, Proculus episcopus similiter innocens & simplicis naturæ. Pippinus rex iterum Saxoniam ingressus, firmitates omnes Saxonū obtinuit, multaque strage Saxonum populum perdomuit, in tantum vt dona annualia eis imposuerit per singulos annos Frācis deferre, ccc. equos. An-

A.C. no incarnationis domini,dcclix.natus eſt Pippino regi filius, quem idem pater Pippinum vocari præcepit. Qui poſt natiuitatem tertio anno defunctus eſt. Vuaifarius dux Aquitaniorum,omnes facultates eccleſiarum quę ad ius Francorum pertinebant, in Aquitania inuaſit.Obquam cauſam Pippinus rex egreſſus, peruenit vſque ad locũ qui vocatur Todoat. Illic Vuaifarius per legatos ſuos omnia promiſit ſe redditurum. Anno incarnationis domini, dcclx. acceptis obſidibus rex reuerſus eſt. At Vuaifarius promiſit, ſed minime perfecit. Reuerſus iterum Pippinus rex,& cum eo filius Carolus plurima caſtella Aquitaniorũ cepit,Burbõtis,Cãtela,Clarimontis,quod incendio concremauit.Peruenítque vſque ad Lemouicas vaſtando terram ,& Vuaifarium inſequendo. Tertio in Aquitaniam pergens, Bituricas ciuitatem cepit,& caſtrum Toartis.

Quartum iter in Aquitaniam pergens, tenuit placitum ſuũ Neuernis.Inde Taſſilo dux Baiouariorum,poſtpoſitis ſacramentis, poſtpoſita propinquitate(erat enim nepos eiuſdẽ regis)ab eodẽ itinere ſe abduxit, atque in Baiouariam reuertitur. Rex Pippinus tamen Aquitaniam perambulauit, vſque ad Cadurtium. Anno incarnationis domini dcclxv. quintum iter arripuit in Aquitaniam; tenuítque placitum ſuum Aurelianis. Conſtruxitque caſtrum Argentonium, quod Vuaifa-

A.C. rius paulo ante destruxerat, positis ibi ad custodiam Frácis. Similiter apud ciuitatem Bituricas, exercitum ad custodiá disposuit. Facta est tunc temporis synodus, anno incarnationis domini, dcclxvii. & quæstio ventilata inter Græcos & Romanos de Trinitate, & vtrum spiritus sanctus sicut procedit à patre, ita procedat à filio: & de sanctorum imaginibus, Vtrúmne fingendæ, an pingendæ essent in ecclesiis. Sextum iter faciens in Aquitaniã munitissima loca plurima cepit vsque Garonná peruenit: reuersus Bituricas legatos de morte Pauli Romani pontificis accepit. Septimo itinere in Aquitaniã per Viennã transitũ faciens, vbi tunc Viennensem episcopatũ post aliquot annos Berterico cuidam ex familia ecclesiæ dedit, vsque Sanctonas peruenit. Capta est mater Vuaifarii & sorores eius ac neptes. Sic rex vsque Garũnam cuncta diripuit: inde iterum interposito tempore simul cum Bertruda regina, in Aquitaniá transiens, apud Petragoricas Vuaifarium ducem interfecit. Inde post victoriam Sáctonas rediit, vbi reginã dimiserat, et ægrotare cœpit: inde orationis gratia ad sanctũ Martinũ venit. Ad sanctum Dionysium quoque perueniés, viii. cal. octobr. anno incarnationis domini, dcclxviii obiit: regnauit auté post diem vnctionis suæ, xviii. annis paulo amplius. Gloriosi filij illius Carolus & Carlomannus in regnũ Fran-

A. C. corum eleuati ſunt. Carolus in Nouioma ciuitate, Carlomannus Sueſſionis. Carolus glorioſus rex, in Aquitaniam contra Hunoldum rebellantẽ ingreſſus eſt. Miſitque legatos ſuos ad Lupum Vuaſconũ, & inde adductus eſt ſupradictus Hunoldus vna cum vxore ſua Bertha regina, per Baiouariam perrexit in Italiã. Anno incarnationis domini, dcclxxi. Carlomannus defunctus eſt in villa quæ dicitur Sal montiacus, pridie nonas decembres. Vxor vero illius cum aliquibus Francis ingreſſa eſt in Italiam. At nobiliores Frãci cum epiſcopis & comitibus, glorioſo regi Carolo ſe commiſerunt. Glorioſus rex Carolus Adurmenſul fanum Saxonũ penitus deſtruxit: vbi cùm exercitus graui ſiti laboraret, medio die ſubito ex quodã torrẽte largiſſimę aquę emanauerunt, quæ ſufficerent cuncto exercitui & iumentis eorũ. Anno incarnationis domini, dcclxxiii. legatus Romanę eccleſiæ Petrus ab Adriano pontifice, ad glorioſum regem Carolum venit: & quia itinera terræ præcluſa erant à Longobardis nauigio vſque ad portum Maſſiliæ venit, poſtulans auxilium contra Deſiderium Longobardorum regem. Pius rex Carolus vſque Genuam venit: diuiſóque ibi exercitu ſuo, partem miſit per Alpes Cottias, & per iuga Cibennica, id eſt per montem quem accolę Ceniſium vocant, quæ latera aperiunt in agros Taurinorum. Deſiderius rex tunc

An. C. iuxta clusas Longobardorum exercitum composuerat: sed impetum Francorum sustinere non valens, Pappiam ipse Desiderius refugit. Et pius rex Carolus post Desiderium per apertas clusas veniens, ciuitatem ipsam obsedit. Anno incarnationis domini, dcclxxiiij. pius rex Carolus Romam abiit, indéque reuersus Papiam cepit, cum rege Desiderio vxorem ac filiam eius thesaurúmque illius sibi suísque tulit. Omnes Longobardos subegit, captis ciuitatibus ac direptis vniuersis Italiæ. Adalgisus filius eiusdem Desiderij fuga lapsus, naue Constantinopolin venit. Ordinata Italia, rex Carolus in Franciam reuertitur. Interim dum rex in Italia esset, Saxones ad præsidia Francorum cum exercitu exeunte, obsidentésque quoddam castellum Buriaburg, quandam ecclesiam concremare à foris castello voluerunt, quam sacrauerat beatus Bonifacius martyr. Subito autem apparuerunt duo iuuenes miræ claritatis & candoris, videntibus tam Christianis quàm paganis qui ipsam ecclesiam defendere videbantur. Horum aspectu terribili perterriti Saxones, in fugam versi sunt, sicque castrum illud ab obsidione liberatum. Rex Carolus, vt peruenit ad locum qui dicitur Ingilinham, quatuor scaras in Saxoniam dirigit, quæ deo auxiliante victrices extiterunt. Rex gloriosus Carolus castrum Sigiburgum in Saxonia cepit, Eresburgum su-

An.C. per Vuiſaram fluuium,in loco qui dicitur Bru niſberg,reædificat.Sicque Franci vtranque ripam,fugatis & partim occiſis Saxonibus, obtinent. Glorioſus rex Carolus vſque Oboacrum fluuium,Saxoniam aliaſque gentes peragrans,receptis obſidibus in Franciam rediit: audito quòd Rothgaudus Longobardus in perfidiá verſus eſſet, Italiam iterum repetiit, dcclxxvj.anno incarnationis domini. Occiſo Rothgaudo,Foroiulium, Tharauiſium atque alias ciuitates in ditionem ſuam recepit,eáſq; Francis ad cuſtodiam permiſit. Hereſburgũ caſtrum Saxones inuadunt & deſtruunt. Sed cum præpararẽt machinas & petrarias atque cletas,vt alterum caſtrum prçriperent,videntibus aduerſariis, apparuerunt in modum ſcuti,duo globi flammantes ſuper eccleſiam quæ in ipſo caſtro erat. Qua viſione pauefacti Saxones, relinquentes vniuerſam præparationẽ ſuam, ita fuga lapſi ſunt, vt mutuo ſe gladiis conciderent. Rex glorioſus Carolus iterum Saxones aggreſſus,firmitatéſque illorum omnes obtinẽs, quo Lippia cõſurgit, omnia peragrans,vniuerſam Saxoniam recepit, & reædificato Heresburgalio caſtro,ſuper Lippiam Saxones cum vxoribus & infantibus baptizatos in fide ſibi coniunxit, & placitum generale tam ex Francis, quàm ex Saxonibus celebrauit ad Paterbrurnam. Vuitichingis cum quibuſdam ſaxonibus rebellis in Northmãniam

A. C. transfugit, auxilium ab eis contra regem gloriosum Carolum postulans. Baptizatis Saxonibus & ingenuitate et alodo fidei firmitas roborata, si ampli⁹ amissa Christianitate in perfidiam relaberentur. Gloriosus rex Carolus pascha celebrato in Aquitania, in villa quæ dicitur Cassinogilo, dcclxxviij. anno incarnationis domini Hispanias ingreditur. Nam antea adhuc in Saxonia positus, receperat legationem Sarracenorum, in qua fuit Ibinalaribi, & filius Deuisfezi, qui Latine dicitur Ioseph. Destructa igitur Pampilona, apud Cæsaraugustam, exercitum tam ex Burgundia quàm ex Boiouaria prouincia, Septimania atque Longobardia coniunxit, & acceptis obsidibus de Ibinalaram et de Abutauro, aliisque Sarracenis subiugatis Nauarris & Vuasconibus in Frãciam reuertitur. Orandi gratia Romam post aliquot annos ingressus, ab Adriano pontifice filius eius Pippinus ex sacro fonte excipitur, atque duo filij eius reges initiati sunt. Mediolani ab Thoma episcopo filia ei⁹ Gisla baptizata, & excepta. dcclxxxiii. anno incarnationis domini. Hildegardis regina pridie cal. maii vigilia ascensionis domini in villa quæ dicitur Theudone, moritur.

Tractum est igitur bellum Saxonũ per spacia annorum, cum in perfidiã sæpe relaberentur, fortissimo rege cum Frãcis pene eos subinde vsque ad internecionẽ obterente. Vui-

A.C. tigingis & Albi cum ſociis, qui diu Saxones ad rebellionem permouerant, per obſides recepti, atque eis benigniſſime à pio rege perfidia indulta in Attiniaco baptizati maximam pacem regioni contulerunt. Arichiſus dux Beneuentanorũ rege Carolo apud Romã poſito, cũ magnis muneribus Romoldum filium ſuũ miſit, poſtulãs ne infra ducatũ Beneuentanorũ introiret. Sed cum eſſet idem Arichiſus ſuſpectæ fidei, glorioſus rex Beneuentum proficiſcitur. Ad cuius aduẽtum dux Arichiſus, relicto Beneuento, Salerni ſe recluſit, metuẽs videre faciẽ regis, duos filios obſides dedit, Romoldũ & Grimoldum, quem adhuc ſecũ retinebat cũ maximis munerib⁹. Sic obſidibus receptis, pius rex Carolus reuertitur, obſtrictis iuramẽto Beneuẽtanis, cũ pontifice Romano ſancto paſcha celebrato, Thaſſilonis ducis Baiouariorum, inſuper miſſis receptis, cuius perfidia nota paſſim vulgabatur. interiecto tẽpore vndique exercitibus regiis Thaſſilo cõſtrictus, ad conuentum publicum Francorũ aliarũmque gentiũ ſub ditione eorũ iam poſitarũ in villa quæ dicitur Ingilena, aut volẽs, aut nolẽs occurrit: in medio poſitus cũ criminalia ei obiicerentur, & ipſe periuria ſua publice fateretur, dãnat⁹ ipſe cũ filio ſuo Theudone ad mortem eſt. Sed clementia piiſſimi regis eis vita conceſſa, tonſurati in monaſterium pœnitentiam acturi recluduntur, & ali-

An. C. qui Baiouariorum in exilium pro perfidia direxit. Græci cum Longobardis pugnam ineunt: similiter & cum Auaris & Francis qui in Italia commanebant: similiter inter Baiouarios & Tauros. in his omnibus victoria penes Francos fuit. Iterũ Auari cum Baiouariis prȩsidentibus Frácis cum pugnare disponerent, strage validissima cæsi, maxima pars eorũ fluuio Danubio intercepta, ibíq; necata est. Excellentissimus rex Carolus super Albiam fluuium pontes constituit, & in capite pontis ex vtraque parte ædificauit castra: atq; Sclauos, quorũ vocabulum est Vultze perdomuit. Habebat autem iam Sclauuos, quorum vocabula sunt Suurbi, necnon & Abotriti: horũ princeps erat Vuitzá. Auarorum gens effera, finibus Baiouariorũ infestissima, ecclesias oppidáque circa fines suos immanissime depopulans atq; deuastás, metu pij et gloriosi regis ac timore exercit⁹ illius, dimissis firmitatib⁹ suis & prȩsidiis, fuga elabitur, ac pristinam possessionem relinquit. Anno incarnationis domini dccxcij. Felix Aurelitanus episcopus hæreticus deprehensus, adoptiuum, non proprium filium dei dominum nostrum Iesum Christũ dogmatizans, qui ad præsentiá Adriani pontificis Romani deductus, hæresin verbis solummodo abdicauit. Synodus iterũ facta contra supradictá hæresin in Francanofurt, legatis apostolicæ sedis præsidentibus, Theophylacto

An.C. Iacto et Stephano episcopis, et auctoritate san ctorum patrum conuictus & damnatus est iterum Felix cũ errore suo, perpetuóque exilio apud Lugdunum relegatus est: quem ferunt in eodem ipso suo errore mortuum. Sed pseudosynodus quam Septimã Græci appellant, pro adorandis imaginibus abdicata penitus. Tudun Princeps Auarorum ad pium regem Carolum se contulit, & cum populo suo credẽs, baptizatus, muneribus regiis donatus, fidelis rediit: sed & Herricus Foroiuliensis dux, ciuili bello inter se, et victis et occisis Auaris, misso Vuonomiro Clauohringum gentis Auarorum lõge retro tẽporibus quietũ spoliauit, ablatis inde thesauris multo illuc tẽpore collectis, quos pio regi Carolo postmodum misit. Et ille deo gratias referens, ad memoriã sanctorum apostolorũ, partẽ inde misit: partẽ officialibus regni, & ecclesiis aliis di

796 stribuit. Adrianus papa obiit, dccxcvj. incar nationis. anno mox vt Leo in eius locum successit, missis legatis ad pium regem Carolum, claues confessionis sancti Petri simul & vexil lũ Romanæ vrbis direxit. Pippinus rex à patre in Italia cõstitutus, in Pãnonias cum exercitu proficiscitur, ac victor rediens, partẽ thesaurorum quæ remanserat, ad patrem defert.

Barchinona ciuitas quæ à Francis desciuerat, per Zathun Sarracenũ restituitur. Nã idẽ ad pium regem veniens, vna cum ciuitate Se-

A. C. meth tradidit. Ludouic⁹ fili⁹ magni principis Caroli, in Hispaniã mittitur, & cũ eo Abdella Sarracenus fili⁹ Zathibinmauge regis, quia frater pulsus Mauritania pio regi Carolo se cõmiserat. Porro Pippinus alius filius ad disponendam Italiam constituitur, Nortliudi trans Albiam sedẽtes, legatos regios qui tunc ad iustitias faciendas cum eis versabantur, comprehendunt: quosdam ex eis occidunt, quosdam ad redimendũ retinent. Deinde contra Trassucconem ducem Abodritorũ & Heburisum legatum Francorum, aciem dirigunt. In eo loco cæsa sunt ex Nortliudis quatuor milia: cęteri pacem petentes seipsos dediderunt. Viennensem tunc temporis ecclesiam, Vrsus: Ado, Lugdunensem ecclesiam regebat. Post Adonem nepos eius Ilduinus paululum Lugdunensem ecclesiam nõ episcopus tenuit: & abscedens, Lirinis insulę monasterio monachalem conuersationem suscepit. Post Vrsum nimię simplicitatis episcopum, Vulferi quem Vultreiam patrio nomine appellarunt, Baiouarius Viennensem episcopatum suscepit.

Porro Lugdunensem Leidradus vir seculari dignitati intentissimus, & honori reipublicæ vtilis, rexit ecclesiam Viennensem Vulferi annis vndecim. Constantinus imperator à suis captus & excæcatus est. Irena mater eius imperatrix Cõstantinopoli residens, octo annos post imperauit. Hæc ad excellen-

A.C. tiſſimum regem Carolum legationem pro pace ſeruanda miſit. Stella quæ Martis dicitur, eo anno à mēſe iulio vſque ad alium menſem iuliū videri non potuit. Baleares inſulæ à Mauris et Sarracenis deprędatæ ſunt. Hadefons rex Galliciæ et Auſturiæ, prędata Oliſipona vltima ciuitate Hiſpanię, victorię inſignia, multas loricas, mulos, captiuósque Mauros, glorioſo regi Carolo per legatos miſit. Ro-
799 mani, anno incarnationis domini, dccxcix. Leonem pontificem, ſeptimo calend. maii, letania maiore, captum excęcauerunt, vt fertur, linguámq; ipſius præciderunt. Poſitus itaque in cuſtodia, per murū noctu aufugit ad eccleſiam beati Petri, vbi tunc forte legati Francorum aderant: inde primum Spoletum deductus, ac deinde ad glorioſum regem Carolum in Saxoniā in loco qui dicitur Padrabrunne, ibíque honorifice ſuſceptus, atque cum eodē honore Romam remiſſus. Auarorum gens in perfidiam relapſa, Herricum ducem Foroiulienſem apud Tharſaticam Liburniæ ciuitatem, inſidiis circunuentum opprimunt.

Geraldus quoque Baiouariæ præfectus, cōmiſſo prælio cum Auaris, occiditur. Sed Baleares inſulæ, quæ à Mauris & Sarracenis deprædatæ fuerant, accepto à Francis auxilio, ipſi ſeſe dediderunt. Brittonum ſigna & arma ducum nominibus illorum inſcripta per Vuidonem Marchenſem, qui to-

An.C. tam Britãniam perluſtrauerat, eámque in deditionem acceperat, glorioſo regi Carolo delata ſunt. Totáq; Britannia tunc primũ Francis ſubiugata eſt. Glorioſus rex Carolus reliquiarum benedictionem de ſepulchro domini à patriarcha Hieroſolymitano ſuſcipiens, maxima dona per Zachariã presbyterũ Hieroſolymis ad ſancta loca remittit.. Leutgardis regina Turonis, pridie nonas Iunias defungitur, ibíque ſepelitur. Poſt hæc eximius rex Carolus, Italiam ingreditur, orationis gratia Romã profectus: cui occurrit duodecimo ab vrbe lapide, Leo pontifex, eúmque cũ ſummo honore ſuſcepit .xviij. cal. decembris. Per ſeptem itaque dies operá dedit, vt ea quæ perperá ibi acta fuerant, nudarentur. Sed & Leo pontifex de obiectis ſibi criminibus diu agẽs, cũ iam criminatores refelliſſet, amboné conſcendit & ſuper ſanctum euangelium in eccleſia beati Petri apoſtoli præſente populo manus imponens, iureiurando inuocato ſanctæ Trinitatis nomine, videntibus et audientibus omnibus, ſatisfecit ſe conſcium non eſſe criminis vnde falſo culpabatur. Eodem die receptus eſt Zacharias legatus ab Hieroſolymis reuertens, ſimul & cum ipſo patriarchæ legati, cũ clauibus ſepulchri domini, ciuitatis quoque ac mõtis Olіueti, deferentes etiam vexillũ vrbis. In die ſancto natiuitatis domini ante confeſſionem beati Petri apoſtoli, cum glo

An.C. riosus rex Carol⁹ ab oratione surrexisset, Leo pōtifex capiti eius coronam imposuit, sicque ab vniuerso Romanorum populo acclamatū est, Carolo Augusto à deo coronato, magno & pacifico imperatori Romanorum vita & victoria. Perfectis laudibus à pontifice more principum antiquorum, adoratus est atque ablato patritij nomine, quod primum in eadē vrbe acceperat, imperator & august⁹ appellatur. Ad missas pōtifex ingreditur cū clero suo.

799 Carolus imperator primus ex gente Francorum, annis xlv. Hic postquā Romā ingressus imperatoris & augusti nomē sumpsit, iussit eos qui pontificem Leonem tam inhoneste & indecenter deponendo cōtumeliauerant, sibi exhiberi, & quæstione de eis habita, lege Romana, vt rei maiestatis, capite dānati sunt. Pro quorum tamen vita papa & pontifex benignissime intercessit: cuius precibus imperator eis vitam & membra perdonauit: in exilium tamen pro facinoris magnitudine pulsi sunt. Huius factionis princeps Paschalis nomenclator extitit. Priuatis & publicis rebus dispositis, vii. cal. maias, Roma profect⁹, Spoletum venit. Factus est terræmotus, pridie cal. maii, hona noctis secūda, qui pene totā Italiā cōcussit, intātum vt tectū beati apostoli Pauli cum suis trabibus magna ex parte decideret, & vrbes atque mōtes in quibusdam partibus ruerent. Hic terræmotus & in Galliis, & in

A.M. Germaniis multa loca etiam concussit. Pestilentia quoque immanis propter mollitiam hiemis facta est. Elephas cum aliis donariis à rege Persarum Aaron Amiralinum imperatori per legatos mittitur. Capitur Barchinona ciuitas Hispaniæ biennio obsessa, eiúsque præfectus Zatus cum plurimis aliis Sarracenis. Et in Italia Theate similiter ciuitas capta & incensa, atque Roselmus præfectus etiam ipsius comprehenditur. Vnáque die Zatus & Roselmus ad præsentiam imperatoris deducti, in exilium retrusi sunt. Irene imperatrix ad imperatorem Carolum iterum misit pro pace inter Francos & Græcos firmanda.

Hortona ciuitas in Italia in deditionem accepta: Luceria quoque frequenti obsidione fatigata, & ipsa in deditionem venit: Vuinusus qui Spoleti pręsidio pręerat, aduersa valetudine fatigatus & obsessus à Grimaldo Beneuentanorũ duce capitur. Quem tamẽ honorifice tenuit, & postmodum imperatori reddidit.

803 Circa palatium Aquisgrani, anno incarnationis domini, dccciii. terræmotus factus est: inde mortalitas subsecuta. Irene ab imperio deposita, & Nicephorus imperator Constantinopoli creatus, qui legatos suos vna cum legatis imperatoris Caroli remisit. Nam imperator Carolus Iesse episcopum Ambianensem, & Elinigaudium comitem Constantinopolin direxerat. Susceperunt autem legati

A.C. Nicephori imperatoris epiſtolam inſcriptam de fœdere pacis, ſicque tali pacto Conſtantinopolin reuerſi ſunt. Godefridus rex Danorum promiſit ſe primum ad colloquium imperatoris venturum: ſed conſilio ſuorum territus, per legatos imperatori quod voluit mādauit: imperator omnes Saxones qui transAlbiā & in Vuibmhodi habitabant, cum mulieribus & infantibus transtulit in Franciam.

804 Anno incarnationis domini, dcccciiii. Leo pontifex Romanus in Franciam venit, Rhemorū ciuitate ſuſceptus imperator in Cariſiaco villa, natiuitatem domini cum eo celebrem duxit. Deinde Aquiſgrani: & donatum magnis muneribus per Baiouariam ire volentem, deduci fecit vſque Rauennam. Cauſa aduentus eius fuit, quia imperator miſerat ad eum pro rei veritate inquirenda, ſi quod ferebatur ſanguis Christi in ciuitate Mantua, fuiſſet repertus. Accepta igitur pontifex occaſione, in Longobardiam quaſi pro inquiſitione exiit, inde vſque ad imperatorem peruenit. Theodorus Capuanus princeps Hunorum, propter infestationem Sclauorum: (erat enim idem Christianus:) locum ſibi dari ad habitandum inter Sabariam & Carnutum ab imperatore poſtulauit. Quem Imperator benigne ſuſcepit, & precibus eius annuens, muneribus donatum redire permiſit. Imperator inter filios ſuos

A.C. regna diuidit, vt sciret quisq; si superstes esset, quam partem tueri & regere debuisset. Testamentũ inde factum & iureiurãdo ab optimatibus Frãcorum confirmatum, & Leoni papæ missum, vt manu sua subscriberet. Anno in-
808 carnationis domini, dcccvi. classis à Nicepho ro imperatore, cui Niceta patriti⁹ præerat, ad recuperandam Dalmatiam mittitur. Eclipsis lunæ quarto nonas septẽbris fuit, stante sole in xvi. parte virginis. Luna autẽ stabat in xvi. parte pisciũ. Ipso anno, pridie idus febr. luna xvii. stella quæ vocatur Iouis, visa est transire per eam. iij. idus februarias fuit eclipsis solis media die stante vtroque sidere in xxv. parte aquarii. Vno eodémq; anno ter luna obscurata est, & sol semel, & acies mirę magnitudinis visæ. Ratbertus missus imperatoris, qui de oriente reuertebatur, vna cum legatis regis Persarum defungitur. Munera autem huiusmodi sunt, quæ legati imperatori detulerunt, Papilionem & tentoria atrii byssina, vario colore, simul cum funibus pari ordine distinctis: pallia serica multa & preciosa: balsamum & odores atque vnguenta. Sed et horologium aurichalco arte mechanica mirifice cõpositum, in quo duodecim horarum cursus ad clepsydram vertebatur, cum totidem ęreis pillulis quæ ad cõpletionem horarũ decidebant, & casu suo subiectũ sibi cymbalum tinnire faciebãt: additis in eodẽ eiusdem numeri

Horologium campanellas tinnitu distinguens horas xii diei a Persarũ rege Carolo magno missũ ex aurichalco

A.C. equitibus, qui per duodecim fenestras comple tis horis exibant, & impulsu egressionis suæ totidem fenestras quæ prius erant apertæ clau debant: necnon & alia multa in ipso horologio erant mira. Tunc tẽpore delata sunt ossa beati Cypriani à Carthagine cũ reliquiis beatorũ Scillitanorũ martyrũ, Sperati sociorũq; eius, & posita sunt in ecclesia beati Ioannis Baptistæ in ciuitate Lugdunẽsi. Sarraceni Sardinia pulsi primũ cũ Sardis præliũ cõmiserunt, amissis trib⁹ milibus suorũ, in Corsicà directo cursu peruenerunt, ibíq; cũ classe cui Burgarius comes præerat decertãtes, aut victi, aut fugati sunt, amissis xiii. nauibus suis & plurimis suorũ interfectis. Godefridusquoq, rex Danorũ in Abodritos cũ exercitu traiiciẽs, licet Brasconẽ ducẽ Abodritorũ loco pepulisset, aliũq; ducẽ dolo captũ patibulo suspendisset, magno tamen copiarũ suarũ detrimento reuersus est. Amisit enim ibi filium fratris sui Raginoldũ, qui in oppugnatione cuiusdã oppidi cum plurimis Danorum primoribus interfectus est. Filius autem imperatoris Carolus in Linones & Smeldincos, qui ad Godefridũ defecerant, exercitum cui pręerat, quanta potuit celeritate transposuit. Populatísque circunquaque eorum agris, transito iterum Albia fluuio, incolumi exercitu in Saxoniam se recepit. Sed Godefridus destructo emporio, quod in Oceani litore cõstitutum lingua Danorum Re-

A.C. lic dicebatur, tranflatífque inde negociatoribus, foluta claffe ad portũ qui Liefthorp dicitur, cum vniuerfo exercitu fuo venit. ibi per aliquot dies moratus, limitem regni fui qui Saxoniam refpicit, vallo munire conftituit, vt ab oriẽtali maris finu, quem illi Hoftharfalti dicunt, vfque ad occidentalem oceanum totam Egidore fluminis aquilonalem ripam munimento valli protegeret, vna tantum porta dimiffa per quam carra & equites emitti recipique potuiffent. Nordanhymbrorum rex Eardolf regno pulfus Britanniæ, Nouiomagi ad imperatorem venit: inde Romam proficifcitur, cum legatis poftmodum imperatoris & pontificis, in regnum fuum reducitur. Reuertẽtibus legatis, Aldulphus natione Saxo, diaconus Leonis pontificis à piratis capitur. Cæteri fine periculo traiiciũtur. Aldulphus in Britanniá reductus, à quodã redẽptus, Romã reuerfus eft. Trafco dux Abodritorũ collecta valida manu, à Saxonibus etiã auxilio accepto, vicinos fuos Sclauuos qui Vultzi dicũtur, aggreffus, ferro & igni vaftat: Seneldingorũ maximã ciuitatẽ expugnat, atq; his fucceffibus omnes qui ab eo defecerant, ad fuam focietatẽ reuerti coegit. Synodus magna Graniaquis cõgregatur, anno incarnationis domini, dcccix. in
809 qua fynodo de proceffione fpiritus fancti quęftio agitatur, Vtrum ficut procedit à patre, ita procedat à filio. Hanc quæftionẽ Ioannes mo

A. C. nachus Hierosolymitan⁹ mouerat, cum regula & fides ecclesiastica firmet, spiritū sanctū à patre & filio procedere, nō creatū, nō genitū, sed patri & filio coæternū & consubstantialē: Nomen autē processionis à patre & filio in Apocalypsi ita aperte est positū, Et ostēdit mihi, haud dubium quin angelus, fluminē aquæ vitæ splendidū tanquā crystallū, procedentē de sede dei & agni. In eadē etiā synodo quæsitū est & ventilatū de statu ecclesiarum & ordine singularum, cuiúsq; cōuersationis etiā clerici esse debēt. Trasco dux Abodritorū in emporio Relic per dolū à comitib⁹ Godefridi interficitur, & Aureol⁹ qui Nicomarcię Hispanię atq; Gallię trans Pyreneū cōtra Oscā ad Cęsaraugustā residebat, moritur: & Amoroz ministeriū eius inuadit, & ad castellū ipsius prę̨sidia disponit. qui ad imperatorē transitū cum suis facere voluit, sed interueniētibus causis, res infecta remāsit. Pippinus rex Italiæ, perfidia ducum Veneticorum incitatus, Venetiam bello terra maríque iussit appetere. Subiectáque Venetia, ac ducibus eius in ditionē acceptis, eandem classem ad Dalmatiæ litora vastanda misit. Sed cum Paulus Cefalaniæ præfectus, cum orientali classe ad auxilium Dalmatis ferēdum aduentaret, regia classis ad propria regreditur. Godefridus rex Danorum à quodā suo satellite interficitur, & Erming⁹ filius fratris eius in regno succedit. Et Pippinus rex Italiæ viii. Id⁹

An.C. Iulii, anno incarnationis domini, dcccx. de-
810 fungitur. Imperator Francorum Carolus cum Nicephoro Constantinopolitano imperatore, pace facta Venetiam recipit. Ambulaz Cordubẽsis Hispanię rex, cum imperatore paciscitur, & Abduramum filius eius Amaroz Cæsaraugusta pellit, & Oscam intrare cõpellit. Eclipsis solis & lunæ bis eo anno fit: solis, vii. idus Iulias, & pridie calen. decembris: lunæ, xii. calen. Iulias, & xviij. calen. Ianuar. Corsica insula à Sarracenis vastata. Pax sequẽti anno inter imperatorẽ & Hermingum Danorum regem cõponitur. Pharus magna quæ ad nauigantium cursus constituta, non longe à Bolonia ciuitate maritima fuerat, restauratur, ibíque nocturnus ignis accenditur. Carolus maior filius imperatoris, pridie nonas decẽbreis, anno incarnationis domini, dcccxi. defungitur. Nec multo post Hermingus Danorum rex moritur. In eius loco Dani sibi Henioldum & Ragamfridum reges constituunt. Imperator Constantinopolitanus Nicephorus, post multas & insignes victorias commisso prælio, in Mœsia prouincia cum Bulgaris moritur. In eius locum Michael gener eius imperator creatur: cuius legati Aquisgrani ad imperatorem Carolum missi, laudes more suo dixerunt, imperatorem & basileum illum appellantes. Et pacis libello ab imperatore accepto, & denuo à Leone papa Romę, reuersi sũt.

An.C. Grimoldus Beneuẽtanorũ dux eo modo paciſcitur, ut viginti quinque milia ſolidorũ auri à Beneuentanis annuatim Francis ſoluerentur.
813 Anno incarnationis domini, dcccxiii. generali cõuentu aduocato Aquiſgrani, Ludouico filio ſuo regi Aquitanico imperii coronam imposuit, & imperialis nominis ſibi conſortem fecit. Bernardum quoque nepotem ſuũ filium Pippini Italiæ præfecit, & regem appellari iuſſit. Concilia quoque in quinque partibus regni ſui ad corrigenda quæ neceſſaria forent, fieri conſtituit, Mogonciaco, Remis, Turonis, Cabillone, Arelate quid ſtatutum fuerit, in archiuis eccleſiarum vel palatij inuenitur. Imperator Carolus, vir in omni diſpoſitione imperii ſtrenuus, dilatato imperio & pace Francis vſquequaque compoſita, anno incarnationis domini, dcccxiii. Aquiſgrani moritur & ſepelitur, xiij. anno poſtquam imperator acclamatus eſt, ſimul omnes annos, xlv. & eo amplius regnans. Bernardus Viennenſis epiſcopus erat, & Leidradus Lugdunenſis, qui initio imperii Ludouici imperatoris, Sueſſionis monaſterii locum petiit, & in loco eius Agobardus eiuſdem eccleſiæ chorepiſcopus, cõſentiente imperatore & vniuerſa Gallorũ epiſcoporum ſynodo, epiſcopus ſubſtitutus eſt. Quod quidam defendere volentes, dixerunt, Eundem venerabilem Agobardum à tribus epiſcopis in ſede Lugdunenſi iubẽte Leidrado

A. C. fuisse ordinatum. Sed canonica auctoritas est, in vna ciuitate duos episcopos non esse. Nec viuēte episcopo, successorē sibi debere eligere. Ac idcirco illa quacunq; causa regulę ecclesię præteriri in tanto ordine fixe non debent.

815 Ludouicus imperator, Caroli imperatoris filius, regnauit annis paulo minus, xxviii. amator totius pietatis & religionis, omnem ordinem ecclesiasticum pio studio exornans. Hic ingressum imperii secūda & placida quiete habuit: porro finis eius multis incommoditatibus & aduersitatibus fatigatur. Hic inter alia mirifica & nimis honoranda opera sua in omni imperio suo, siue in Gallia, siue in Germania, siue in Italia, legatos dedit, qui pauperū & oppressorū iustitias diligenter quærerēt, & singulorum necessitates ad plenū audirent. Episcopales etiā synodos propter reintegranda sanctorum patrum statuta, & Christianarū regularum obseruationē vbiq; fieri decreuit. Sed eius piis studiis malignorū insidiæ impedire plerunq; moliuntur. Nā longa quies perfidiā, perfidia rebellionē, rebellio discrimē imperii pariūt. Huic piissimo imperatori ex Hermēgarde regina tres filii, quorū primogenitū Chothariū, primo cæsarē, deinde consortē imperii ascribit. cui & Italiā ad regendū cōmisit: at Pippinum, Aquitaniæ regem facit: tertium Ludouicum Baiouariis regē constituit. Cum igitur omnis potestas Frācorum sub moderato

A.C. ocio ſtuderet, & regimen vicinis gentibus imponeret, quidā tātam ſpem boni nō ferentes, vxorem nomine Iudich dilectā imperatori factione ſua abripiūt, eámq; ex latere viri in Aquitaniā ſub cuſtodia tranſponunt. Quæ licet ad viri thorū redierit, ebulliēs tamē quorundā malitia nō quieuit. Quæ vſq; adeo creuit vt vnà cū pōtifice Romano nō ſolū ꝓceres regni, ſed etiā natos eius aduerſus imperatorē promouerit. Nā ab eo vniuerſus populus deficiēs, ad filios eius ſe trāſtulit: ipſe tentus ſub cuſtodia, indecenter reluditur, ac arma ei auferuntur: vxor ipſius in Italia ſeruanda cōmittitur. Sed nutu diuino poſt tot aduerſa ſecunda ſuccedunt. Populi verſi ad pœnitentiam, cauſam facti in melius commutant, & eundem ipſum imperatorem in honore priſtino reponunt, & priſtina dignitate reueſtiunt. Filii quoque eius pro cōmiſſo veniā expoſcunt. Chlothario iam imperatori, vt extra Italiā niſi iubente piiſſimo patre eius, nullo pacto procederet indicitur. Sed variātia tempora, nūc aduerſa, nunc proſpera minātur. Pippino his diebus deniq; mortuo, ad cōponendam Aquitaniā vnà cum vxore quā iam receptā habebat, & ex qua inclitū filiū Carolū ſuſceperat, cū exercitu ingreditur. Quia cōtra voluntatem eius, Aquitani filium Pippini, Pippinum nomine, regē ſibi fecerāt. Cū illic eſſet imperator Ludouic⁹, ex primo matrimonio Ludouic⁹ tertius fili⁹ eius iam patri

An. C. iterum aduersus, primos Germaniæ perfidé sibi iurare cōpellit. Hoc misso imperator accepto, cōmisso Aquitaniæ regno maioribus Frācorum, & inclyto Carolo filio suo rege Aquitanis dato, vxoréque sua gratissima ibi dimissa, ocius ipse occursurus filio, in Germanias exercitus sui copias transponens ingreditur. Ibi pacem regni aliquibus diebus disponens, aduersa valitudine fatigatus diem clausit vltimum, anno ab incarnatione domini, dcccxl. Corpus eius ab episcopo Drogone fratre eius ex alia fœmina, simul & à primoribus Francorum Mediomatricum delatum, atque in ecclesia beati Arnulfi cōfessoris conditum est. Huius imperatoris tempore, pars corporis beati Sebastiani martyris ad Suessionicam vrbem delata: vbi multa mira in laudem dei omnipotentis varia genera sanitatum infirmis collata. Ossa quoque beatorum martyrum Hippolyti & Tiburtii ab vrbe deportata, in ecclesia beati Dionysii martyris in territorio Parisiacensi digno honore condita. Bernardus adhuc & Agobardus Viennensem ecclesiam & Lugdunensem regebant. Qui ambo apud imperatorem delati, desertis ecclesiis in Italiam, ad filium imperatoris Chlotharium se contulerunt, & postmodum piis imperatoribus agentibus Agobardus Lugdunensem, Bernardus Viennensem sedem recepit: post pauculos annos Agobardus apud Sanctonas in expeditione

regia

An.C. regia positus defungitur.

841 Lotharius imperator, filius piissimi Ludouici imperatoris, annis xv. Huic pater imperium post mortem suam decreuerat. Sed sinistris cõsiliariis idem vsus, animum patris non parum lædens, pro integritate vix partem regni obtinere meruit. Siquidem inter filios iterũ pius pater, memor inflicti vulneris, imperium diuidẽs, iuniori Carolo maiorem partem primoribus sacramẽto firmatis disposuit. Lotharius itaque post humationẽ gloriosi patris, sequenti anno ab Italia egressus, totum imperium arripere molitur. Ob ib aduersus fratribus, in prælium Fontaneticum eos concitat. Iuncti duo aduersus vnũ, heu, omnibus Christianis lamentabile bellum & sociale ac ciuile conferunt. Non armis dissimiles, non habitu gentis distincti, solum castris obuersi. Francorum innumerus populus acie gladij feritur, & olim gentibus cæteris formidabilis, in vulnere suo bacchatur. Cruenta victoria, duobus tamen fratribus inscribitur. Tertius elabitur, atque Aquisgrani in regiam tandem se recepit. Gloriosus deinde rex atque inclitus iuuenis Carolus, non longe pòst, impigre vnà cum fratre Ludouico rem cœptam accelerat: atque Lotharium fratrem imperatorem ab Aquisgranis terrent. Qui nimia celeritate vnà cum vxore ac filiis vsque Lugdunum ac Viennam progreditur. Ibi receptis copiis, aliquãtulum

A. C. ſubſtitit. Et diſcurrẽtibus legatis ad colloquium, tres fratres in inſulam quandam Sequanæ veniunt: ibi ſub quodam pacto imperium inter ſe diuidere ſtatuũt. Sic Lotharius imperator in ſuperiorem Franciam reuertitur. Diuiſo poſtmodum imperio, vnuſquiſq; eorum ad partem ſuam regendam & diſponẽdam progreditur. Non multo pòſt Lotharius filium ſuum Ludouicum, quem in Italia regem fecerat, vt imperatoris nomen ſortiretur, per Drogonem patruum Romam miſit. Cui Sergius iam tunc pontifex coronam impoſuit, acclamante vniuerſo populo, Imperator & auguſtus eſt ſalutatus. Lotharius imperator infirmari ſe conſpiciens, regnum inter filios diuidit. Carolo minori prouinciam & partem Burgũdię: Lothario medio filio, ſedem ſuam: Ludouico imperatori Italiam conſignare iubet. Ipſe verò in Prumiæ monaſterium, regno temporis ſe exuens ingreditur tonſuratus, & monachus effectus aliquot diebus interpoſitis defungitur. anno ab incarnatione domini

865 dccclxv. imperii vero, xxiii. Atq; ibi in baſilica ſancti Saluatoris à fratribus reuerenter humatur. Huius imperatoris tempore oſſa beatiſſimi Andeoli martyris ipſo reuelante, reperta in loco qui antiquitus Gẽtibus dicitur, in Viuarienſi parochia ſito. Bernardus Viennenſis epiſcopus, ſub huius imperio moritur. Et Aglimarus Viẽnẽſem ſuſcepit epiſcopatũ. Amulo

A.C. quoque Lugdunensis episcopus efficitur. Et pontifex romanus Gregorius moritur. Atque eius loco Sergius ordinatur. Illo defuncto Leo succedit. Quo obeunte Benedictus in sede apostolica substituitur, iam tamé defuncto Lothario imperatore. Sub huius imperatoris tempore Segart Beneuẽtanorum dux à suis interficitur, & ab interfectoribus Sarraceni à Beneuentanis euocati, intra ciuitatem Beneuentum recipiuntur.

Ludouicus imperator in Italia. Hic post obitum patris, viij. anno, mortuo fratre suo Carolo minore & Lugduni sepulto, in monasterio sancti Petri, in ecclesia sanctæ Mariæ semper virginis cum fratre Lothario regnum fratris mortui partitur. Accepit autem partem Trãsiurensis Burgundiæ simul & Prouinciam: reliquam partem Lotharius rex sibi retinuit. An
851 no incarnationis domini, dcccli. iubente patre Ludouicus imperator in ducatum Beneuentanorum contra præsidia Sarracenorum exercitum mouet, & interfecto duce Sarracenorum Amalmater Beneuentum recepit. At Lotharius rex, frater eius à prauis consiliariis deceptus, diu de duarum fœminarum cõnubio vacillando pene totam ecclesiam cõtra se concitauit. Ob id duo metropolitani episcopi, Treuericus, & Colonicus, Teutgaudius & Guntharius sententia apostolica damnati. Cœtus synodales subinde euocati. Patruus eius

A.C. præclarissimus in regibus Carolus, cum ei saniori consilio semper consulere vellet, nihilominus iuuenilis animus ad voluptatem præceps resisteret, tandem vincere volens, extra consilium Italiam ingressus, ad fratrem imperatorem ire Beneuentum aggreditur. Piissimus rex Carolus in hoc itinere eius assensit, si forte vel consilio põtificis Romani superatus tandem, à re illicita quiesceret: plurimis tamẽ episcopis Gallorum contradicentibus, qui spiritu dei tacti periculũ generale in ecclesia dei oriri timebant, ne pontifex Romanus fauoribus inclinatus à definitionib⁹ pietatis exorbitando, Romanæ ecclesiæ vulnus erroris infligeret. Perrexit secundum libitum suum, egit apud ecclesiam Romanam quod ei pro tempore iustum visum. Sed cum rediret, falsis spebus incitatus, diuino iudicio infirmatus, vsque Placẽtiam ciuitatem peruenit, ibíque defunctus, in ecclesia beati Antonini martyris
862 sepelitur. Anno, dccclxii. regnum eius gloriosi, patrui eius inter se diuidũt. At Ludouicus imperator ingressus Beneuẽtum. anno incarnationis domini, dccclxviij pœne omnia castella & oppida Beneuentanorũ quæ à Francis recesserant, Sarracenísque se iunxerát, sub ditione sua recepit, loca sanctorum quę impii Sarraceni ac perfidi Christiani cõtaminarãt, deo adiutore instaurando & restaurando purgauit. Nicolaus Papa, vir religione præcipuus

An.C. puus moritur. Ac in atrio ante portas beati Petri, non longe à membris Benedicti prędecessoris sui sepelitur. Cuius tēpore translata sunt membra sanctorum Eusebii ac Pontiani Viēnatibus, & in basilica Apostolorum reuerenter condita. Huic Adrianus in episcopali ordine succedit. Pius & inclitus rex Carolus aliquot annos aduersus Danos atq; North mannos variis euentibus dimicans, pontem miræ firmitatis aduersum impetum eorum super fluuium Sequanam fieri constituit, positis in vtrisque capitibus castellis artificiosissime fundatis, in quibus ad custodiam regni præsidia disposuit. Huius pii regis studium pene in disponendis causis ecclesiasticis hactenus viguit. Hic ex regina Ermentrude quattuor filios suscepit, Ludouicum, Carolum, Carlomannum, & Lotharium. Ex his deo in clericali habitu duos obtulit, Carlomannum, & Lothariū: sed Lotharius puer bonæ indolis, immatura morte præreptus est: Carolus quoque vir satis honestę formę iuuenis, rex Aquitanis iam constitutus, aduersa primum mole-
866 status & dehonestatus iniuria moritur. Anno itaque incarnationis dominicæ, dccclxvi. regnante eodem Carolo Ludouici filio, duo filii illius vt dictum est, moriuntur, Lotharius abbas, & Carolus rex Aquitanorum. Auunculus quoque eius Rodulphus consiliarius primúsque palatii hominem exit: necnon & Ro-

A. C. dulphus archiepiſcopus Aquitanorũ. Et duo principes Aquitanici, Landricus & Muno inter ſe dimicantes ſemet interimũt. Robertus quoq; atque Rannulphus viri miræ potentiæ, armíſque ſtrenui, & inter primos ipſi priores Nothmannorum gladio necantur. Denique Lotharius ante obitum patris ſui Ludouici imperatoris, xviij. anno vnctus ab imperatore tres filios ex Ermẽgarde Hugonis filia habuit. Qui diuidens regnum patris cũ fratribus ſuis, accepit regnum Romanorũ, & totam Italiã, & partem Franciæ orientalem, totámque Prouinciã. Ludouicus verò præter Noricam quã habebat, tenuit regna quæ pater ſuus illi dederat, id eſt Alamanniam, Thoringiam, Auſtraſiam, Saxoniam & Auarorum, id eſt Hunorũ regnum. Carolus quoque medietatem Franciæ ab occidente & totã Neuſtriam, Britanniam, & maximam partem Burgundiæ, Gotiam, Vaſconiã, Aquitaniã ſubmoto inde Pippino filio Pippini, & in monaſterio ſancti Medardi attõſo. Qui poſtea inde per fugã elapſus, in Aquitaniã regreſſus, multo tempore fugiẽdo latuit. Iterúmque à Rannulpho præfato per fidem deceptus eſt. Et ad Carolum adductus, Siluanectum perpetuo eſt exilio detruſus. Ludouicus verò rex Noricorum, id eſt Baiouariorum, Ludouici imperatoris filius. Anno in-
877 incarnationis domini, dccclxxvii. regnum inter filios ſuos diuiſit, Carlomannum videlicet,

A.C. Ludouicum, & Carolum, ipſe tamen ſuper filios principatum tenens. Anno incarnatio-
879 nis domini, dccclxxix, ex hac vita deceſſit & mortuo iam filio eius Carolo, reliqui filii regnum eius ſequenti anno inter ſe apud Ambianenſem vrbem æqua ſorte partiũtur. Quorum alter, id eſt Ludouicus, poſt tres annos moritur. Porro frater ipſius Ludouici Carolus Ludouici imperatoris filius. Anno incarnatione domini, dccclxxvij. moriens reliquerat filium Ludouicum, qui eodem anno regnum ſuſcepit paternum. Quo tempore Ioannes papa in Gallias venit. Et apud ciuitatem Trecas diu moratus eſt, habuítque ſynodum epiſcoporum in qua Immaurus Lauduni Dauitti epiſcopus, poſt auulſionem oculorum ſuorum epiſcopatu eſt donatus. Ludouicus quoque filius Caroli, Carolum qui dictus eſt Simplex hęredem regni puerum dimiſit. Qui Ludouicũ ex Eagina Anglorum regis filia, antequam captus eſſet, genuit.

Perlegi pridie Calendas Januar. 1626.

De Vaquieulx.

GVIL. MORELIVS

Lectori.

Hronicis Adonis excudẽdis, exẽplaribus vſus ſum duobus: vno, quem iam olim Iodocus Badius impreſſit, auſpicio & iuſſu Guilielmi Parui, theologi: altero manu ſcripto Vienna huc aduecto, & beneficio eruditi cuiuſdam, qui nomẽ ſuum hîc vt aſcriberẽ non eſt paſſus, ad hanc emẽdandam editionem in manus meas perlato. cuius auxilio, locos innumeros reſtitui, partim mutilatos, partim etiam corruptos aut inuerſos. quam operam facile percipient, qui conferre cum ſuperiore noſtram editionem curabunt. Vnum teſtamur, nihl nos mutaſſe, quod non in antiquiſſimo illo codice ſcriptum fuerit. ſi quid minus ſit probatum, aut viſum quod merito animaduerteretur, de eo te beneuole lector admonitum voluimus.

Pag. i. Victor Turonenſis) Quis fuerit hic Victor, nuſquam reperio. Certum eſt Sextum Aurelium Victorem ſcripſiſſe qualia Ado dicit. fuiſſe autem Turonenſem nemo dicit. Arbitror legẽdum eſſe, Victor, & Gregorius Turonenſis. hunc enim ſibi propoſuiſſe è quo hi-

ſtorias Francorum deſcriberet Ado, conſtat.

Adiicientes è latere deſcendentem lineam temporum) *Hanc lineam nec impreſſus antea, nec manu ſcriptus codex habuit. Nos vt potuimus, eam reſtituimus, quanquam erratum ſit aliquibus in locis, codicum varietate, è quibus eam deſumpſimus. Cum enim Euſebiana ſupputatio ſecundum Septuaginta interpretes, longe ſupra veritatem Hebraicam excurrat, factum eſt vt dum conciliare ſtudium fuerit, alicubi ſit impactũ, & præſertim in primis ætatibus. Nam à Chriſto nato anni ad ſupputandum faciles fuerunt.*

Cruentámque vitam magnis) *ſic in veteri codice eſt. Impreſſus habet pro* Magnis L. annis.

Et ſacratiſſimum corpus ipſius ſanctificato pane) *In veteri codice ſcriptum eſt,* Et ſacratiſſimum corpus ipſius in ſanctificato pane geſtãtem manibus ſuis perfectius myſteria nobis inſinuat.

Derelinquendam vrbem putarent) *In veteri libro ſcriptum eſt,* Italiam.

Anno poſt incarnationẽ domini trecenteſimo viceſimo ſecũdo) *In vetuſto & Badiano codice erat,* ſexcenteſimo triceſimo quinto. *Omnes hiſtoriæ refragantur. Annus hic 635. eſt quidẽ in Græco codice canonum Apoſtolorum & conciliorum, ſed non qui poſt incarnationem domini fuerit, ſed poſt Alexandrum. Inde hæc deprauatio nata videri poſſit. legendum ergo* Anno poſt Alexandrum ſexcenteſimo triceſimo quinto. *aut vt impreſſus à me*

codex habet. Pro calend. Maiarũ, *quod priores illi codices habebant,* Iuliarum *restitui, codicis illius Græci auctoritate.*

Eustachius primum Cœle Syriæ) *In veteri,* Eustasius primum Beriæ, Syriæ.

Insano ore Christum dominum) *Vetus liber* Insano furore.

Et de sanctorum imaginibus, Vtrúmne fingendæ essent in ecclesiis) *Ita vetustus liber habet. In impresso antea erat,* Vtrúmne cremandæ an ponendæ essent.

INDEX RERVM MEMO-

rabilium in Chronicis Adonis Viennensis Archiepiscopi.

A

Iabin

I

M

EXCVDEBAT GVIL. MORELIVS TYPOGRAPHVS REGIVS LVTETIÆ PARISIORVM. M. D. LXI.

